

«ΕΑΠ»

«Σύγχρονες τάσεις στη γλωσσολογία για εκπαιδευτικούς»

Πτυχιακή / Διπλωματική Εργασία

«Η γλωσσική ποικιλότητα σε κείμενα μαζικής κουλτούρας: Η αποτύπωση της "βλάχας" σε ελληνική τηλεοπτική σειρά.»

Βικτώρια Σακελλάρη

Επιβλέπων καθηγητής: Γεωργία Κατσούδα

Πάτρα, Ιούνιος 2019

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Η γλωσσική ποικιλότητα σε κείμενα μαζικής κουλτούρας: Η
αποτύπωση της "βλάχας" σε ελληνική τηλεοπτική σειρά.»

Βικτώρια Σακελλάρη

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Γεωργία Κατσούδα

ΕΑΠ

Συν-Επιβλέποντες Καθηγητές:

Εύβοια Καϊναδά και Ευάγγελος Κουρδής

ΕΑΠ

Πάτρα, Ιούνιος 2019

*«Ευχαριστώ θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κα. Γεωργία Κατσούδα για τη βοήθεια και
τη στήριξή της καθ' όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού εξαμήνου. Θα ήθελα ακόμη να
ευχαριστήσω τους συν-επιβλέποντες καθηγητές κα. Εύβοια Καϊναδά και κ. Ευάγγελο Κουρδή,
για τις άμεσες και ουσιαστικές απαντήσεις τους σε απορίες που προέκυπταν κατά την εκπόνηση
της παρούσας εργασίας.»*

Περίληψη

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται τις γλωσσικές ταυτότητες μέσω της γεωγραφικής ποικιλίας σε κείμενα μαζικής κουλτούρας. Στο πλαίσιο της μελέτης αξιοποιήθηκε ως κείμενο μαζικής κουλτούρας ένα δίωρο επεισόδιο της τηλεοπτικής σειράς «Επτά θανάσιμες πεθερές». Ο τίτλος του είναι: «Η Βλάχα πεθερά». Η εργασία καλείται να απαντήσει σε τέσσερα βασικά ερευνητικά ερωτήματα. Το **πρώτο** ερευνητικό ερώτημα έχει να κάνει με το κατά πόσο αυτή η γυναίκα που αποκαλείται «βλάχα» είναι όντως «βλάχα», με την κυριολεκτική σημασία του όρου. Το **δεύτερο** ερώτημα είναι ποια γλωσσική ποικιλία τελικά χρησιμοποιεί; Τι σχέση έχει με τη βλάχικη και γιατί συγχέονται; Ένα **τρίτο** ερώτημα που τίθεται είναι γιατί όλοι αλλά και η ίδια την αποκαλούν και τη θεωρούν «βλάχα»; Επίσης, κατά πόσο η γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιούμε έχει να κάνει με το χαρακτήρα μας, τη συμπεριφορά μας, τη μόρφωσή μας και τη θέση μας στην κοινωνική ιεραρχία; Το **τελευταίο** και πιο σημαντικό ερευνητικό ερώτημα έχει να κάνει με το κατά πόσο αυτή η ποικιλία που χρησιμοποιούμε μπορεί να επηρεάζει τις στάσεις των άλλων απέναντί μας καθώς και με το ποια είναι η στάση τους για την ποικιλία αυτή; Για την απάντηση αυτών διανεμήθηκε στη συνέχεια ένα ερωτηματολόγιο σε νεαρά άτομα ηλικίας 15-18 και 19-21 ετών, με διάφορες απαντήσεις, όπως θα δούμε. Η πλειονότητα των αποτελεσμάτων επαλήθευσε τα θεωρητικά πορίσματα της βιβλιογραφίας. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι αρνητικές αντιλήψεις για τις γλωσσικές ποικιλίες που αποκλίνουν από την πρότυπη, ο αρνητικός στιγματισμός των ομιλητών αυτών των ποικιλιών και η καταξίωση όσων χρησιμοποιούν την πρότυπη.

Λέξεις – Κλειδιά

Γλωσσική ποικιλότητα, μαζική κουλτούρα, βλάχικη γλώσσα, βόρειο ιδίωμα, βλάχος/ βλάχα, κύρος, μεταπραματολογικά στερεότυπα.

Abstract

This research deals with linguistic identities through geographical variation in texts of mass culture. In the context of the study, a two-hour episode of the television series "Seven Deadly mother-in-law" was used as a mass culture text. The title is "The Vlacha mother-in-law ". The task is to answer four key research questions. The first research question has to do with the question of whether this woman called "Vlacha" is actually a "Vlacha " with the literal meaning of the term. The second question is which linguistic variety ultimately uses? What is the relationship with the "Aroumani" language and why are they confused? A third question is why everyone, but also herself, call and think of her as a "Vlacha "? Also, is the linguistic diversity we use related with our character, behavior, education, and position in the social hierarchy? The last and most significant research question has to do with whether this variety we use can affect the attitudes of others towards us and what is their attitude towards this variety? For the answer, a questionnaire was then distributed to young people aged 15-18 and 19-21 with various answers, as we will see. The majority of the results verified the theoretical findings in the literature. Indicative examples are the negative perceptions of language varieties that deviate from the standard language, the negative stigmatization of speakers of these varieties and the recognition of those who use the standard language.

Keywords

Linguistic diversity, mass culture, aroumani language, northern idiom, vlachos / vlacha, cyrus, post-rectal Stereotypes.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	vi
Abstract.....	vii
Περιεχόμενα.....	viii-ix
1. Εισαγωγή.....	1-4
1.1. Δομή εργασίας.....	2-3
1.2. Συμβάσεις.....	3-4
2. Γλωσσικά Στοιχεία.....	5-18
2.1. Η Βλάχικη Γλώσσα.....	5-10
2.1.1 Μειονοτικές και πλειονοτικές γλώσσες.....	5
2.1.2. Τα χαρακτηριστικά της Βλάχικης Γλώσσας.....	5-7
2.1.3. Ο χαρακτηρισμός των προσώπων ως «βλάχου».....	8-10
Α. Χαρακτηρισμός από τη Μπίλιω.....	8
Β. Χαρακτηρισμός από άλλα πρόσωπα.....	9-10
2.2. Το Βορειοελλαδίτικο Ιδίωμα.....	10-18
2.2.1. Τα χαρακτηριστικά του Βορειοελλαδίτικου Ιδιώματος του Επεισοδίου.....	10-14
2.2.2. Η Μυθοπλαστική Αναπαράσταση και το Στοιχείο του Χιούμορ.....	14-17
2.2.3. Στάσεις ομιλητών προς τη γλωσσική ποικιλότητα.....	17-18
2.2.4. Τα γλωσσικά ιδιώματα και η κοινωνική τους θέση.....	18
3. Εξωγλωσσικά Στοιχεία.....	19-27
3.1. Σύντομος Σχολιασμός Χαρακτήρων.....	19-21
3.2. Λοιπά σημειωτικά μέσα.....	21-27
3.2.1. Σχολιασμός Ονομάτων.....	21-23

3.2.2. Νοοτροπία και Κουλτούρα.....	23-25
3.2.3. Μόρφωση, θέση στην κοινωνική ιεραρχία και κύρος.....	25-26
3.2.4. Ενδυμασία και Εμφάνιση.....	26-27
4. Μεθοδολογία.....	28-46
4.1. Συμμετέχοντες.....	28-29
4.2. Ερωτηματολόγιο.....	29-30
4.3. Απαντήσεις ερωτηματολογίου.....	30-42
4.3.1. Απαντήσεις Ά μέρους.....	30-36
4.3.2. Απαντήσεις Β' μέρους.....	36-42
4.3.3. Απαντήσεις Γ' μέρους.....	42-43
4.4. Σχολιασμός απαντήσεων ερωτηματολογίου.....	43-46
4.4.1. Σχολιασμός απαντήσεων Α' Μέρους.....	43-45
4.4.2. Σχολιασμός απαντήσεων Β' Μέρους.....	45-46
4.5. Εκπαιδευτικές προεκτάσεις της έρευνας.....	46-47
5. Συμπεράσματα.....	48-49
6. Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	50-54
7. Παράρτημα.....	55-70
Παράρτημα Α: «Περίληψη τηλεοπτικού επεισοδίου».....	55
Παράρτημα Β: «Απομαγνητοφωνήσεις».....	55-66
Παράρτημα Γ: «Το ερωτηματολόγιο της έρευνας».....	66-70

1. Εισαγωγή

Η κοινωνιογλωσσολογία αποτελεί τον κλάδο που ασχολείται κατά κύριο λόγο με τη γλωσσική ποικιλότητα. Η γλωσσική ποικιλότητα διαχωρίζεται σε δύο κατηγορίες: τη γλωσσική ποικιλότητα σύμφωνα με το χρήστη και σύμφωνα με τη χρήση. Η πρώτη κατηγορία έχει να κάνει με τις διαλέκτους και με τη σειρά της διακρίνεται σε οριζόντια, δηλαδή σε γεωγραφικές ποικιλίες και σε κάθετη, δηλαδή σε κοινωνικές ποικιλίες. Η δεύτερη κατηγορία έχει να κάνει με τις λειτουργικές ποικιλίες (Στάμου & Πολίτης & Αρχάκης, 2016, 22). Εν προκειμένω, θα ασχοληθούμε με μία ποικιλία σύμφωνα με το χρήστη, δηλαδή με μία διάλεκτο και συγκεκριμένα μία γεωγραφική διαλεκτική ποικιλία.

Μια ακόμη εξίσου σημαντική διάκριση της γλωσσικής ποικιλότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας αφορά στα πρόσωπα που χρησιμοποιούν τις γλωσσικές ποικιλίες. Ειδικότερα, η γλωσσική ποικιλότητα διακρίνεται σε πρωτογενής και δευτερογενής. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει πρόσωπα που αποτελούν πραγματικούς ομιλητές μιας γλωσσικής ποικιλίας. Δευτερογενής ονομάζεται η γλωσσική ποικιλότητα στην οποία οι γλωσσικοί κώδικες δε χρησιμοποιούνται αυθεντικά, αλλά χρησιμοποιούνται ως αντικείμενο αναπαράστασης (Στάμου, 2012, 20-21).

Στα είδη μαζικής κουλτούρας που προβάλλουν τη γλωσσική ποικιλότητα συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων και οι τηλεοπτικές σειρές. Στις τηλεοπτικές σειρές ειδικότερα παρουσιάζεται μία διάλεκτος είτε γεωγραφική είτε κοινωνική με στόχο ένα μυθοπλαστικό και τηλεοπτικό πρόσωπο να αποκτήσει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ιδιότητες. Όπως θα αποδειχθεί και στη συνέχεια, τα κείμενα μαζικής κουλτούρας δεν έχουν στόχο να αποδοθεί με ακρίβεια μία συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία ούτε να αποτυπωθεί η ομιλία των ανθρώπων σε συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια. Στόχος τους είναι η γλωσσική ποικιλία να προσομοιάζει στη φυσική και ανεπιτήδευτη ομιλία, ώστε να υποδηλώνεται πως πρόκειται για τον συγκεκριμένο γλωσσικό κώδικα. Για τους λόγους αυτούς έχει επικρατήσει η άποψη πως τα μέσα μαζικής κουλτούρας μεταφέρουν συγκεκριμένες απόψεις για τη γλωσσική ποικιλότητα, προωθώντας μάλιστα τη γλωσσική ομοιογένεια (Στάμου κ.ά., 2016, 24· Στάμου, 2012, 20-22).

Στο επεισόδιο που μελετάται με τη «Βλάχα» Πεθερά αναπαρίστανται τρόπον τινά δύο κόσμοι. Από τη μία σκιαγραφείται η ζωή του Έλληνα επαρχιώτη και από την άλλη η πλουσιοπάροχη από πολλές απόψεις ζωή στην Αθήνα. Τα πρόσωπα που απεικονίζουν τον Έλληνα επαρχιώτη, δηλαδή ο Μήτσος, η Μπίλιω και η Λουλουδιά μιλούν ένα βόρειο ιδίωμα της ελληνικής

γλώσσας. Στα τηλεοπτικά σίριαλ είναι αλήθεια πως χρησιμοποιούνται γεωγραφικές ποικιλίες συνήθως από άτομα που διαθέτουν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο ή κατέχουν κάποια επαγγελματική θέση που δεν έχει υψηλό γόητρο (Στάμου & Ντίνας, 2011, 4-5). Κάτι ανάλογο συμβαίνει και στην προκειμένη περίπτωση, όπου η Μπίλιω και ο Μήτσος ασχολούνται με την κτηνοτροφία στο χωριό που διαμένουν και η Λουλουδιά είναι υπηρέτρια στην Αθήνα σε μια ευκατάστατη και με εξέχουσα κοινωνική θέση οικογένεια.

Το παρόν τηλεοπτικό κείμενο μαζικής κουλτούρας θα χρησιμοποιηθεί στο τελευταίο κεφάλαιο για την εκμαίευση των στάσεων και των αντιλήψεων των ερωτηθέντων για την προκειμένη γεωγραφική ποικιλότητα. Το κείμενο αυτό αναμφίβολα μπορούμε να πούμε πως αποτελεί ένα κείμενο με το οποίο οι μαθητές θα έχουν έρθει σε επαφή. Ακόμη και αν δεν έχουν παρακολουθήσει το συγκεκριμένο επεισόδιο, είναι βέβαιο πως θα γνωρίζουν την τηλεοπτική σειρά συνολικά καθώς και τη φιλοσοφία της. Στο σημείο αυτό χρειάζεται να τονισθεί πως ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να δουν το επεισόδιο προτού να απαντήσουν το ερωτηματολόγιο. Μέσω της εξοικείωσης των προσώπων με τα κείμενα μπορεί να επιτευχθεί η εμφάνιση των γλωσσικών τους στάσεων και πεποιθήσεων (Παπαζαχαρίου & Φτερνιάτη & Αρχάκης & Τσάμη, 2016, 334).

1.1. Δομή εργασίας

Η διάρθρωση της παρούσας εργασίας έγινε με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που χρειάζεται να απαντηθούν. Στο πρώτο κεφάλαιο συναντάται ένα εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο φέρνει σε μία πρώτη επαφή τους αναγνώστες με τα βασικά ζητήματα της εργασίας. Το κύριο μέρος της εργασίας διαχωρίζεται σε δύο κεφάλαια, που αφορούν το μεν στα γλωσσικά και το δε στα εξωγλωσσικά στοιχεία.

Ειδικότερα, στο δεύτερο κεφάλαιο των γλωσσικών στοιχείων παρουσιάζονται ζητήματα σχετικά με τη γλωσσική ποικιλία του επεισοδίου. Παρουσιάζεται η κυριολεκτική Βλάχικη Γλώσσα, το ευρύτερο φάσμα γλωσσών που ανήκει και οι λόγοι που συγχέεται με τα μεταφορικά «βλάχικα». Εν συνεχεία, στο ίδιο κεφάλαιο αναλύεται εκτενώς το ιδίωμα της Βόρειας Ελλάδας, το οποίο χρησιμοποιείται στο παρόν επεισόδιο. Στο τρίτο κεφάλαιο των εξωγλωσσικών στοιχείων επισημαίνονται δεδομένα για τους χαρακτήρες των προσώπων του επεισοδίου, όπως στοιχεία για το μορφωτικό τους επίπεδο και την πνευματική τους καλλιέργεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο βρίσκεται η μεθοδολογία της έρευνας της υπάρχουσας εργασίας και οι απαντήσεις των ερωτώμενων. Κάτωθι της κάθε ερώτησης παραβάλλονται σχηματικά τα αποτελέσματα. Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο προβάλλονται τα συμπεράσματα που απορρέουν σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν εξ αρχής. Τέλος, παρατίθενται οι βιβλιογραφικές αναφορές και το παράρτημα. Στο παράρτημα υπάρχουν οι απομαγνητοφωνήσεις καθώς και το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε.

1.2. Συμβάσεις

Για την καταγραφή των συνομιλιών έγινε χρήση της σύμβασης των Στάμου και Δημοπούλου (2015). Όλες οι απομαγνητοφωνήσεις βρίσκονται στο παράρτημα (σελίδες 54-66). Ο κεντρικός χαρακτήρας της τηλεοπτικής σειράς και το πιο συχνά αναφερόμενο πρόσωπο, όπως θα δούμε, είναι η Μπίλιω. Η Μπίλιω για λόγους οικονομίας από εδώ και στο εξής θα αναφέρεται ως Μπ.

Αξιοσημείωτο είναι ότι τα αποσπάσματα που απομαγνητοφωνήθηκαν διαχωρίστηκαν με βάση τη χρονική σειρά τους από το Α έως το Η. Στη συνέχεια, θα αναφερόμαστε συχνά σε στίχους αυτών των αποσπασμάτων. Για να καθίσταται σαφές κάθε φορά σε ποιο στίχο και σε ποιο απόσπασμα αναφερόμαστε θα χρησιμοποιείται σε παρένθεση πρώτα το γράμμα του αποσπάσματος και έπειτα ο αριθμός του στίχου, παραδείγματος χάριν (Β, 15). Στο παράρτημα, όπου και βρίσκονται τα αποσπάσματα αυτά συνομιλούν οκτώ πρόσωπα. Τα πρόσωπα που συνδιαλέγονται είναι τα ακόλουθα: η Μπίλιω (Μπ), ο Μήτσος (Μη), ένας περαστικός (Π), η Λουλουδιά (Λ), η Ντέλα (Ν), η Μαριλού (Μα), μία συγχωριανή της Μπ (Σ) και η Λούσι (Λ). Αυτοί οι χαρακτήρες συναντώνται χρονικά με βάση τη σειρά που μόλις αναφέρθηκε. Στις παρενθέσεις βρίσκεται η συντομογραφία των ονομάτων, με την οποία χρησιμοποιούνται τα ονόματα στο παράρτημα για λόγους οικονομίας.

Για την διερεύνηση των στάσεων των ομιλητών για τη γλώσσα και τους χαρακτήρες του τηλεοπτικού επεισοδίου χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο, το οποίο επίσης βρίσκεται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας. Το ερωτηματολόγιο αυτό διαχωρίζεται σε τρία σκέλη. Το πρώτο σκέλος περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικές με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν τα πρόσωπα του επεισοδίου και ονομάζεται «Α΄ Μέρος». Το δεύτερο σκέλος εμπεριέχει ερωτήσεις

που έχουν να κάνουν με το χαρακτήρα και την προσωπικότητα των προσώπων και ονομάζεται «Β΄ Μέρος». Τέλος, το τρίτο σκέλος αφορά στα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων και ονομάζεται «Γ΄ Μέρος».

2. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2.1. Η Βλάχικη Γλώσσα

2.1.1. Μειονοτικές και πλειονοτικές γλώσσες

Σε όλα τα κράτη υπάρχουνε πλειονοτικές και μειονοτικές γλώσσες. Η πλειονοτική γλώσσα είναι μία επίσημη γλώσσα, η οποία χρησιμοποιείται από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ενός κράτους. Μειονοτική γλώσσα αντίθετα καλείται μία γλώσσα, η οποία χρησιμοποιείται από τη μειονότητα του πληθυσμού. Αυτοί οι δύο τύποι γλωσσών εννοείται πως δεν χρησιμοποιούνται σε ίδιου τύπου περιστάσεις. Στην ελληνική επικράτεια χρησιμοποιούνται οκτώ μειονοτικές γλώσσες, με πιο αντιπροσωπευτικές τα αρβανίτικα και τα βλάχικα (Αρχάκης & Κονδύλη, 2002, 112-114).

Η αλήθεια είναι ότι οι μειονοτικές γλώσσες, όπως και κάθε γλωσσική ποικιλία που διαφέρει από την πρότυπη, αντιμετωπίζεται αρνητικά από το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Ως γνωστόν, στο ελληνικό κράτος η χρήση αλλογλωσσίας ή ακόμα και της ομιλούμενης μητρικής γλώσσας φαίνεται ότι στιγματίζεται και υποτιμάται τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης όσο και γενικότερα σε κάθε τομέα. Αντιθέτως, παρατηρείται τάση υπερτίμησης συγκεκριμένων «ισχυρών» γλωσσών ξένων κρατών, καθώς και της επίσημης εθνικής γλώσσας (Χριστίδης, 2001). Οι περισσότερες μειονοτικές γλώσσες μεταξύ των οποίων και η βλάχικη, επίσης, εξαιρούνται και από το σύστημα της εκπαίδευσης στα πλαίσια της διαφύλαξης της γλωσσικής ομοιογένειας (Αρχάκης & Κονδύλη, 2002, 114-115). Σταδιακά, οι πλειονοτικές γλώσσες ωθούν στην υποχώρηση τις μειονοτικές, επειδή έχουν το πλεονέκτημα να διευκολύνουν τις επικοινωνιακές ανάγκες της κοινότητας (Holmes, 2016, 81).

2.1.2. Τα χαρακτηριστικά της Βλάχικης Γλώσσας

Αρχικά θα πρέπει να διευθετηθεί η σημασία του όρου «βλάχος». Σύμφωνα με το λεξικό Μπαμπινιώτη (2012: λ. βλάχος) ο όρος «βλάχος» έχει δύο συνδηλώσεις: την κυριολεκτική και τη μεταφορική. Η πρώτη σημασία του όρου δηλώνει τον Έλληνα που είναι δίγλωσσος και που συγκεκριμένα μπορεί και χρησιμοποιεί παράλληλα τόσο τα ελληνικά όσο και τα βλάχικα. Σε αυτή τη συνδήλωση του όρου νοούνται οι Βλάχοι ως άνθρωποι λεβέντες και σκληραγωγημένοι

που ζουν στην ηπειρωτική Ελλάδα και ασχολούνται κατά κόρον με την κτηνοτροφία. Η δεύτερη σημασία είναι μεταφορική και έχει αρνητικές συνδηλώσεις. Δηλώνει αρχικά τον κάτοικο της επαρχίας. Επιπρόσθετα, χρησιμοποιείται μειωτικά για να υποδηλώσει τον άνθρωπο που έχει άξεστη συμπεριφορά, ομιλία και εμφάνιση. Τέλος, μπορεί να χρησιμοποιείται υβριστικά για να υποδηλώσει τον πονηρό άνθρωπο. Στην περίπτωση της παρούσας τηλεοπτικής σειράς χρησιμοποιείται η δεύτερη σημασία του όρου, δηλαδή η μεταφορική, για να χαρακτηρίσει ανθρώπους της επαρχίας.

Είναι αλήθεια πως πολλοί είναι εκείνοι που συγχέουν λόγω άγνοιας τα Βόρεια Ιδιώματα και κυρίως το Θεσσαλικό Ιδίωμα με τη γλώσσα των Βλάχων. Κατ' επέκταση υπάρχει ταύτιση μεταξύ των Βλάχων με τους Θεσσαλούς. Οι Βλάχοι δεν ομιλούν ούτε Βόρεια Ιδιώματα ούτε συγκεκριμένα το Θεσσαλικό Ιδίωμα της περιοχής της Θεσσαλίας, αλλά τα Αρωμουνικά ή Βλάχικα. Η σύγχυση αυτή προφανώς έχει επικρατήσει λόγω ορισμένων κοινών στοιχείων που έχουν μεταξύ τους οι δύο ομάδες των Θεσσαλών και των Βλάχων. Αρχικά και οι δύο ομάδες ασχολούνται σε γενικές γραμμές με ίδιας φύσεως επαγγέλματα, δηλαδή με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και το εμπόριο. Επίσης, μεγάλο μέρος του συνολικού πληθυσμού των Βλάχων διαμένει στην περιοχή της Θεσσαλίας (Κουρδής, 2008). Επομένως, και το βόρειο ιδίωμα που μιλούν οι χαρακτήρες του επεισοδίου σαφώς και δεν έχει καμία απολύτως σχέση με τη γλωσσική ποικιλία των Βλάχων.

Πρέπει βέβαια να σημειωθεί πως ένας λόγος φθοράς της βλάχικης είναι ο τρόπος διαβίωσης και οι εργασίες των Αρμάνων. Οι Αρμάνοι ως επί το πλείστον ασχολούνται με τη νομαδική κτηνοτροφία, το εμπόριο και τις μεταφορές. Τα τρία αυτά επαγγέλματα τους αναγκάζουν να έρχονται σε επαφή με άλλες περιοχές και με άλλες γλώσσες. Η αλήθεια είναι ότι πλέον η γλώσσα των Αρμάνων δεν χρησιμοποιείται για οικονομικές συναλλαγές και κατ' επέκταση δεν προσφέρει καμία περαιτέρω δυνατότητα στα σύγχρονα επαγγέλματα. Τέλος, το γεγονός ότι το θρήσκευμά τους είναι κοινό με το θρήσκευμα της κοινωνίας που διαμένουν λειτουργεί ανασταλτικά για τη γλώσσα τους. Ειδικότερα, το κοινό θρήσκευμα δεν ευνοεί τη διατήρηση της γλωσσικής ποικιλίας, αλλά ωθεί προς την γλωσσική αφομοίωση και καθαρότητα (Kahl, 2011, 37- 38).

Επίσης, στη σημερινή εποχή η αρμάνικη ανήκει στις γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση, εφόσον οι βλάχοι αποφεύγουν να μεταδώσουν τη γλώσσα τους στις επόμενες γενιές. Αυτή η συμπεριφορά οφείλεται σε διάφορους παράγοντες και κυρίως ιδεολογικούς (Μπέης &

Δασούλας, 2017, 51). Πολλοί μάλιστα είναι εκείνοι που θεωρούν ότι δεν υπάρχει κάποια χρησιμότητα για την εκμάθησή της. Ο βασικός λόγος φθοράς της γλώσσας είναι ακριβώς ότι τα βλάχικα χαρακτηρίζονται με υποτιμητικό τρόπο ακόμα και από τους ομιλητές τους. Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, κατατάσσονται γενικότερα στις «κατώτερες» γλώσσες και έχουν μειωμένο κύρος (Kahl, 2011, 38).

Οι Βλάχοι είναι αναμφίβολα Έλληνες τόσο στην καταγωγή όσο και στη συνείδηση (Λεξικό Μπαμπινιώτη, 2012, λ. βλάχος). Τα Βλάχικα ή αρμάνικα όμως δεν συγκαταλέγονται ούτε στις ελληνικές διαλέκτους ούτε στα ελληνικά ιδιώματα. Αποτελούν μία λατινογενή, μειονοτική γλώσσα στην ελληνική επικράτεια και ομιλούνται σε πολλά χωριά της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θεσσαλίας (Αρχάκης & Κονδύλη, 2002, 114). Πρόκειται στην ουσία για ένα μεικτό ιδίωμα διαφόρων γλωσσών. Υπήρξε κατά το παρελθόν η άποψη ότι προέκυψε από τη διάσπαση μίας μεγάλου εύρους γλώσσας, της βαλκανο-ρομάνικης. Η γλώσσα αυτή λέγεται ότι διαχωρίστηκε σε τέσσερις γλώσσες, μεταξύ των οποίων ήταν η ρουμάνικη και η βλάχικη (Μπέης & Δασούλας, 2017, 51). Στην Ελλάδα, η αρμάνικη αποτελεί τον κώδικα επικοινωνίας ενός μεγάλου αριθμού κατοίκων, όμως δεν χρησιμοποιείται ούτε στην εκπαίδευση, ούτε στην εκκλησία, ούτε σε κάποιον άλλο δημόσιο χώρο. Ιδιαίτερα σήμερα η χρήση αυτού του κώδικα επικοινωνίας έχει μειωθεί, εφόσον χρησιμοποιείται μόνο στις επαφές εντός της οικογένειας ή της κοινότητας (Kahl, 2011, 37).

Η βλάχικη γλώσσα δε διαθέτει γραπτή παράδοση, παρά μόνο προφορικό λόγο. Παρά τις όποιες προσπάθειες έγιναν για να αποκτήσει γραπτό λόγο η γλώσσα ακόμη και σήμερα αποτελεί βασικά ένα προφορικό κώδικα (Μπέης & Δασούλας, 2017, 52). Αυτό αποτελεί ένα σημαντικό μειονέκτημα, αλλά και μία αφορμή για να ενταχθεί στις «κατώτερες» γλώσσες. Ανήκει δηλαδή και αυτή στις γλώσσες που βιώνουν μεγαλύτερη κοινωνική απαξίωση. Σήμερα όποιος τη μιλά θεωρείται «χωριάτης» και «άξεστος». Όπως θα σημειωθεί σε επόμενο κεφάλαιο πολλοί συνδέουν ακόμα και το χαρακτηριστικό της προφοράς [li] και [ni] με τη φυλή των Βλάχων. Στον χαρακτηρισμό κάποιου ως «βλάχου» αποδίδονται παράλληλα χαρακτηρισμοί όπως «πονηρός» και «χαζός». Ο συγκεκριμένος τρόπος ομιλίας μάλιστα φαίνεται να χαράσσει ακόμη και την επαγγελματική πορεία ενός ατόμου (Παπάς, 2008, 309). Δημιουργείται συνολικά μία αρνητική εντύπωση για το άτομο αυτό παραβλέποντας κάθε άλλο προτέρημα που διαθέτει.

2.1.3. Ο χαρακτηρισμός των προσώπων ως «βλάχου»

Α. Χαρακτηρισμός από τη Μπ

Η Μπ ονομάζει η ίδια τον εαυτό της «βλάχα». Με τη φράση *Εμένα η βλάχα πάλ' αλλού πήγι του μυαλό μ'* (Δ, 65) φαίνεται να αποδέχεται και να αναγνωρίζει το χαρακτηριστικό της πονηρίας που αποδίδεται στους βλάχους. Είναι γνωστό πως σε κάθε φυλή και σε κάθε λαό ανέκαθεν αποδίδονται ορισμένα ομοιογενή χαρακτηριστικά. Αυτό, ωστόσο, δε συνεπάγεται πως όλοι ανεξαιρέτως οι άνθρωποι των φυλών αυτών τα διαθέτουν. Ίσως, επίσης, να πρόκειται για προκαταλήψεις που διαμορφώνουμε εμείς οι ίδιοι για όσους διαφέρουν τα χαρακτηριστικά τους από τα δικά μας.

Στη φυλή των κυριολεκτικών βλάχων, αποδίδεται το χαρακτηριστικό της πονηρίας. Εξάλλου, δεν είναι τυχαία η ευρέως διαδεδομένη λαϊκή φράση· «Πονηρός ο Βλάχος». Η φράση αυτή χρησιμοποιείται συνήθως χιουμοριστικά για ανθρώπους που αρχικώς φαίνεται να είναι αφελείς, αλλά στη συνέχεια αποδεικνύονται εύστροφοι και πονηροί (Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών, 2014). Στην παρούσα εργασία η Μπ δεν είναι κυριολεκτικά βλάχα αλλά επιδιώκεται να χαρακτηριστεί μεταφορικά βλάχα. Προφανώς για την αληθοφάνεια του έργου της αποδίδεται αυτό το χαρακτηριστικό. Σε άλλες φυλές, όπως παραδείγματος χάριν στους Πόντιους αποδίδεται η βραδύτητα της σκέψης, η έλλειψη ευστροφίας.

Στην τηλεοπτική σειρά το χαρακτηριστικό της πονηρίας επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η ίδια πονηρεύεται από την ερώτηση της Μαριλούς «Άλλα παιδιά έχετε;». Υποπτεύεται δηλαδή πως η ερώτηση αυτή υποκρύπτει δολιότητα, εφόσον γίνεται με κάποια σκοπιμότητα. Συγκεκριμένα, η Μαριλού προφανώς και δεν ενδιαφέρεται για το αν έχει κουνιάδια, όπως λέει. Κατά πάσα πιθανότητα επιδιώκει να εκμαιεύσει από τη Μπ και τον Μήτσο εάν υπάρχουν άλλοι διάδοχοι της περιουσίας τους. Εάν δεν υπάρχουν διάδοχοι, τότε θα δικαιούται όλη την περιουσία φυσικά μόνο ο Μήτσος και κατ' επέκταση μελλοντικά και η ίδια. Εκτός, λοιπόν, από το γεγονός ότι η Μπ πονηρεύεται την ερώτηση της Μαριλούς, η ίδια επιπλέον το δηλώνει ρητά με τη φράση *Εμένα η βλάχα πάλ' αλλού πήγι του μυαλό μ'*. Πρόκειται επί της ουσίας για έναν αυτοπροσδιορισμό και αυτό-χαρακτηρισμό της Μπ. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή επιδιώκεται από το σεναριογράφο να θίξει αυτό το χαρακτηριστικό των βλάχων τόσο έμμεσα όσο και άμεσα.

B. Χαρακτηρισμός από άλλα πρόσωπα

Ο τρόπος ομιλίας της Λουλουδιάς είναι εμφανές ότι ομοιάζει με τον τρόπο ομιλίας της Μπ. Παρά ταύτα η Λουλουδιά χαρακτηρίζεται ως «βλαχαδερό» (B, 24) από τη Μπ, η οποία δείχνει εμφανώς ότι δεν μπορεί να καταλάβει τα λόγια της (B, 24-26). Η Μπ φαίνεται μάλιστα να υποτιμά τα λεγόμενα της υπηρέτριας. Σε αυτή την περίπτωση θα γίνει και πάλι λόγος για «βλάχους» με τη μεταφορική έννοια του όρου. Αυτή τη φορά όμως όχι με την έννοια του «πονηρού», αλλά με την έννοια του «χωριάτη», του «άξεστου».

Συγκεκριμένα, η Μπ ονομάζει τη Λουλουδιά «βλαχαδερό» επειδή νομίζει ότι μπερδεύτηκε και αντί να πει *πίσω* είπε *πισίνα*. Στη συνέχεια όμως εξακριβώνεται πως η Μπ είχε άδικο. Ειδικότερα, το αμέσως επόμενο σκηνικό είναι στην πισίνα του σπιτιού της Ντέλας, όπου κάθεται η Ντέλα με το σύζυγό της. Εκεί ακριβώς καθίσταται σαφές πως ο όρος *πισίνα* που χρησιμοποίησε η Λουλουδιά ήταν ο σωστός. Προφανώς, λοιπόν, η Μπ είναι εκείνη που δεν τον γνώριζε. Ο σεναριογράφος μάλλον δημιουργεί αυτό τον υπαινιγμό προκειμένου να εννοηθεί ότι η Μπ δε γνωρίζει τον όρο διότι μένει σε ένα χωριό και δεν έχει δει ή ακούσει να υπάρχει κάπου πισίνα. Η Μπ με λίγα λόγια επιχειρεί να αποδείξει πως δε μοιάζει με τη Λουλουδιά, παρόλο που από χωριό κατάγεται και η ίδια και κατά συνέπεια «βλαχαδερό» είναι και η ίδια.

Εξάλλου, ποικίλες είναι οι έρευνες που έχουν αναφέρει ότι πολλοί άνθρωποι ισχυρίζονται πως δεν μιλούν οι ίδιοι ένα ιδίωμα ή διάλεκτο, αλλά ότι κάποιοι άλλοι μιλάνε πιο «βαριά». Στην έρευνα της Πλαδή (2001, 623) εντυπωσιάζει το γεγονός ότι οι Λιτοχωρίτες δεν θέλουν να αποδεχθούν πως μιλάνε την τοπική γλωσσική ποικιλία, αλλά ακόμα περισσότερο αναφέρουν πως άλλοι είναι εκείνοι που τη μιλάνε «βαριά», όπως οι μεγαλύτεροι ηλικιακά άνθρωποι. Ακόμα και κάτοικοι γειτονικών χωριών θεωρούν πως το άλλο χωριό είναι αυτό που έχει την έντονη προφορά. Βεβαίως και είναι παράδοξο το γεγονός ότι πολλές φορές στιγματίζεται αρνητικά μία διάλεκτος ακόμα και από ανθρώπους που τη χρησιμοποιούν. Υπάρχει γενικά σε όλες τις περιοχές η αντίληψη ότι οι κάτοικοι των κοντινών περιοχών μιλούν με «βαριά» προφορά. Σίγουρα μπορεί να υπάρχουν διαφορές μεταξύ της ομιλίας και της προφοράς ακόμη και κοντινών περιοχών, ωστόσο αυτό δεν συνεπάγεται απαραίτητα ότι οι άλλοι μιλούν «βαριά» και εμείς όχι. Επομένως, υπάρχει και «ενδοδιαλεκτική/ ενδοκοινοτική» υποτίμηση τόσο γενικά όσο και ειδικά στην περίπτωση της Μπ με τη Λουλουδιά.

Η Λουλουδιά από την άλλη δε χρησιμοποιεί το γλωσσικό σύστημα των υπόλοιπων νέων, οι οποίοι αναμφίβολα χρησιμοποιούν την Κοινή Νεοελληνική. Το γεγονός βέβαια ότι διαμένει

σε ένα αστικό κέντρο και όχι στο χωριό έρχεται να ενδυναμώσει την άποψη ότι δεν της ταιριάζει το γλωσσικό σύστημα που χρησιμοποιεί. Κατά συνέπεια γίνεται ακόμη πιο αστεία η γλώσσα και η φιγούρα της. Παρόλα αυτά, δεν είναι σωστό να σχηματίζονται αρνητικές στάσεις και συμπεριφορές για ένα πρόσωπο ή για μία γλωσσική ποικιλία με βάση τέτοιου είδους κριτήρια. Αυτά τα κριτήρια αρμόζει να είναι απλώς ενδείξεις της καταγωγής ή του τόπου διαμονής των ανθρώπων (Κουρδής, 2008).

Ιδιαίτερα ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι η Μπ και ο Μήτσος χαρακτηρίζονται «βλάχοι» από τη Λούσι, τη φίλη της Μαριλούς. Συγκεκριμένα, η Λούσι αναφέρει στο λόγο της τις δύο εξής φράσεις: *μέχρι και ο βλάχος σε δούλεψε* (ΣΤ, 1) και *σιγά μην τους αφήσει η βλάχα αστεφάνωτους* (ΣΤ, 14). Με τον τρόπο αυτό πρώτον διαφαίνονται άμεσα οι στάσεις των άλλων ομιλητών για τη συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία και δεύτερον οι πεποιθήσεις που επιδιώκει να δημιουργήσει στο κοινό του ο σεναριογράφος για την ποικιλία αυτή. Εκείνο που ενδιαφέρει τον σεναριογράφο δηλαδή είναι να πείσει το κοινό πως πρόκειται για «Βλάχους», με την έννοια του «χωριάτη», «αμόρφωτου» και «άξεστου». Σε αυτό το σημείο δε θα πρέπει να παραλειφθεί πως η Ντέλα χαρακτηρίζει τη Λουλουδιά ως «αγνή χωριατοπούλα» (Η, 53) ενώπιον της Μαριλούς και της Λούσι, παραπέμποντας στις ίδιες έννοιες.

2.2. Το Βορειοελλαδίτικο Ιδίωμα

2.2.1. Τα χαρακτηριστικά του Βορειοελλαδίτικου Ιδιώματος του Επεισοδίου

Η γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιούν οι μισοί σχεδόν αυτοί χαρακτήρες του επεισοδίου είναι κάποιο ιδίωμα με βόρειο φωνηεντισμό της ηπειρωτικής Ελλάδας. Τα μεταφορικά «βλάχικα» είναι αυτά που χαρακτηρίζονται από βόρειο φωνηεντισμό. Ο βόρειος φωνηεντισμός απαντά στην Ήπειρο, στη Θεσσαλία και στη Μακεδονία και αληθεύει ότι δεν συνδέεται συχνά με τον νησιωτικό χώρο, όπως με τη Σάμο, τη Μυτιλήνη και άλλα νησιά.

Τα ιδιώματα πολλές φορές είναι δύσκολο να διακριθούν από τις διαλέκτους. Μία από τις πιο καίριες διαφορές τους αποτελεί το γεγονός ότι το ιδίωμα αποτελεί γλωσσική ποικιλία με λιγότερες διαφορές από την πρότυπη ποικιλία, ενώ οι διάλεκτοι έχουν περισσότερες διαφορές (Καμπάκη- Βουγιουκλή, 2009, 29). Αυτός είναι και ο βασικός λόγος που μεταξύ των «δύο κόσμων» του επεισοδίου υπάρχει αμοιβαία κατανόηση. Επειδή ακριβώς οι όποιες διαφορές

είναι κυρίως φωνητικές και ελάχιστες λεξιλογικές. Με λίγα λόγια, δεν παρατηρείται σε κανένα σημείο κάποιο πρόσωπο που μιλά την κοινή νεοελληνική να ζητά να του γίνει σαφές κάποιο στοιχείο αυτής της γλωσσικής ποικιλίας. Στα πλαίσια αυτά αξίζει να αναφερθεί πως δεν παρουσιάζεται ούτε το στοιχείο του υποτιτισμού. Συνεπώς, το ιδίωμα αυτό αναμφίβολα γίνεται κατανοητό και από το τηλεοπτικό κοινό που θα παρακολουθήσει το επεισόδιο. Ακόμη και όροι της αγγλικής γλώσσας φαίνεται πως γίνονται αντιληπτοί από τα άτομα της επαρχίας, όπως ο όρος *delivery* (E, 25).

Τα βόρεια ιδιώματα, όπως φανερώνει και το όνομά τους, χρησιμοποιούνται στη βόρεια ηπειρωτική, αλλά και νησιωτική Ελλάδα (Κοντοσόπουλος, 2008, 92). Σύμφωνα με τον Κοντοσόπουλο (2008, 94) τα ιδιώματα αυτά διαθέτουν πολλά χαρακτηριστικά εκ των οποίων τα δύο είναι τα βασικότερα. Το πρώτο βασικό τους χαρακτηριστικό είναι η στένωση του άτονου /e/ σε /i/, όπως *πιρπάτα* αντί *περπάτα* (A, 15), *ήθιλι* αντί *ήθελε* (B, 25) και η στένωση του άτονου ο σε u, όπως *ουδός* αντί *οδός* (B,3). Το δεύτερο χαρακτηριστικό τους είναι η αποβολή του άτονου /i/ στο τέλος της λέξης, παραδείγματος χάριν *μέν'* αντί *μένει* (B, 13), *λίγ'* αντί *λίγη* (Δ, 66). Το φαινόμενο της αποβολής απαντά τόσο σε αρχική όσο και σε ληκτική θέση αλλά και σε μεσαίες θέσεις και αποτελεί ένα από τα δύο χαρακτηριστικά φαινόμενα των βορείων ιδιωμάτων. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν οι κάτωθι όροι και φράσεις: *τριαντάρ'σι* αντί *τριαντάρησε* (Γ, 9), *απρουχώρ'το* αντί *απροχώρητο* (Γ, 8), *δε βλέπ'ς* αντί *δε βλέπεις* (E, 30) και *Μαρ'λού* αντί *Μαριλού* (E, 37).

Επίσης, υπάρχει η περίπτωση να συνδυάζονται τα δύο χαρακτηριστικά. Παραδείγματος χάριν στους όρους *προσ'χε* αντί *πρόσεχε* (A, 17) και *ξέρ'τε* αντί *ξέρετε* (B,3) παρατηρείται πως αρχικά συνέβη στένωση του άτονου /e/ σε /i/ και στη συνέχεια αποβολή του άτονου /i/ που βρίσκεται στο εσωτερικό της λέξης. Αναφορικά με τη στένωση του άτονου /e/ σε /i/, παρατηρείται σε κάποιες περιπτώσεις η αποβολή του. Συνοπτικά στο παρόν τηλεοπτικό επεισόδιο μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα πως η γλωσσική ποικιλία των συγκεκριμένων προσώπων διαθέτει και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά. Τα μοναδικά αποσπάσματα του παραρτήματος στα οποία δεν συναντάται βορειοελλαδίτικο ιδίωμα ούτε κάποια άλλη γεωγραφική διαλεκτική ποικιλία είναι τα ΣΤ και Η.

Κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά του βορειοελλαδίτικου ιδιώματος είναι ιδιαίτερα αισθητά στο επεισόδιο. Παρατηρούνται δηλαδή χαρακτηριστικά του ιδιώματος τόσο σε επίπεδο

λεξιλογικό όσο και σε επίπεδο μορφολογικό και φωνολογικό. Τα τρία αυτά επίπεδα παρουσιάζονται εν συνεχεία. Αρχικά σε **επίπεδο φωνολογίας** παρατηρείται από τα πρόσωπα του επεισοδίου ουρανικοποίηση των /l/ και /n/, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που πραγματοποιείται και η ουρανικοποίηση στην Πελοπόννησο και γενικότερα στη νησιωτική Ελλάδα (Κοντοσόπουλος, 2008, 92, Ξυδόπουλος, 2017, 18). Το φαινόμενο αυτό απαντά τόσο στα Κύθηρα, όσο παράλληλα και σε ιδιώματα διάφορων άλλων νησιών, όπως στο ιδίωμα της Κεφαλονιάς και στο ιδίωμα της Μάνης στην Κρήτη (Κατσούδα, 2016, 46, 71-72). Συγκεκριμένα, αναφορικά με αυτό το χαρακτηριστικό στο επεισόδιο χρησιμοποιούνται ενδεικτικά τα εξής: η φράση *καλημέρα σας* (Β, 18) από τη Λουλουδιά, η φράση *θα γίν'* (Γ, 22) και ο όρος *καγείς* (Ε, 9) από τη Μπ.

Επιπροσθέτως χρησιμοποιείται έντονα και η ανάπτυξη των ημιφωνηεντικών *u* και *i*. Αρχικά αναπτύσσεται ένας ουρανικός φθόγγος, το /j/, πριν από ορισμένες λέξεις που αρχίζουν από /e/ (Κοντοσόπουλος, 2008, 98). Τέτοιου είδους λέξεις χρησιμοποιούνται κατά μείζονα λόγο από τον Μήτσο και συναντώνται για παράδειγμα στις φράσεις: *ιε καλά* (Α, 14) και *ιέλα ρε μάνα* (Δ, 34). Το φαινόμενο συναντάται και στο εσωτερικό της λέξης πριν από κάποιο φώνημα, όπως *Μήτσιο* αντί *Μήτσο* (Α, 1). Ακόμη ένα φαινόμενο που παρατηρείται στα υπάρχοντα αποσπάσματα είναι η ανάπτυξη ενός φθόγγου [u] πριν από το φώνημα /o/. Η Μπ λόγω χάριν χρησιμοποιεί στο λόγο της τους όρους *θιουό*= *θεό* (Δ, 59) και *ουόλα*= *όλα* (Δ, 9) και (Ε, 2), στους οποίους ακούγεται ένα /u/ πριν από το /o/. Το φαινόμενο αυτό δεν συγκαταλέγεται στα χαρακτηριστικά των βορείων ιδιωμάτων αλλά ο σεναριογράφος το ενσωματώνει για να κάνει ακόμη πιο 'γραφική' τη φιγούρα της υποτιθέμενης «βλάχας».

Σε **επίπεδο μορφολογίας** παρατηρείται ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα ονόματα αρσενικού γένους συνοδεύονται από θηλυκό άρθρο. Η Μπ αποτελεί και πάλι το πρόσωπο που χρησιμοποιεί κυρίως το χαρακτηριστικό αυτό. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν τα ακόλουθα ουσιαστικά: *η πρόεδρους* αντί *ο πρόεδρους* (Α, 8) και *η πατσάς* αντί του *ο πατσάς* (Δ, 18). Σε περιοχές όπως η Θράκη, η Λέσβος, η Ημαθία και η Λάρισα απαντάται ακριβώς αυτή η μετατροπή του άρθρου *ο* σε *η*. Ωστόσο, υπάρχουν και περιοχές, όπως η Ήπειρος, η Αθήνα και η Β. Εύβοια, στις οποίες είναι πλέον συνηθισμένο το αρσενικό άρθρο να υφίσταται στένωση σε *ου*, για παράδειγμα *ου Μήτσους*, *ου κήπους* (Καμπάκη- Βουγιουκλή, 2009, 182).

Το φαινόμενο αυτό διαφοροποιείται ακόμη και ενδοδιαλεκτικά, με χαρακτηριστικό το παράδειγμα των Θεσσαλικών Ιδιωμάτων. Στην Αργιθέα της Περιφέρειας Θεσσαλίας λόγω χάριν

εμφανίζεται αποκλειστικά η μορφή /u/, ενώ στον Τύρναβο Θεσσαλίας αποκλειστικά η μορφή /i/ (Μπέης & Κατσούδα, 2013, 61-64). Επίσης, χαρακτηριστικό των βόρειων ιδιωμάτων και συγκεκριμένα των περιοχών βόρεια του Πηνειού είναι τα ρήματα να συντάσσονται με την προσωπική αντωνυμία σε πτώση αιτιατική αντί για γενική (Κοντοσόπουλος, 2008, 101). Ανάλογα παραδείγματα συναντώνται και στο επεισόδιο και είναι τα εξής: *πλάκα μι κάν'ς* (Α, 4), *τ'ν είπα* (Α, 7), *άμα σι μυρίζ'* (Δ, 21), *δε μι λες* (Δ, 27), *που σι φτιάχν'* (Ε, 3).

Τέλος, αξιοσημείωτο φαινόμενο είναι να χρησιμοποιείται ως Ποιόν Ενεργείας το μόρφημα /ks/ αντί /s/. Το χαρακτηριστικό αυτό παρατηρείται σε πολλά νεοελληνικά ιδιώματα ακόμη και νότια, όπως λόγου χάριν και στο ιδίωμα των Κυθήρων, της Κρήτης και σε άλλα ιδιώματα, όπου ο μελλοντικός και αοριστικός τύπος σχηματίζεται με τον χαρακτήρα /ks/ και όχι με τον χαρακτήρα /s/ (Κοντοσόπουλος, 2008, 66). Αυτό το φαινόμενο συμβαίνει σε ρήματα που δεν διαθέτουν θέμα ουρανικόληκτο, με αποτέλεσμα να σχηματίζεται Ποιόν Ενεργείας /ks/, αντί του αναμενόμενου /s/ (Κατσούδα, 2016, 141- 142). Η Μπ είναι το πρόσωπο που χρησιμοποιεί ως επί το πλείστο αυτή τη μετατροπή ιδιαίτερα στο απόσπασμα Δ. Φράσεις που χρησιμοποιεί η ίδια είναι οι παρακάτω: *να σι ρωτήξω* (Δ, 23) και (Δ, 60) και *γι' αυτό ρώτηξες* (Δ, 65). Παράδοξως στη φράση *να σι ρουτήσου* (Δ, 32) δεν χρησιμοποιείται το φαινόμενο αυτό. Επιπλέον, συναντάται το φαινόμενο να χρησιμοποιούνται αρχαιότεροι αόριστοι σε -κα, όπως συμβαίνει στη φράση που χρησιμοποιεί ο Μήτσος *να του τα δώκουμε* (Ζ, 15), αλλά και στη φράση της Μπ *μ' άφκι* (=με άφηκε =με άφησε) (Γ, 17). Και σε αυτή την περίπτωση έχουμε ένα άλλο Ποιόν Ενεργείας.

Εκλείπουν, ωστόσο, αρκετά χαρακτηριστικά των βόρειων ιδιωμάτων. Κάποια από αυτά είναι τα χαρακτηριστικά των υποκοριστικών καταλήξεων και των ρηματικών καταλήξεων. Όσον αφορά στις υποκοριστικές καταλήξεις συναντώνται ειδικότερα οι εξής καταλήξεις: -ούδι ή -έλι για παράδειγμα *πιδουδ'* ή *πιδέλ'* αντίστοιχα αντί για τον όρο *παιδάκι*. Αυτό το χαρακτηριστικό είναι σύνηθες σε περιοχές της Μακεδονίας, ενώ το -ελ' απαντά και στη Μυτιλήνη. Όσον αφορά στις ρηματικές καταλήξεις συναντώνται παραδείγματος χάριν οι εξής καταλήξεις: -αμαν για παράδειγμα *τρώγαμαν* αντί για *τρώγαμε* (Κοντοσόπουλος, 2010, 202).

Αναφορικά με το λεξιλόγιο των Βορείων Ιδιωμάτων θεωρείται πως δεν διαθέτουν τόσο πλούσιο λεξιλόγιο εν συγκρίσει με το λεξιλόγιο των νότιων (Κοντοσόπουλος, 2008, 95). Σε **επίπεδο λεξιλογίου** ιδιαίτερη εντύπωση προκαλούν οι προσφωνήσεις που χρησιμοποιεί στο λόγο της η Μπ. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν οι ακόλουθοι όροι: *ουρέ= ω ρε* (Β, 12),

μάνα μ' (Δ, 9), μωρ' = μωρή (Ε, 9), αί (Ε, 30), χái (Ε, 41) και μαρ' = μαρή (Ε, 51). Πρόκειται για γλωσσικούς όρους που παραπέμπουν στη γλωσσική χρήση της γλώσσας (Στάμου & Ντίνας, 2011, 7). Σύμφωνα με την Καμπάκη-Βουγιουκλή (2009, 185) στην Ήπειρο και ακόμα περισσότερο στη Μακεδονία αντί για τον τύπο *μωρή* χρησιμοποιούνται άλλοι όροι του τύπου *μαρή* και *μουρή*. Το *μουρή* είναι ένας τύπος με στένωση από το *μωρή*. Ο πρώτος από τους τύπους αυτούς συναντάται και στο υπάρχον τηλεοπτικό κείμενο. Στα πλαίσια αυτά η Μπ επιπλέον χρησιμοποιεί και την προσφώνηση *κυρά* αντί του αναμενόμενου *κυρία* (Β, 23).

Η Μπ χρησιμοποιεί ταυτόχρονα λέξεις που ούτε έχουν κάποια συγκεκριμένη σημασία ούτε μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε κάποια περίπτωση σε επίσημα, αστικά περιβάλλοντα, όπως *αι* (Ε, 45) και *χαι* (Ε, 41) και (Ε, 45). Η ίδια τέλος χρησιμοποιεί τύπους που παραπέμπουν στην κτηνοτροφική ζωή της στο χωριό, όπως *τσουκάλ' σε φωτιά* (Δ, 42), και *βουσκάς λίγ' σαλάτα* (Δ, 65). Η μεταφορική χρήση της γλώσσας που χρησιμοποιεί διαφαίνεται ακόμη από φράσεις όπως *άμα δεν πλαταριάσ' η γλώσσα απάν' στο κουτάλ'* (Δ, 14). Ο όρος *πλαταριάσει* προφανώς και δεν είναι συνηθισμένος σε αστικές περιοχές, πόσο μάλλον συνοδευόμενος από ένα τέτοιο γλωσσικό και συντακτικό περιβάλλον.

Επακολούθως, δε θα πρέπει να παραλειφθούν τα λάθη που κάνει η Μπ στη χρήση της νέας ελληνικής γλώσσας. Τα λάθη αυτά ενδεχομένως είναι επιτηδευμένα προκειμένου πρώτον να προκληθεί το γέλιο των τηλεθεατών και δεύτερον να αναδειχθεί το χαμηλό μορφωτικό της επίπεδο. Πρωτίστως αγνοεί τη λέξη *πισίνα* (Β, 25) που παρετυμολογείται προς το επίρρημα *πίσω*. Στη συνέχεια τον ίδιο όρο τον κατονομάζει ως *ποτίστρα* (Γ, 17). Άλλο ένα λάθος στη χρήση της γλώσσας της αποτελεί η φράση *συ πο πούθεν είσι* = *εσύ από πού είσαι* (Δ, 24). Είναι γνωστό πως το επίθημα *-θεν* σημαίνει *από*. Συνεπώς στη φράση είναι περιττός ο όρος *από*. Πλεονασμός υπάρχει και στη φράση *ως τα τώρα* (Δ, 51), όπου εδώ περιττό είναι το άρθρο *τα*.

2.2.2. Η Μυθοπλαστική Αναπαράσταση και το Στοιχείο του Χιούμορ

Στα κείμενα μαζικής κουλτούρας που προάγουν τη γλωσσική ετερογένεια συγκαταλέγονται μεταξύ άλλων και τα προϊόντα μυθοπλασίας, για παράδειγμα οι τηλεοπτικές σειρές και οι ταινίες (Στάμου, 2012, 20-21). Στο συγκεκριμένο επεισόδιο η αναπαράσταση είναι μυθοπλαστική και η χρήση της γλωσσικής ποικιλότητας είναι δευτερογενής σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε ήδη από την εισαγωγή της παρούσας μελέτης (βλ. σελίδα 22). Οι ρόλοι του επεισοδίου που χρησιμοποιούν τα βόρεια ιδιώματα μπορεί να μην το κάνουν με απόλυτη επιτυχία, δηλαδή

να μην μιλούν ακριβώς όπως ένας φυσικός ομιλητής τους, όμως αυτό δεν απασχολεί διόλου τον σεναριογράφο. Εκείνο που τον ενδιαφέρει είναι η γλωσσική ποικιλία που χρησιμοποιούν μονάχα να ομοιάζει με τα βόρεια ιδιώματα και όχι να αποτελεί φυσική τους ομιλία. Αυτό, ωστόσο, δεν παρεξηγείται από τους τηλεθεατές γενικότερα ούτε από τους φυσικούς ομιλητές ειδικότερα, εφόσον πρόκειται για μία εξολοκλήρου κωμική σειρά. Στην αναπαράσταση της γεωγραφικής ποικιλίας, ο μη ακροαματικός σχεδιασμός εκτελείται πιο πειστικά και «σωστά» από τη Μπ και τη Λουλουδιά παρά από τον Μήτσο (Στάμου & Ντίνας, 2011, 8).

Σε πολλά σημεία εντοπίζεται ασυνέπεια στη χρήση των γλωσσικών δεικτών, οι οποίοι χρησιμοποιούνται επιλεκτικά σε συγκεκριμένα πεδία (Στάμου & Ντίνας, 2011, 8). Οι «επαρχιώτες» δηλαδή χρησιμοποιούν παράλληλα εκφράσεις από την πρότυπη και τη μη πρότυπη ποικιλία. Χρησιμοποιούν και την Κοινή Νέα Ελληνική στο λόγο τους επιτυγχάνοντας μια συχνή Εναλλαγή Κωδίκων. Η μείξη κωδίκων στην ίδια περίπτωση ή στον ίδιο τομέα πραγματοποιείται από τον ομιλητή για να υποδηλωθεί η κοινή εθνοτική του ταυτότητα και γενικότερα η εγγύτητά του με τον συνομιλητή. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού παρατηρείται ακόμη και η χρήση σύντομων λέξεων και φράσεων από ομιλητές που αγνοούν πλήρως τη δεύτερη γλώσσα (Holmes, 2016 59). Τέτοιες εκφράσεις στο επεισόδιο είναι για παράδειγμα οι εξής: *άμα βιαζόσουνά τόσο πολύ, ας ερχόσουνά κι εσύ να βοηθούσες* (Α, 11), *θα μάθεις να τα τρώς όλα αντί του αναμενόμενου θα μάθς να τα τρώς ονόλα* (Δ, 9) και *σε τσαντίρι μεγάλωσε αντί του σι τσαντίρ' μιγάλουσι* (Δ, 37).

Συνήθως, εκείνοι που χρησιμοποιούν μία τοπική διάλεκτο ή ιδίωμα όταν συνομιλούν με ανθρώπους που δεν χρησιμοποιούν την ποικιλία αυτή ελαχιστοποιούν στο έπακρο τη χρήση της, δηλαδή επιχειρούν γλωσσική σύγκλιση. Γλωσσική σύγκλιση ονομάζεται όταν τα πρόσωπα προσπαθούν να αλλάξουν και να συγκλίνουν τον τρόπο ομιλίας τους και το ύφος τους ως προς αυτό των συνομιλητών τους ή αυτό που απαιτεί η περίπτωση (Holmes, 2016, 299). Σύμφωνα με την έρευνα της Πλαδή (2001, 623), που πραγματοποιήθηκε στο Λιτόχωρο Πιερίας, όταν οι κάτοικοι συνομιλούν με άλλους ανθρώπους παρατηρήθηκε πως μειώνουν τα στοιχεία της γλωσσικής τους ποικιλίας. Οι λόγοι που το κάνουν είναι διάφοροι, όπως για να μην τους θεωρήσουν «χωριάτες» ή για να μην αντιληφθούν οι άλλοι την καταγωγή τους.

Τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν τη διαλεκτική ποικιλία στο επεισόδιο αντίθετα είναι φανερό ότι δεν προσπαθούν να επιτύχουν γλωσσική σύγκλιση, όπως θα ήταν αναμενόμενο. Οι

χαρακτήρες της παρούσας σειράς δεν κάνουν κάτι ανάλογο με τους Λιτοχωρίτες, αλλά εξακολουθούν να μιλάνε με το δικό τους τρόπο και ύφος μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο. Αυτό ακριβώς γίνεται αντιληπτό ήδη από το απόσπασμα Β, όπου η Μπ βρίσκεται σε μία αστική περιοχή, στην Αθήνα και ομιλεί με μία μορφωμένη και προσεγμένη γυναίκα που χρησιμοποιεί την Κοινή Νεοελληνική, τη Ντέλα. Η Μπ συνεχίζει να μιλά με τη διάλεκτό της, χωρίς βέβαια αυτό να συνεπάγεται κάτι αρνητικό. Οι χαρακτήρες αυτοί γίνονται κατανοητοί τόσο από τους ανθρώπους που δεν χρησιμοποιούν αυτή τη διαλεκτική ποικιλία, όσο και από το τηλεοπτικό κοινό. Παραδείγματος χάριν στο απόσπασμα Β η συνομιλία της Μπ και του Μήτσου με τον περαστικό πραγματώνεται κανονικά, δίχως να υπάρχουν εμπόδια ή παρεξηγήσεις. Αυτό συμβαίνει, επειδή ακριβώς, όπως είδαμε και προηγουμένως η γλωσσική αυτή ποικιλία που χρησιμοποιούν δεν έχει μεγάλη απόκλιση από την Κοινή Νέα Ελληνική.

Η ανατροπή των γεγονότων αποτελεί ένα καίριο στοιχείο στο χιούμορ. Μέσα από το χιούμορ αναδεικνύονται οι πεποιθήσεις και οι ιδεολογίες που επικρατούν στην κάθε κοινότητα. Αυτές οι πεποιθήσεις ορίζονται από την ίδια την κοινότητα και τα μέλη της. Τα στοιχεία που αποκλίνουν από τις κυρίαρχες πεποιθήσεις και ιδεολογίες, μέσω της σύγκρισής τους με τα στοιχεία που δεν αποκλίνουν, εν τέλει στοχοποιούνται χιουμοριστικά λόγω της μη αναμενόμενης συμπεριφοράς τους. Τα κείμενα μαζικής κουλτούρας και κατ' επέκταση και η τηλεόραση στοχοποιούν χιουμοριστικά τη γλωσσική ποικιλότητα και προάγουν την γλωσσική ομοιογένεια. Ειδικότερα, έχει παρατηρηθεί στην τηλεόραση πως οι αποκλίνουσες από την πρότυπη γλωσσικές συμπεριφορές στοχοποιούνται χιουμοριστικά (Φτερνιάτη & Τσάμη & Αρχάκης, 2016, 88-89). Η μυθοπλαστική αναπαράσταση στο επεισόδιο στόχο έχει να προκαλέσει το γέλιο στους τηλεθεατές. Οι ίδιοι φυσικά και το αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν τις σκηνές της με γέλιο.

Τέλος, στο σημείο αυτό είναι απαραίτητο να διευκρινισθεί για ποιο λόγο προκαλείται το χιούμορ μέσα από τη μυθοπλαστική αναπαράσταση του Βορείου Ιδιώματος. Είναι πολύ πιθανό ο λόγος αυτός να σχετίζεται άμεσα με τη θεωρία περί ανωτερότητας, όπου διαχωρίζονται δυο κοινωνικές ομάδες, η ανώτερη και η κατώτερη. Στην πρώτη ομάδα ανήκουν συνήθως άνθρωποι με υψηλό κοινωνικό κύρος, όπως γιατροί και δικηγόροι. Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται άνθρωποι που κοινωνικά έχουν χαμηλό κύρος, όπως είναι οι γυναίκες και οι εθνοτικές ομάδες. Στη θεωρία αυτή συνήθως τα πρόσωπα της κατώτερης ομάδας στοχοποιούνται χιου-

μοριστικά από τα πρόσωπα της ανώτερης (Κουρδής, 2008). Εν προκειμένω, κατά πάσα πιθανότητα οι ομιλητές του Βορείου Ιδιώματος ανήκουν στην κατώτερη κοινωνική ομάδα, καθώς στιγματίζονται αρνητικά σε ένα χιουμοριστικό κείμενο όπως το συγκεκριμένο επεισόδιο.

2.2.3. Στάσεις ομιλητών προς τη γλωσσική ποικιλότητα

Σε γενικές γραμμές είναι αποδεδειγμένο πως οι Έλληνες αντιμετωπίζουν με έντονα επικριτική ματιά και συνήθως με άρνηση τη χρήση γεωγραφικών ποικιλιών σε ορισμένα περιβάλλοντα, όπως σε μία επίσημη περίπτωση. Αυτή η αρνητική και επικριτική ματιά φυσικά και δεν είναι τυχαία αλλά φαίνεται να έχει καλλιεργηθεί πρωτίστως από το σχολείο και δευτερευόντως από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλους φορείς (Παπαζαχαρίου κ.ά., 2016, 233). Στα πλαίσια αυτά πρέπει να αναφερθεί πως κατάλληλη γλώσσα για τις επίσημες περιστάσεις και τα επίσημα και αστικά περιβάλλοντα συνομιλίας θεωρείται η πρότυπη γλώσσα. Αυτό προφανώς συμβαίνει διότι η ποικιλία κύρους, η Κοινή Νεοελληνική, διαθέτει γραπτή μορφή και σε αυτή έχουν συνταχθεί βιβλία, όπως γραμματικές και λεξικά, εν αντιθέσει με τις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες (Holmes, 2016, 109- 110).

Είναι αλήθεια πως η μαζική κουλτούρα στοχοποιεί χιουμοριστικά οποιαδήποτε γλωσσική ποικιλία διαφέρει από την πρότυπη γλωσσική ποικιλία (Φτερνιάτη κ.ά., 2016, 88). Το ίδιο συμβαίνει και στο συγκεκριμένο σίριαλ. Ειδικότερα, μέσω της γλωσσικής ποικιλίας που χρησιμοποιούν η Μπ, ο Μήτσος και η Λουλουδιά καθώς και μέσω του χαρακτηρισμού τους ως «βλάχους» διοχετεύονται στο τηλεοπτικό κοινό γλωσσικά στερεότυπα. Είναι γνωστό πως υπάρχουν ακόμα και τέτοιου είδους στερεότυπα, τα οποία εστιάζουν σε λεπτές διαφορές και χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα ο διαφορετικός τρόπος ομιλίας ή ο ψιλός τόνος φωνής.

Στα πλαίσια αυτά αξίζει να επισημανθεί η συνέντευξη μίας νεαρής κοπέλας που παραθέτει ο Παπάς (2008, 307-308). Οι απόψεις που ενστερνίζεται η κοπέλα μας ωθούν στο συμπέρασμα πως τα αρνητικά στερεότυπα για τις γλωσσικές ποικιλίες επηρεάζουν άμεσα τους νέους. Ειδικότερα, η ίδια αναφέρει ως «βλάχους» όσους μιλούν με την προφορά [λί] και [μι] και παράλληλα τους κατονομάζει «χωριάτες» και «χαζούς». Επίσης, δηλώνει ρητά πως στην περίπτωση που ήταν εργοδότης δε θα προσλάμβανε ποτέ κάποιον που η ομιλία του να έχει αυτό το χαρακτηριστικό, διότι θεωρεί πως δεν εμπνέει εμπιστοσύνη εφόσον κατάγεται ή διαμένει σε χωριό.

Στο συγκεκριμένο επεισόδιο δεν καλλιεργείται η οικειότητα, αλλά η απόσταση της γεωγραφικής ποικιλίας από τους αποδέκτες. Η ποικιλία αυτή χρησιμοποιήθηκε από τους ομιλητές της σε οποιοδήποτε επικοινωνιακό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να απομακρύνεται από τις κοινωνικές ομάδες που δεν την χρησιμοποιούν. Θεωρείται, λοιπόν, πως δεν εμπλουτίζει την ελληνική γλώσσα, αφού παρουσιάζεται ως ένα στατικό στοιχείο των ομιλητών της. Κατ' επέκταση, μία γλωσσική ποικιλία με τέτοια λειτουργία δεν έχει θέση στη σημερινή πραγματικότητα και για το λόγο αυτό στιγματίζεται αρνητικά. Τέλος, τα υπόλοιπα σημειωτικά στοιχεία δρουν υποστηρικτικά στην ενίσχυση του αρνητικού στιγματισμού (Στάμου & Ντίνας, 2011, 10).

2.2.4. Τα γλωσσικά ιδιώματα και η κοινωνική τους θέση

Η κάθε γλωσσική ποικιλία είναι γνωστό πως δεν χαίρει της ίδιας εκτίμησης από τους διάφορους ομιλητές. Όλα τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις που έχουν δημιουργηθεί γύρω από αυτές έχουν άμεση συνάφεια με την κοινωνική καταξίωση ή την κοινωνική υποτίμηση τους από τους ομιλητές. Οι γλώσσες και οι γλωσσικές ποικιλίες που δεν έχουν γραπτή παράδοση στιγματίζονται αρνητικά περισσότερο από τις υπόλοιπες (Μπασλής, 2017, 128-129). Τόσο τα βόρεια ιδιώματα που είδαμε παραπάνω, όσο και η βλάχικη γλώσσα όπως υποστηρίζει ο Kahl (2011, 36) δεν χρησιμοποιούνται ως γραπτές γλώσσες. Αυτό αποτελεί ένα κοινό γνώρισμα μεταξύ των δύο γλωσσικών μορφών. Κατά συνέπεια, και οι δύο ποικιλίες στιγματίζονται αρνητικά από τους ομιλητές.

Οι επιστήμονες φυσικά και δεν συμμερίζονται την άποψη αυτή, αλλά αντίθετα υποστηρίζουν πως η κάθε γλώσσα έχει τη δική της αξία και πως δεν υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες γλώσσες. Οι αρνητικές αντιλήψεις προφανώς, λοιπόν, δεν έχουν στόχο να υπονομεύσουν το κοινωνικό κύρος της γλωσσικής ποικιλίας, αλλά το κύρος των ομιλητών της (Κακριδής- Φερράρι, 2007). Τα Βόρεια Ιδιώματα στιγματίζονται αρνητικά περισσότερο από ανθρώπους της Νότιας Ελλάδας που συγκαταλέγονται στην αστική τάξη. Χαρακτηρίζουν αμέσως όποιον χρησιμοποιεί τα ιδιώματα αυτά ως «χωριάτη», «άξεστο» και «αμόρφωτο». Αντίθετα, όσοι μιλούν με καθαρότητα και χρησιμοποιούν τη δημοτική θεωρούνται ότι ομιλούν τα «καλά» ελληνικά (Μπασλής, 2017, 131).

3. Εξωγλωσσικά Στοιχεία

3.1. Σύντομος Σχολιασμός Χαρακτήρων

Κάτωθι παρουσιάζεται ένας σύντομος σχολιασμός των ρόλων που εμπλέκονται στα αποσπάσματα.

A. Η Μπίλιω

Η Μπ είναι μια γυναίκα δυναμική, έξυπνη αλλά και πονηρή. Η ίδια θέλει να έχει το πάνω χέρι στις επιλογές του γιου της, ακόμα και στη γυναίκα που θα παντρευτεί. Τέτοιου είδους σκηνές εντοπίζονται παραδείγματος χάριν ήδη από την αρχή του επεισοδίου, όταν η ίδια τραβολογά το γιο της και του μιλά με επιβλητικό ύφος στο απόσπασμα Α. Για τους λόγους αυτούς επιδιώκει να βρει ο Μήτσος μια σύζυγο που να μπορεί να την διαχειρίζεται και να την κουμαντάρει. Αυτό, βέβαια, μπορεί να το επιτύχει με τη Λουλουδιά που φαίνεται αρχικά τίμια, εργατική, αφελής και με έλλειψη δυναμικότητας. Επίσης, η Μπ στην αρχή παρουσιάζεται ιδιαίτερα εκδικητική με τη Μαριλού, την οποία εν τέλει δέχεται για νύφη της. Η Μαριλού αντίθετα κινείται πιο πονηρά και καταφέρνει να κάνει τον Μήτσο να υπακούει στην ίδια και όχι στη μητέρα του.

B. Η Λουλουδιά

Η Λουλουδιά αποτελεί μία κωμική φιγούρα, εφόσον τόσο ο τρόπος ομιλίας όσο και η συμπεριφορά και η εμφάνισή της προκαλούν το γέλιο στο τηλεοπτικό κοινό. Αρχικά, παρουσιάζεται αγνή και αφελής, ωστόσο οι πράξεις της στην πορεία αποδεικνύουν το αντίθετο. Η ίδια κατάγεται από χωριό και εμφανίζεται να διαθέτει χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, πράγμα το οποίο συγγέεται με την αγνότητα και την αφέλεια της. Παρά ταύτα όμως η Λουλουδιά κινείται με πονηριά και με ανήθικο τρόπο πίσω από την πλάτη της Ντέλας, που είναι το αφεντικό της.

Γ.Ο Μήτσος

Ο Μήτσος δείχνει σα να μην έχει δική τους προσωπικότητα. Ειδικότερα, συμφωνεί με οτιδήποτε λέει η μητέρα του και εν συνεχεία η Μαριλού. Είναι αφελής ιδιαίτερα με τη Μαριλού,

εφόσον δε βλέπει καθαρά πως ο αρχικός της στόχος δεν ήταν ο ίδιος αλλά η περιουσία του. Αυτό φαίνεται άλλωστε και από τη φράση: *Να μην ξέρ' άμα έχ' κουνιάδια;* (Δ, 62). Στη φράση αυτή δεν υποπετεύεται την ερώτηση της Μαριλούς, όπως η μητέρα του, αλλά προσπαθεί να τη δικαιολογήσει με αφέλεια. Συμμερίζεται τις απόψεις της σαν να είναι δικές του, τη δικαιολογεί και την υποστηρίζει αδιαμφισβήτητα ακόμα και απέναντι στη μητέρα του. Αυτό διαφαίνεται, επίσης, μέσα από διάφορες φράσεις που χρησιμοποιεί όπως: *Έλα ρε μάνα. Τι την ρουτάς την κουπέλα;* (Δ, 34), *Τι; Σε τσαντίρι μεγάλωσε;* (Δ, 37), *η ουμελέτα μ' αρέσει έτσι γρατσανιστή, τώρα άμα έχ' κάνα τσόφλι μέσα μας κάν' και καλό. Παίρνουμ' ασβέστιο* (Ε, 15-16).

Δε θα πρέπει βέβαια να μας διαφεύγει το γεγονός ότι είναι ερωτευμένος με τη Μαριλού και ίσως αυτό να ελαφρύνει τη θέση του. Σε γενικές γραμμές μπορούμε να υποστηρίξουμε πως ο Μήτσος είναι απονήρευτος και ανυποψίαστος. Σε πολλά σημεία μάλιστα διαφαίνεται ακόμα και η ηλιθιότητά του, όπως στο απόσπασμα Ζ. Τέλος, είναι αγαθός και αφελής εφόσον η Μαριλού του παίρνει τα χρήματα και εκείνος πιστεύει τα ψέματά της (Ζ, 10-22).

Δ. Μαριλού

Η Μαριλού είναι χορεύτρια σε ένα νυχτερινό μαγαζί της Αθήνας. Αρχικά παρουσιάζεται πονηρή, αφού με δόλιο τρόπο προσπαθεί να εξαπατήσει τον Μήτσο. Συγκεκριμένα, υποπετεύεται ότι έχει τεράστια περιουσία και προσπαθεί με ψέματα να του πάρει σιγά σιγά τα χρήματά του. Αυτό το στοιχείο παρουσιάζεται πολύ έντονα ιδιαίτερα στη σκηνή που πηγαίνουν να αγοράσουν το σουβλατζίδικο στην Αθήνα (Ζ, 7-22). Στη συνέχεια, όμως φαίνεται να τον ερωτεύεται και εκείνη. Εκεί η ίδια μεταμορφώνεται, αλλάζει συμπεριφορά και είναι διατεθειμένη να αλλάξει ριζικά τη ζωή της. Δέχεται να μείνει στο χωριό και να εγκαταλείψει τις συνήθειες, την εργασία και την άνετη ζωή που της παρείχε η πρωτεύουσα.

Ε. Ντέλα

Η Ντέλα, η νονά του Μήτσου, παρουσιάζεται αρκετά ιδιοτελής καθ' όλη τη διάρκεια του επεισοδίου. Αρχικά, δέχεται να φιλοξενήσει στο σπίτι της τη Μπ και τον Μήτσο με απώτερο στόχο να μη χάσει τους ψηφοφόρους της. Ωστόσο, δεν παύει να είναι μια μορφωμένη κυρία της υψηλής κοινωνίας που εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών της χαίρει εμπιστοσύνης και

σεβασμού. Φαίνεται να έχει ιδιοτελείς φιλοδοξίες, τις οποίες προσπαθεί να ικανοποιήσει χρησιμοποιώντας αθέμιτα μέσα. Παρουσιάζεται, επίσης, ιδιαίτερα φιλοχρήματα αλλά και πονηρή, εφόσον με ύπουλο τρόπο προσπαθεί να ικανοποιήσει τα προσωπικά συμφέροντά της πάντα με γνώμονα το χρήμα. Λέει πολλά ψέματα, τα οποία αρχικά δεν τα αντιλαμβάνονται οι γύρω της και δεν την υποπεύεται κανείς. Στο τέλος, όμως, η αλήθεια βγαίνει στην επιφάνεια και η ίδια μένει μόνη της.

ΣΤ. Ισίδωρος

Ο Ισίδωρος είναι ένας βουλευτής και σύζυγος της Ντέλας. Στην αρχή παρουσιάζεται να μην έχει σώας τα φρένας και γι' αυτό το λόγο μετατρέπεται σε υποχείριο της συζύγου του. Στη συνέχεια, όμως, σταματά να παίρνει τα χάπια που του χορηγεί η Ντέλα και το σκάει μαζί με τη Λουλουδιά, την οποία τελικά παντρεύεται.

Ζ. Λούσι

Η Λούσι είναι φίλη της Μαριλούς και συνεργάτιδά της στο νυχτερινό μαγαζί που εργάζεται. Η Μαριλού της εκμυστηρεύεται τα προβλήματά της με τον Μήτσο και εκείνη στέκεται στο πλάι της και τη βοηθά να τα αντιμετωπίσει.

3.2. Λοιπά σημειωτικά μέσα

Εκτός από τη γεωγραφική ποικιλία το επεισόδιο βρίθει σημειωτικών μέσων, τα οποία συμβάλλουν συμπληρωματικά στον χαρακτηρισμό των μισών τουλάχιστον προσώπων ως «βλάχων». Τα μέσα αυτά αναλύονται ακολούθως.

3.2.1. Σχολιασμός Ονομάτων

Τα ονόματα που χρησιμοποιούνται στο συγκεκριμένο σήριαλ προφανώς και δεν είναι τυχαία. Υπάρχει τεράστια διαφορά στα ονόματα που έχουν δοθεί στους ανθρώπους που κατάγονται

από την επαρχία και στους ανθρώπους που είναι από τις πόλεις. Στους ανθρώπους της επαρχίας δηλαδή κατατάσσονται τα ονόματα Μπ, Μήτσος, Λουλουδιά. Στους ανθρώπους που κατάγονται από την Αθήνα αντίθετα ανήκουν ονόματα όπως Ντέλα, Μαριλού, Λούσι και Ισίδωρος.

Σε κάποιες περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, όπως το Ζαγόρι και η Άρτα, είναι χαρακτηριστικό κάποια από τα θηλυκά ονόματα να έχουν την κατάληξη *-ω* και να τονίζονται στην παραλήγουσα. Τέτοια ονόματα είναι για παράδειγμα *Σάφω* και *Κατέρω* (Κοντοσόπουλος, 2008, 104). Το όνομα της *Μπ* διαθέτει ακριβώς αυτά τα χαρακτηριστικά, εφόσον λήγει σε *-ω* και δεν τονίζεται στη λήγουσα αλλά στην παραλήγουσα. Ως προς τα αρσενικά ονόματα συνήθως αυτά υφίστανται αρκετές φωνολογικές και μορφολογικές μεταβολές, όπως συμβαίνει και με το όνομα του *Μήτσου* εν προκειμένω. Επίσης, σε γενικές γραμμές στη Βόρεια Ελλάδα συναντώνται ονόματα που είναι δυσεύρετα στην υπόλοιπη Ελλάδα. Τέτοια ονόματα είναι τα ακόλουθα: *Πασχαλιά*, *Ρόδω*, *Βάγια* και *Γερακίνα* (Κοντοσόπουλος, 2008, 104). Αυτά παραπέμπουν στη ζωή στη φύση, στην εξοχή, στην επαρχία και γενικά σε μη αστικά περιβάλλοντα, εφόσον προέρχονται κυρίως από ονόματα φυτών και ζώων. Το όνομα της *Λουλουδιάς* από το επεισόδιο δίχως καμία αμφιβολία μπορεί να καταταχθεί σε αυτήν την κατηγορία των θηλυκών ονομάτων.

Εντούτοις, τα ονόματα των λοιπών προσώπων είτε προέρχονται από αρχαία ελληνικά ονόματα είτε προσομοιάζουν σε ξένα ονόματα. Το όνομα του *Ισίδωρου* αποτελεί ένα όνομα αρχαίο ελληνικό, το οποίο δεν έχει υποστεί καμία φωνολογική και μορφολογική μεταβολή. Τα θηλυκά ονόματα των τριών γυναικών, δηλαδή της *Ντέλας*, της *Μαριλού* και της *Λούσι* προσομοιάζουν σε ξενόφερτα ονόματα. Κατ' αρχάς, το όνομα *Ντέλα* ενδεχομένως προκύπτει από το ελληνικό όνομα *Αντωνία*. Δευτερευόντως, το όνομα της *Μαριλού*, έπειτα, πρόκειται για σύμφυση δύο ονομάτων, του *Μαρία* και του *Ελένη*. Συγκεκριμένα, η ίδια η *Μπ* στο τέλος του επεισοδίου πριν το γάμο του της με τη Μαριλού αναφέρει πως το βαφτιστικό της όνομα είναι *Μαρία-Ελένη*. Όσον αφορά στο όνομα *Λούσι* (Lucy), στην ελληνική γλώσσα μεταφράζεται ως *Λουκία*.

Ο Μήτσος και η Μπ κατοικούν μόνιμα στο χωριό τους, τη *Μουσμουλίτσα*. Φυσικά και πρόκειται για ένα ανύπαρκτο χωριό, στα πλαίσια της μυθοπλασίας που αναφέρθηκε παραπάνω. Το όνομα του χωριού είναι τεχνητό και κατά πάσα πιθανότητα συνδέεται με τα μούσμουλα, δηλαδή τους καρπούς του δέντρου της μουσμουλιάς. Ο λόγος που χρησιμοποιείται όνομα ενός δένδρου είναι προφανώς για να παραπέμψει στη ζωή στο χωριό και όχι της πόλης και ακόμη περισσότερο για να γίνει πιο πειστική η αναπαράσταση. Τα τοπωνύμια στη Βόρεια

Ελλάδα γενικά δεν παρουσιάζουν κάποια κοινή και χαρακτηριστική μορφή, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, συνήθως συναντώνται τοπωνύμια με υποκοριστικές καταλήξεις του τύπου *–ούλι* και *–ίτσι* (Κοντοσόπουλος, 2008, 103). Η *Μουσμουλίτσα* της σειράς έχει την κατάληξη *–ίτσα*, η οποία τρόπον τινά παραπέμπει στον υποκοριστικό τύπο *–ίτσι*.

3.2.2. Νοοτροπία και Κουλτούρα

Στη νοοτροπία είναι βέβαιο ότι θα υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο κόσμων· των αστών και των επαρχιωτών. Ήδη από την αρχή του επεισοδίου που καταφθάνουν η Μπ και ο Μήτσος στην Αθήνα η διαφορά τους είναι εμφανής. Τα δύο πρόσωπα σαστίζουν μόλις αντικρύζουν το σπίτι της νονάς. Η Μπ μάλιστα κατονομάζει χαριτολογώντας το σπίτι ως «φυλακή» (Β, 13). Προφανώς και αυτό γίνεται για να προκληθεί το γέλιο, αλλά και για να γίνει ακόμα πιο αισθητή η διαφορά των δύο κόσμων. Τα σπίτια στην πόλη είναι εντελώς διαφορετικά από αυτά στο χωριό. Ιδιαίτερα τα σπίτια των ευκατάστατων ανθρώπων συνήθως είναι απομονωμένα, με ψηλά λουλούδια περιμετρικά και μαντρότοιχους για λόγους ασφαλείας.

Επιπλέον σε πολλά σημεία διαφαίνονται έντονα οι συνήθειες των επαρχιωτών και η επίμονη τάση τους να προσπαθούν να διατηρήσουν τις παραδόσεις και τα έθιμά τους. Παραδείγματος χάριν η επίμονη στάση της Μπ να θέλει να παντρέψει το γιο της με μια «χωριατοπούλα». Επίσης, στο απόσπασμα Ε η Μπ βάζει τη Μαριλού να ασχοληθεί με τις κτηνοτροφικές εργασίες του χωριού. Η Μπ πηγαίνει τον Μήτσο γαμπρό στην εκκλησία με ένα αγροτικό αντί για ένα οποιοδήποτε άλλο αυτοκίνητο. Στο γάμο τους ανορθόδοξο γεγονός είναι ότι η νύφη περιμένει τον γαμπρό και όχι το ανάποδο όπως είθισται. Στο λεπτό 29 χορεύουν παραδοσιακά τραγούδια με ιδιαίτερη χαρά και περηφάνια, ενώ στην τελευταία σκηνή του επεισοδίου η Μπ με πολλή όρεξη και μεράκι μαθαίνει στη Μαριλού να χορεύει τους χορούς τους. Οι χωριανοί προσμετρούν τη Μαριλού μαζί με το επερχόμενο μέλος της οικογένειάς τους στον συνολικό πληθυσμό τους χωριού. Τους εκφράζουν, τέλος, την επιθυμία τους να κάνουν πολλά παιδιά, ώστε να αυξηθεί ο πληθυσμός του χωριού και να πάρει ξανά ζωή ο τόπος τους.

Εκείνο το οποίο προκαλεί εξαιρετική εντύπωση είναι ότι ο τρόπος ζωής των χαρακτήρων από το χωριό παρουσιάζει ένα οξύμωρο σχήμα. Από τη μία μεριά οι «επαρχιώτες» από την Άνω Μουσμουλίτσα είναι ευκατάστατοι με μεγάλη οικονομική άνεση. Από την άλλη μεριά φαίνεται πως δε φροντίζουν ούτε στο ελάχιστο για το επίπεδο της μόρφωσής τους. Η Μπ ιδιαίτερα είναι το πρόσωπο που, όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, κάνει αρκετά λάθη

στη χρήση της γλώσσας. Επίσης, δε γίνεται σε κανένα σημείο του επεισοδίου μνεία από τα ίδια τα πρόσωπα για την άνοδο της πνευματικής τους καλλιέργειας παρά μόνο για την εργασία τους. Με απλά λόγια, τους ενδιαφέρει περισσότερο να είναι εργατικοί για να έχουν περιουσία και οικονομική άνεση παρά μορφωμένοι.

Είναι αλήθεια ότι οι άνθρωποι από την επαρχία στο επεισόδιο εκτός από τη γλώσσα που χρησιμοποιούν φαίνεται να έχουν υιοθετήσει και τη «χωριάτικη νοοτροπία». Δε μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα στην πόλη και στο τρόπο ζωής της. Παρά την μεγάλη αγοραστική τους δυνατότητα, η κοινωνική συμπεριφορά τους φαντάζει δυσπρόσιτη και αταίριαστη στους ρυθμούς της πρωτεύουσας. Ο Μήτσος για παράδειγμα στο απόσπασμα Ζ παρά την οικονομική του δυνατότητα να αγοράσει το σουβλατζίδικο πετάγεται έξω κλοτησθόν από τους υπαλλήλους του μαγαζιού, εφόσον λειτουργεί εκ των προτέρων σαν να το έχει αγοράσει. Στη συνέχεια στο ίδιο απόσπασμα βγάζει τα χρήματα από το πορτοφόλι του αγνοώντας τους κινδύνους που επιφυλάσσει ένα αστικό κέντρο. Ο ίδιος ακόμα βγαίνοντας να συναντήσει τη νυχτερινή ζωή της Αθήνας γίνεται περίγελος.

Η έλλειψη εξευγενισμένης και εκλεπτυσμένης συμπεριφοράς από τους «επαρχιώτες» προβάλλεται ακόμη και από το δώρο που πηγαίνουν στη Ντέλα. Της πηγαίνουν κότες παραγωγής τους από το χωριό. Προτρέπουν μάλιστα τη Ντέλα να τις βάλει στην πισίνα και να τους πετάνε τα υπολείμματα των φαγητών τους (Γ, 12-25). Ακόμα και οι διατροφικές τους συνήθειες είναι αρκετά απομακρυσμένες από εκείνες των αστών. Οι ίδιοι συνήθως καταναλώνουν φρέσκα προϊόντα, όπως φρέσκα αβγά (Γ, 24-25) σε αντίθεση με τους Αθηναίους οι οποίοι είναι πιο εξοικειωμένοι με το έτοιμο φαγητό, όπως πίτσες και ντελίβερι (Ε, 22-26). Επίσης, τρώνε πατσά «με ποδαράκια», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Μπ (Δ,3). Η Μαριλού ως γνήσια Αθηναία (Δ, 25) δε γνωρίζει τι είδους φαγητό είναι αυτό και δεν το έχει δοκιμάσει ποτέ. Στην Αθήνα αυτό το φαγητό δεν συνηθίζεται. Τέλος, ο τρόπος που τρώει ο Μήτσος τη σούπα (Δ, 12-13) παραπέμπει παράλληλα στο γεγονός ότι δεν γνωρίζει ως «επαρχιώτης» στοιχειώδεις κανόνες σωστής συμπεριφοράς.

Από την άλλη μεριά και για τους αστούς είναι δύσκολο να προσαρμοσθούν στον τρόπο ζωής του χωριού. Η Μαριλού πριν πάει στο χωριό θεωρεί ότι η διαβίωση εκεί θα είναι εύκολη. Η Μπ ωστόσο είναι έτοιμη να της αποδείξει το αντίθετο. Η καθημερινή ενασχόληση με τα οικιακά, τη μαγειρική και με τις κτηνοτροφικές και τις υπόλοιπες βιοποριστικές εργασίες αποτελούν μόνο κάποια ενδεικτικά παραδείγματα για τον τρόπο ζωής των γυναικών στο χωριό.

Με κανένα από αυτά δεν είναι εξοικειωμένη η Μαριλού. Επιπρόσθετα, νυχτερινή ζωή όπως της Αθήνας δεν υπάρχει στο χωριό. Τα ωράρια είναι εντελώς διαφορετικά σε χωριό και πόλη. Στην πόλη οι άνθρωποι κοιμούνται και ξυπνούν πιο αργά. Η Μπ για παράδειγμα συνηθισμένη από το χωριό ξυπνούσε τη Ντέλα από τα χαράματα για να ψάξουνε γυναίκα για το γιο της.

3.2.3. Μόρφωση, θέση στην κοινωνική ιεραρχία και κύρος

Ο τρόπος ομιλίας μας αποκαλύπτει στους συνομιλητές μας στοιχεία της κοινωνικής μας ταυτότητας, όπως στοιχεία της καταγωγής μας και στοιχεία για το ποιοι είμαστε γενικά. Σε κάθε γλώσσα υπάρχουν διάφοροι τρόποι να εκφράσουμε το ίδιο πράγμα. Το ύφος που προσκομίζουμε κάθε φορά στο λόγο μας εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως από τους συνομιλητές ή το ύφος που απαιτεί η εκάστοτε περίπτωση (Holmes, 2016, 17-20).

Η Ντέλα στο απόσπασμα Η απευθύνεται στη Μαριλού και στη Λούσι. Η ίδια πηγαίνει στο σπίτι της Μαριλού, όπου πραγματοποιείται και η συνομιλία τους. Η επίσκεψή της γίνεται με σκοπό να προειδοποιήσει, να ταρακουνήσει και κατ' επέκταση να τρομοκρατήσει τις δύο γυναίκες, ώστε να μην αποκαλύψουν την πλεκτάνη που έχει στήσει εις βάρος του Μήτσου και της Μπ. Η ίδια χρησιμοποιεί στο λόγο της φράσεις από μια χαμηλού κύρους ποικιλία, οι οποίες δεν συνάδουν με το ήθος, τη διαγωγή και το επίπεδό της. Ειδικότερα, κάποιες από τις φράσεις που χρησιμοποιεί είναι οι: *γκάστρωσε, μούλικά, μπουζουριάσουν και ξεράσετε*. Η ανώτερη κοινωνική θέση είναι ευρέως διαδεδομένο πως συνδέεται άμεσα με την υψηλή ποικιλία ή αλλιώς με την ποικιλία κύρους, η οποία διαθέτει εμφανές γόητρο (Holmes, 2016, 52). Η Ντέλα διαθέτει μια τέτοιου είδους θέση στην κοινωνική ιεραρχία, με αποτέλεσμα να λογίζεται ως παράδοξη η χρήση φράσεων που υποβαθμίζει το επίπεδό της.

Η Ντέλα είναι πιθανό να διαμορφώνει το ύφος της με βάση τις συνομιλήτριές της. Η Μαριλού και η Λούσι θεωρείται πως διαθέτουν χαμηλό κύρος εξαιτίας τριών λόγων. Πρώτον, εξαιτίας του επαγγέλματός τους, δεύτερον εξαιτίας της κακής οικονομικής τους κατάστασης και τρίτον λόγω της παράνομης πράξης τους να μούνε κρυφά στο σπίτι της Ντέλας. Προφανώς, αυτός είναι και ο λόγος που η κατά τα άλλα μορφωμένη, προσεγμένη σε όλες τις πτυχές του εαυτού της, πλούσια και ηθική Ντέλα διαμορφώνει τις γλωσσικές της επιλογές ορμώμενη από το γλωσσικό ύφος του συνομιλητή. Εξάλλου, πρέπει να τονισθεί πως δεν απαιτείται η υιοθέτηση ενός επίσημου ύφους, εφόσον η κοινωνική αυτή περίπτωση λαμβάνει χώρα σε ένα

σπίτι. Το περιβάλλον αυτό δηλαδή απαιτεί εκ των πραγμάτων ένα ανεπίσημο συμφραστικό πλαίσιο.

Ο Μήτσος και η Μπ κατοικούν μόνιμα στο χωριό τους, την Άνω Μουσμουλίτσα. Η περιοχή αυτή, όπως αναφέρει η Μαριλού στο 48.43, βρίσκεται στην ορεινή Ευρυτανία. Στην περιοχή αυτή ασχολούνται με την κτηνοτροφία (Α, 4-5). Παρά την ασχολία και τη διαβίωσή τους στο χωριό, μπορούν να χαρακτηρισθούν αρκετά εύποροι. Η καλή οικονομική τους κατάσταση αποτελεί και το αρχικό κίνητρο της Μαριλού για να ασχοληθεί με τον Μήτσο. Η Λουλουδιά κατάγεται από χωριό και είναι υπηρέτρια. Προφανώς δεν είναι άσχετη η έλλειψη πνευματικής καλλιέργειας και η χαμηλή θέση της στην κοινωνική ιεραρχία με το γεγονός ότι μιλά «χωριάτικα». Ο Ισίδωρος τέλος είναι βουλευτής. Κατέχει μία υψηλή θέση στην κοινωνική ιεραρχία. Σαφώς και αυτό είναι ένα μεγάλο κίνητρο για την φιλοχρήματη Ντέλα, η οποία διατηρεί έναν αποτυχημένο γάμο προκειμένου να επωφεληθεί από τα χρήματα και τη δόξα του συζύγου της.

3.2.4. Ενδυμασία και Εμφάνιση

Παρατηρείται τεράστια διαφορά στην ενδυμασία καθώς και στη συνολική εμφάνιση των ανθρώπων των πόλεων και των ανθρώπων της επαρχίας. Γενικά, οι αστοί έχουν πιο προσεγμένη εμφάνιση σε αντίθεση με τους επαρχιώτες που εμφανίζονται πιο ατημέλητοι, ή ακόμα και «δίχως γούστο», όπως θα μπορούσαμε να πούμε.

Κατ' αρχάς, η Ντέλα έχει αρκετά ευπρεπές και κομψό ντύσιμο. Φοράει όμορφα και καλόγουστα ρούχα και είναι στο σύνολό της περιποιημένη, δηλαδή στο πρόσωπο, στα μαλλιά ακόμα και στα νύχια της. Επίσης, φοράει αρκετά κοσμήματα. Η Μαριλού και η Λούσι παρόλο που διαμένουν στην πρωτεύουσα, λόγω κυρίως του επαγγέλματός τους και της κοινωνικής θέσης τους, φορούν πιο κακόγουστα και ευτελή ρούχα. Η Λουλουδιά στον αρραβώνα της με τον Μήτσο φοράει παραδοσιακή φορεσιά με μαντήλι στο κεφάλι, το οποίο είχε από την προγιαγιά της. Ο Μήτσος δηλώνει ρητά πως δεν του αρέσει καθόλου η στολή της. Η Λουλουδιά, ωστόσο, στο τέλος του επεισοδίου που ντύνεται νύφη για να παντρευτεί με τον Ισίδωρο φορά πιο κομψό και καθόλου παραδοσιακό νυφικό. Οι υπόλοιπες γυναίκες είναι μεγαλύτερης ηλικίας και φοράνε ασυνδύαστα και κακόγουστα ρούχα και είναι αρκετά ατημέλητες. Το ίδιο ισχύει και για τη Μπ, η οποία μόνο σε ελάχιστες σκηνές εμφανίζεται περιποιημένη.

Το σύνολο της εμφάνισης του Μήτσου δεν είναι καθόλου μοντέρνο και δεν αρμόζει σε ένα άτομο της ηλικίας του. Ο ίδιος φοράει κακόγουστα και παλιομοδίτικα κουστούμια, γραβάτες και πουκάμισα. Η Μπ αναγκάζει τον Μήτσο να φορέσει τα γαμπριάτικα ρούχα του πατέρα του στο 27.57- 28.25. Ο Μήτσος φυσικά και υπακούει στην επιλογή της μητέρας του παρόλο που στην αρχή εκφράζει κάποιες ενστάσεις. Ακόμη, έχει μουστάκι, το οποίο είναι σήμα κατατεθέν ενός ανθρώπου μεγαλύτερης ηλικίας. Στο τέλος του επεισοδίου και αυτός φοράει πιο κομψό και μοντέρνο κουστούμι στο γάμο του με τη Μαριλού. Ο Ισίδωρος φοράει γυαλιά οράσεως και παρότι αρχικά δεν είναι σώφρων το ύφος και το στήσιμό του είναι επιβλητικό. Εν τέλει και αυτός αλλάζει ριζικά εμφάνιση. Φοράει ρούχα κατάλληλα για μηχανή, χωρίς πλέον τα γυαλιά οράσεως. Συνολικά, λοιπόν, η ενδυμασία είναι ένας παράγοντας που μπορεί να αποκαλύψει την καταγωγή, την κοινωνική τάξη, το επίπεδο και την εργασία των ανθρώπων.

4. Μεθοδολογία

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αποτυπωθεί πώς αντιμετωπίζουν τα Βόρεια Ιδιώματα και τους χρήστες τους νεαρά άτομα από την επαρχία. Το πιο ενδιαφέρον μάλιστα στην έρευνα είναι ότι τα άτομα αυτά προέρχονται ή διαμένουν στον Τύρναβο Ν. Λάρισας, δηλαδή σε μία περιοχή στην οποία χρησιμοποιείται ένα από τα Βόρεια Ιδιώματα, το Θεσσαλικό Ιδίωμα, από κοινού με την Κοινή Νέα Ελληνική.

4.1. Συμμετέχοντες

Στην έρευνα προσεγγίστηκαν νεαρά άτομα και συγκεκριμένα δώδεκα άτομα ηλικίας 15-18 και 19-21 ετών. Επιλέχθηκαν αυτές οι ηλικίες, διότι έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον να καταστεί εμφανές πώς αντιμετωπίζουν οι νέοι άνθρωποι τόσο τη γλωσσική ποικιλία που μελετάται όσο και τη γεωγραφική ποικιλότητα γενικώς. Από αυτά τα άτομα, τα επτά ήταν κορίτσια και τα πέντε αγόρια. Το αρχικό σκεπτικό ήταν να προσεγγιστεί κάποια σχολική τάξη, ώστε το κοινό των ερωτηθέντων να είναι περισσότερο ομοιογενές, ωστόσο αυτή η σκέψη δεν υλοποιήθηκε. Οι λόγοι που δεν υλοποιήθηκε είναι καθότι δεν θα μας επιτρεπόταν από τους εκπαιδευτικούς η απασχόληση των μαθητών με τέτοιο αντικείμενο και επιπλέον δε θα υπήρχε διαθέσιμος χρόνος ώστε να απασχοληθεί περαιτέρω η σχολική τάξη με μια εξωσχολική δραστηριότητα.

Όλοι οι ερωτηθέντες κατάγονται από τον Τύρναβο και οι περισσότεροι από αυτούς ζούνε στον Τύρναβο Ν. Λάρισας. Εγώ γνωρίζω προσωπικά το δείγμα του πληθυσμού. Ειδικότερα, προτού διανείμω τα ερωτηματολόγια ήρθα σε επαφή με ορισμένα άτομα του ευρύτερου περιβάλλοντος μου που πληρούν τις παραπάνω προδιαγραφές και θα μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνά μου. Η επιλογή των ερωτώμενων έγινε κυρίως με βάση έναν σημαντικό παράγοντα. Ο παράγοντας αυτός έχει να κάνει με το γεγονός ότι τα άτομα αυτά δεν διαθέτουν κάποια ειδικότερη κατάρτιση σε γλωσσολογικά θέματα. Ερχόμενη, λοιπόν, σε επαφή με τον πληθυσμό αρχικά τους ενημέρωσα ότι πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο ανώνυμο και ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις παρά μόνο οι δικές τους απαντήσεις.

Εν συνεχεία, έστειλα είτε μέσω mail είτε μέσω Facebook στα συγκεκριμένα άτομα τον σύνδεσμο της τηλεοπτικής σειράς καθώς και τα αποσπάσματα που χρειάζεται να παρακολουθήσουν. Τα αποσπάσματα που κλήθηκαν να παρακολουθήσουν ήταν ειδικότερα τα εξής πέντε: Β, Δ, Ε, Ζ και Η. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε και με ηλεκτρονική μορφή μέσω mail ή μέσω Facebook αλλά και με έντυπη μορφή. Δε θα πρέπει να παραλειφθεί πως οι αντιδράσεις τους μόλις είδαν πως το ερωτηματολόγιο έχει να κάνει με ένα σήριαλ και μάλιστα με μία κωμική σειρά ορισμένοι ενθουσιάστηκαν και μου ανέφεραν ότι έχουν ξαναδεί το εν λόγω επεισόδιο, ενώ άλλοι γέλασαν αμέσως με το περιεχόμενό του.

Τέλος, αξίζει να επισημανθεί πως ο διαχωρισμός των δύο ομάδων έγινε με σκοπό να αποδειχθεί κατά πόσο διαφορετικά αντιμετωπίζουν το εν λόγω ζήτημα οι ομάδες αυτές. Στην ηλικιακή ομάδα των 15-18 κατατάσσονται παιδιά Λυκείου, που δεν έχουν ζήσει σε κάποια άλλη πόλη. Στην ηλικιακή ομάδα των 19-21 κατατάσσονται νέοι που η βασική τους κατοικία είναι μεν στον Τύρναβο, αλλά είναι δε φοιτητές σε άλλη πόλη. Η ομάδα αυτή ενδεχομένως να έχει έρθει σε επαφή με ανθρώπους άλλων περιοχών και με ακούσματα διαφορετικών ποικιλιών.

4.2. Ερωτηματολόγιο

Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο ατομικής συμπλήρωσης, το οποίο στηρίχθηκε κατά βάση στο ερωτηματολόγιο της έρευνας του Κουρδή (1997) για το Θεσσαλικό Ιδίωμα. Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνει δημιουργήθηκαν με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν ήδη από την αρχή της παρούσας μελέτης. Η επιλογή της σειράς των ερωτήσεων του έγινε ξεκινώντας από τις πλέον ενδιαφέρουσες ερωτήσεις προς τις λιγότερο ενδιαφέρουσες και από το γενικό στο ειδικό. Ερωτήσεις που θα μπορούσαν να θεωρηθούν πιο βαρετές έχουν τοποθετηθεί προς το τέλος του ερωτηματολογίου. Τα δημογραφικά στοιχεία παραδείγματος χάριν συμπεριλαμβάνονται στις πιο βαρετές και λιγότερο ενδιαφέρουσες ερωτήσεις και είναι καλύτερο να τοποθετούνται στο τέλος (Babbie, 2011, 404). Για το λόγο αυτό και στο παρόν ερωτηματολόγιο τα δημογραφικά στοιχεία έχουν τοποθετηθεί στο τελευταίο μέρος ερωτήσεων, δηλαδή στο Γ' Μέρος.

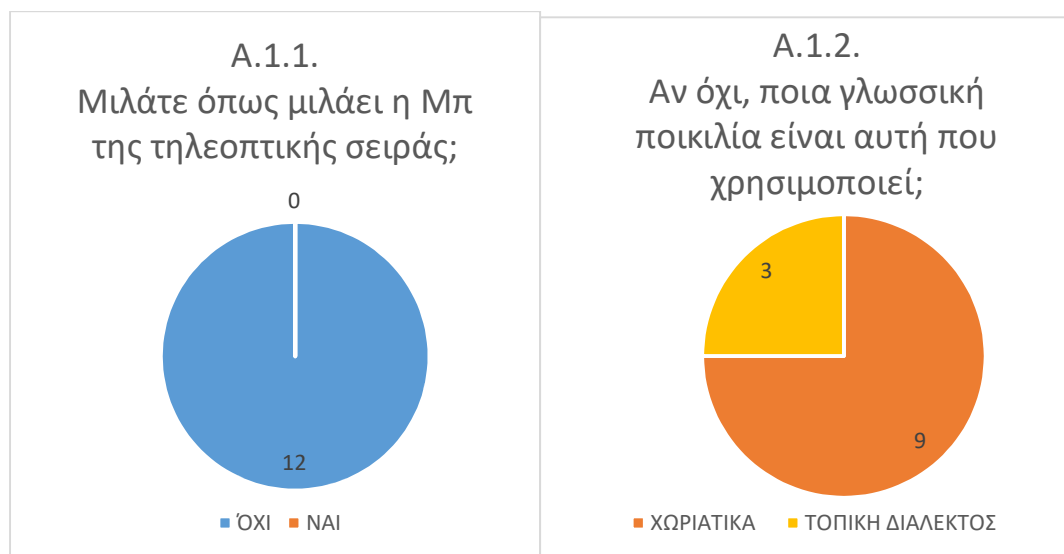
Για την αποφυγή οποιουδήποτε σφάλματος αναφορικά με το ερωτηματολόγιο και τις ερωτήσεις που περιλαμβάνει έγινε πριν τη διανομή του ένας προέλεγχος. Συγκεκριμένα, δόθηκε

ολόκληρο το ερωτηματολόγιο σε τρία συγγενικά μου πρόσωπα ηλικίας 15, 17 και 21 ετών, δηλαδή σε άτομα που αποτελούν ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα του μελετώμενου πληθυσμού. Τα άτομα αυτά μου εξέφρασαν τις απόψεις τους ή τυχόν λάθη και αβλεψίες που θα μπορούσαν να υπάρχουν στο ερωτηματολόγιο.

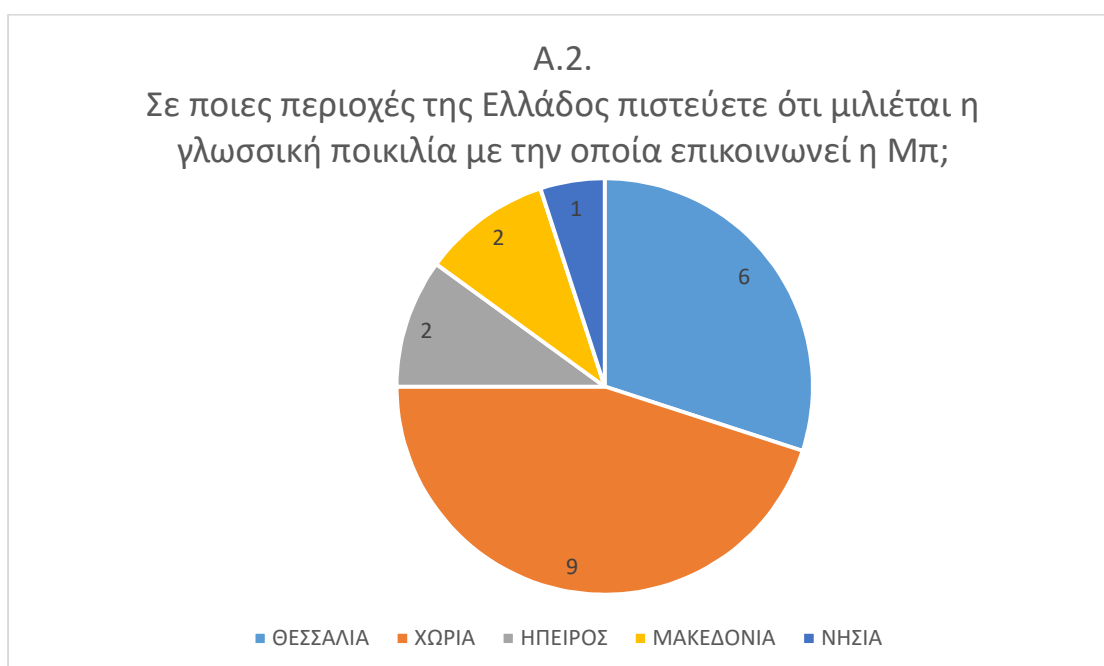
4.3. Απαντήσεις ερωτηματολογίου

4.3.1. Απαντήσεις Α μέρους

Θα ξεκινήσουμε από τις ερωτήσεις του Α μέρους του ερωτηματολογίου. Η **πρώτη ερώτηση** αποτελείται από δύο σκέλη. Το πρώτο σκέλος της ερώτησης αφορά στο αν οι ερωτηθέντες ομιλούν όπως η Μπ. Οι απαντήσεις όλων (12/12) στην ερώτηση αυτή ήταν αρνητικές, εφόσον κανείς δεν απάντησε πως μιλά όπως η Μπ. Το δεύτερο σκέλος της ερώτησης αφορά στο ποια γλωσσική ποικιλία χρησιμοποιεί η Μπ. Στο σκέλος αυτό οι απαντήσεις είναι ποικίλες. Οι 9/12 απάντησαν χαρακτηριστικά πως αυτή η γλώσσα είναι «η γλώσσα του χωριού» ή αλλιώς η λεγόμενη «χωριάτικη». Η απάντηση αυτή είναι η απάντηση των περισσότερων ερωτώμενων. Οι υπόλοιποι 3/12 ερωτώμενοι ανέφεραν πως πρόκειται για μία τοπική διάλεκτο, δηλαδή την ποικιλία μίας γλώσσας που χρησιμοποιούν οι κάτοικοι συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών. Αυτοί δηλαδή οι ερωτώμενοι δεν απάντησαν με σαφήνεια, εφόσον ούτε προσδιόρισαν ποια ακριβώς είναι η διάλεκτος αυτή ούτε την ονόμασαν «χωριάτικη».

Η **δεύτερη ερώτηση** αφορά σε ποιες περιοχές της Ελλάδος πιστεύουν ότι μιλιέται η γλωσσική ποικιλία με την οποία επικοινωνεί η Μπ. Οι ερωτώμενοι σε αυτό το ερώτημα δήλωσαν διάφορες περιοχές. Οι 6/12 ερωτηθέντες ανέφεραν μεταξύ άλλων περιοχών και τη Θεσσαλία. Οι 9/12 δήλωσαν ότι ομιλείται στα χωριά. Οι 2/12 δήλωσαν την Ήπειρο και τη Μακεδονία. Ενδιαφέρουσα είναι η άποψη μίας κοπέλας που η απάντησή της διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες. Η ίδια δηλώνει πως αυτή η γλωσσική ποικιλία ομιλείται σε χωριά, πόλεις, κωμοπόλεις στη Θεσσαλία, αλλά και σε άλλα μέρη της Ελλάδας, όπως είναι τα νησιά. Ήταν δηλαδή η μοναδική που ανέφερε τα νησιά.

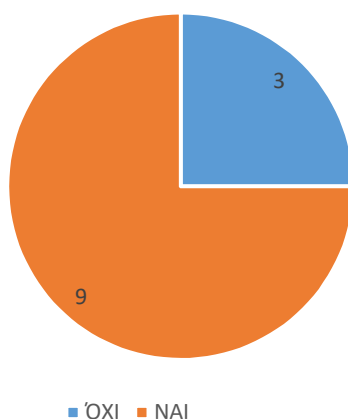

Η **τρίτη ερώτηση** επίσης αποτελείται από δύο υπο-ερωτήματα. Το πρώτο υποερώτημα έχει να κάνει με το αν οι συμμετέχοντες έχουν ακούσει ποτέ τη γλώσσα αυτή να ομιλείται στον ευρύτερό τους περίγυρο. Οι 3/12 απάντησαν αρνητικά, δηλαδή απάντησαν πως δεν την έχουν ακούσει. Προφανώς οι ερωτώμενοι εξέλαβαν πως η ερώτηση απευθύνονταν στο αν την έχουν ακούσει στο σπίτι τους, διότι οι περισσότεροι από αυτούς δικαιολογήθηκαν για την απάντησή τους στο επόμενο σκέλος της ερώτησης. Οι υπόλοιποι 9/12 απάντησαν πως έχουν ακούσει αυτή τη γλωσσική ποικιλία, παραθέτοντας διάφορα μέρη στα οποία την έχουν ακούσει. Το δεύτερο υποερώτημα έχει να κάνει ακριβώς με το μέρος που έχουν ακούσει αυτή την ποικιλία: το σπίτι τους, τη γειτονιά, την τηλεόραση ή κάπου αλλού. Ειδικότερα, 2/12 άτομα δήλωσαν ότι την έχουν ακούσει στην πόλη τους, 1/12 άτομο στο σχολείο, 7/12 στη γειτονιά τους, 4/12

στην τηλεόραση, 3/12 στο δρόμο και 1/12 ανέφερε γενικά τον ευρύτερο περίγυρο. Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι πως κανείς δεν απάντησε ότι την έχει ακούσει στο σπίτι του. Τέλος, 4/12 άτομα στις απαντήσεις τους τόνισαν πως ακούνε την ποικιλία αυτή κυρίως από ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.

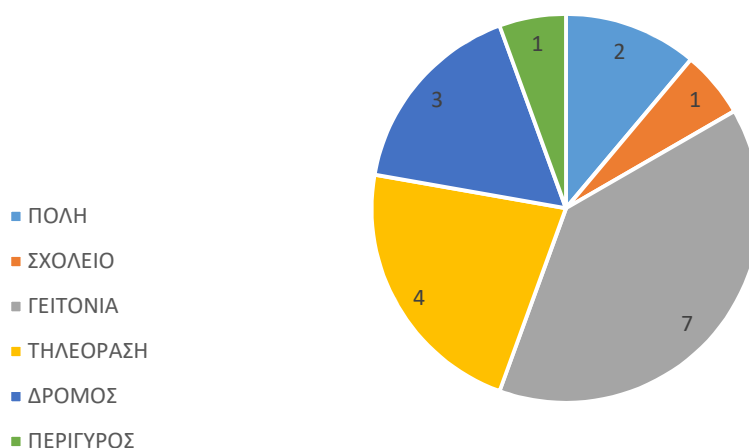
A.3.1.

Έχετε ακούσει ποτέ τη γλώσσα αυτή να ομιλείται στον
ευρύτερό σας περίγυρο;

A.3.2.

Αν ναι, έχετε ακούσει αυτήν την ποικιλία στο σπίτι σας, στη
γειτονιά, στην τηλεόραση, κάπου αλλού;

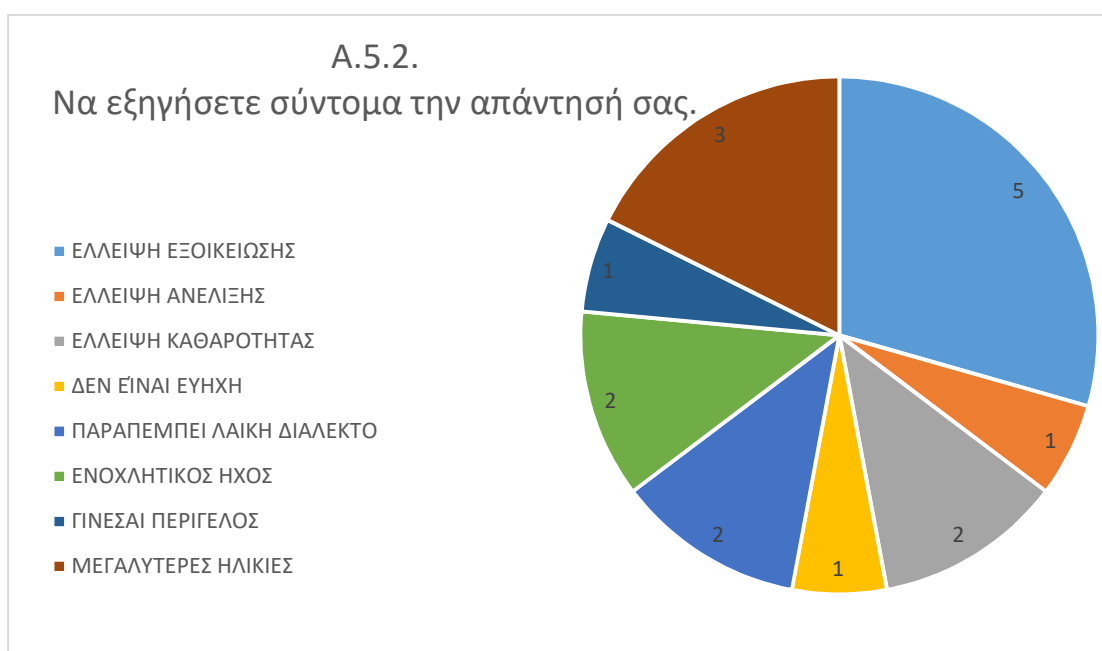
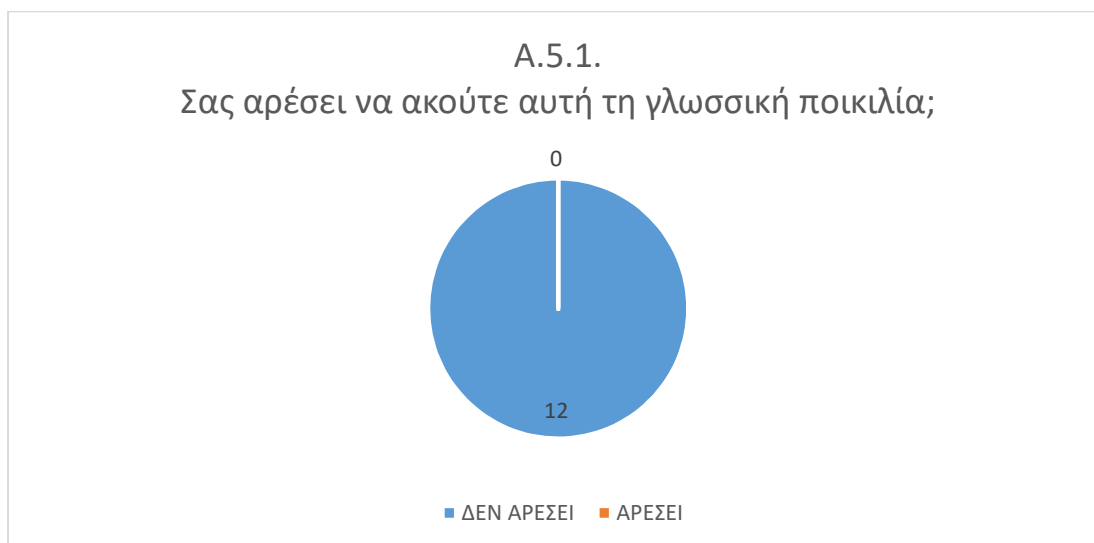

Η **τέταρτη ερώτηση** είναι αν τους είναι οικεία η συγκεκριμένη ποικιλία ή αν τους φαίνεται «περίεργο» το άκουσμά της. Οι 3/12 συμμετέχοντες επισήμαναν πως τους φαίνεται «περίεργο». Οι υπόλοιποι 9/12 συμφώνησαν πως τους είναι οικεία. Ο ένας ερωτώμενος από αυτούς διευκρίνισε μάλιστα πως το άκουσμά της γλωσσικής ποικιλίας αυτής είναι οικείο αλλά καθόλου ευχάριστο. Αυτή η διευκρίνιση σχετίζεται πολύ περισσότερο με την αμέσως επόμενη ερώτηση.

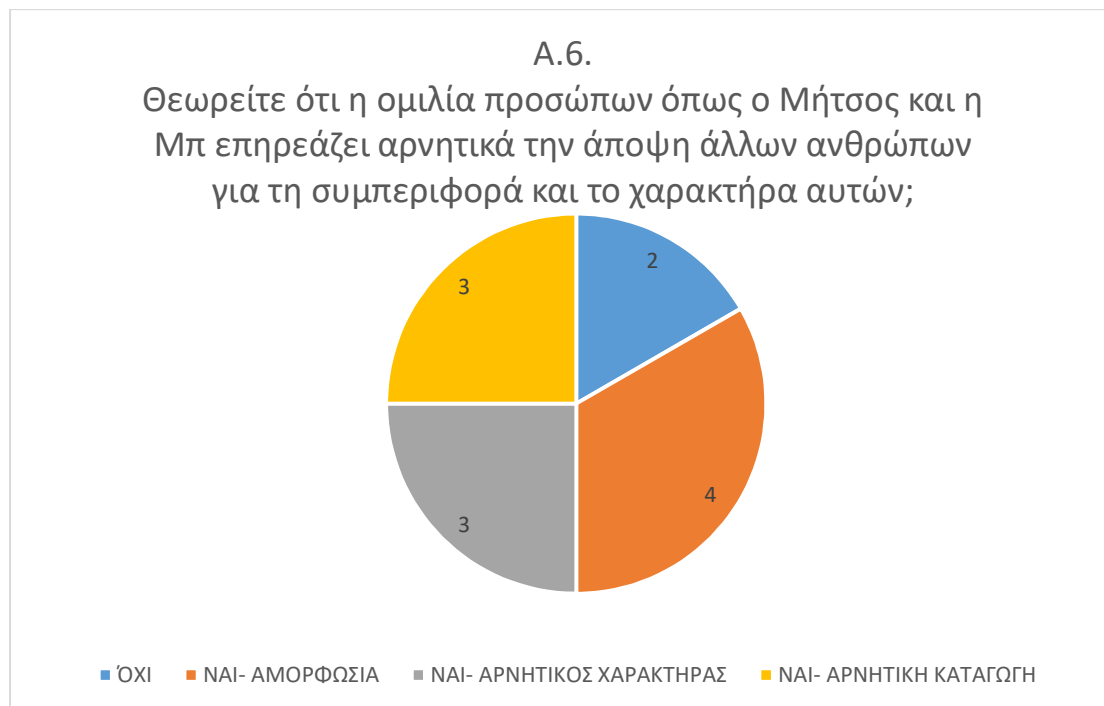
Η **πέμπτη ερώτηση** αφορά στο κατά πόσο αρέσει στους συμμετέχοντες να ακούνε αυτήν τη γλωσσική ποικιλία. Στο ερώτημα αυτό όλοι (12/12) ομόφωνα απαντούν πως δεν τους αρέσει να ακούνε αυτήν την ποικιλία. Ο καθένας από αυτούς απαρίθμησε διαφορετικούς λόγους για να δικαιολογήσει την άποψή του. Ειδικότερα, τα 5/12 άτομα δήλωσαν πως δεν την έχουν συνηθίσει. Ο 1/12 επεσήμανε πως οι γλωσσικές ποικιλίες δεν συνάδουν με τη γενικότερη εξέλιξη. Οι 2/12 συμφώνησαν πως τους αρέσει οι λέξεις να προφέρονται με καθαρότητα και χωρίς αλλοιώσεις. Ο 1/12 σημείωσε μάλιστα πως η γλωσσική αυτή ποικιλία δεν είναι εύχητη. Οι 3/12 απάντησαν πως δεν τους αρέσει, καθότι την έχουν συνδυάσει άμεσα με άτομα μεγαλύτερων ηλικιών, ενώ άλλοι 2/12 τη συνδυάζουν με τη «λαϊκή» διάλεκτο, όπως την αποκάλεσαν. Δυο κορίτσια από τα επτά (2/12) ισχυρίστηκαν πως αυτός ο τρόπος ομιλίας τους είναι ιδιαίτερα ενοχλητικός και δεν θέλουν να τον ακούνε. Ιδιαίτερη εντύπωση, τέλος, προκάλεσε η άποψη

ενός αγοριού (1/12) που υποστήριξε χωρίς αναστολές πως γίνεσαι περίγελος και σε κοροϊδεύουν αν χρησιμοποιείς τη συγκεκριμένη γλωσσική ποικιλία.

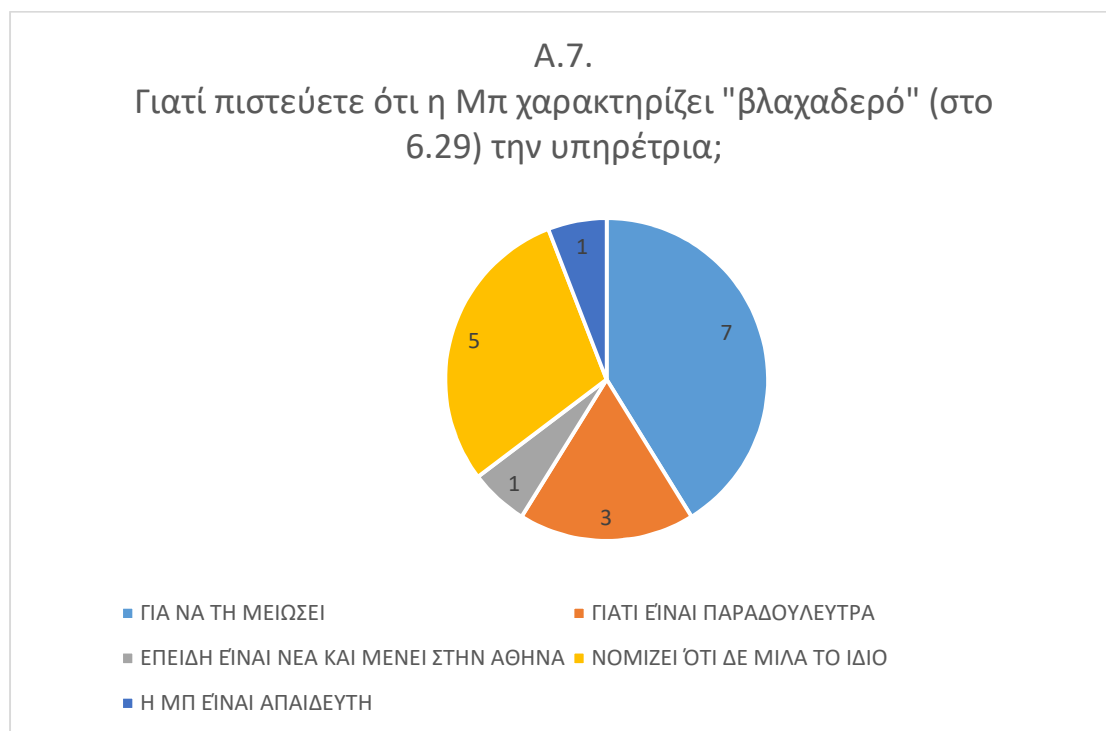
Η **έκτη ερώτηση** είναι αν θεωρούν ότι η ομιλία προσώπων όπως ο Μήτσος και η Μπ επηρεάζει αρνητικά την άποψη άλλων ανθρώπων για τη συμπεριφορά και το χαρακτήρα αυτών. Μόνο οι 2/12 συμμετέχοντες απάντησαν πως δεν επηρεάζει με αρνητικό τρόπο την άποψη των άλλων. Οι περισσότεροι και συγκεκριμένα οι 10/12 συμμετέχοντες απαντούν πως πράγματι η ομιλία αυτή επηρεάζει αρνητικά, απαριθμώντας μία σειρά από λόγους που τους ώθησαν σε αυτόν τον ισχυρισμό. Ειδικότερα, τα δέκα αυτά άτομα δήλωσαν πως όποιοι χρησιμοποιούν

την γλωσσική ποικιλία αυτή θεωρούνται κατώτεροι από τον περίγυρό τους, πράγμα το οποίο εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες. Οι 3/10 υποστηρίζουν πως είναι άξεστοι και γενικότερα πως επικρατούν αρνητικές απόψεις και για το χαρακτήρα και την προσωπικότητά τους. Οι 4/10 εστίασαν στη μόρφωσή τους και τους κατονόμασαν «αμόρφωτους». Τέλος, οι 3/10 έδωσαν βαρύτητα στην καταγωγή τους, την οποία θεώρησαν ως υπαίτια για τη διαμόρφωση στάσεων από άλλους ανθρώπους.

Η έβδομη και τελευταία ερώτηση του μέρους αυτού είναι πιο στοχευμένη και αφορά σε συγκεκριμένο χαρακτηρισμό ενός συγκεκριμένου αποσπάσματος. Ειδικότερα, ζητείται από τους ερωτώμενους η άποψή τους αναφορικά με τους λόγους που ώθησαν τη Μπ να χαρακτηρίσει «βλαχαδερό» την υπηρέτρια. Σε αυτό το ερώτημα, επίσης, δόθηκε ένας κυκεώνας απαντήσεων. Αρχικά, χρειάζεται να επισημανθεί ότι οι 7/12 συμμετέχοντες θεώρησαν ότι ο λόγος που την ονομάζει «βλαχαδερό» είναι με σκοπό να τη μειώσει, επειδή είναι και η ίδια από χωριό. Οι 5/12 ερωτώμενους ισχυρίζονται πως η Μπ έχει την λανθασμένη εντύπωση ότι δε μιλά την ίδια διάλεκτο με τη Λουλουδιά. Οι 3/12 εισηγούνται πως η Μπ μειώνει την Λουλουδιά λόγω της εργασίας της ως παραδουλεύτρα σε ένα πλούσιο σπίτι. Η 1/12 ερωτώμενη αιτιολό-

γησε αυτή την επιλογή της Μπ ως προς το γεγονός ότι η Λουλουδιά είναι ηλικιακά νέα, δια-
μένει στην Αθήνα και μολαταύτα εξακολουθεί να μιλά «χωριάτικα», ενώ μία άλλη ερωτώμενη
(1/12) αναφέρει χαρακτηριστικά πως η Μπ είναι «απαίδευτη».

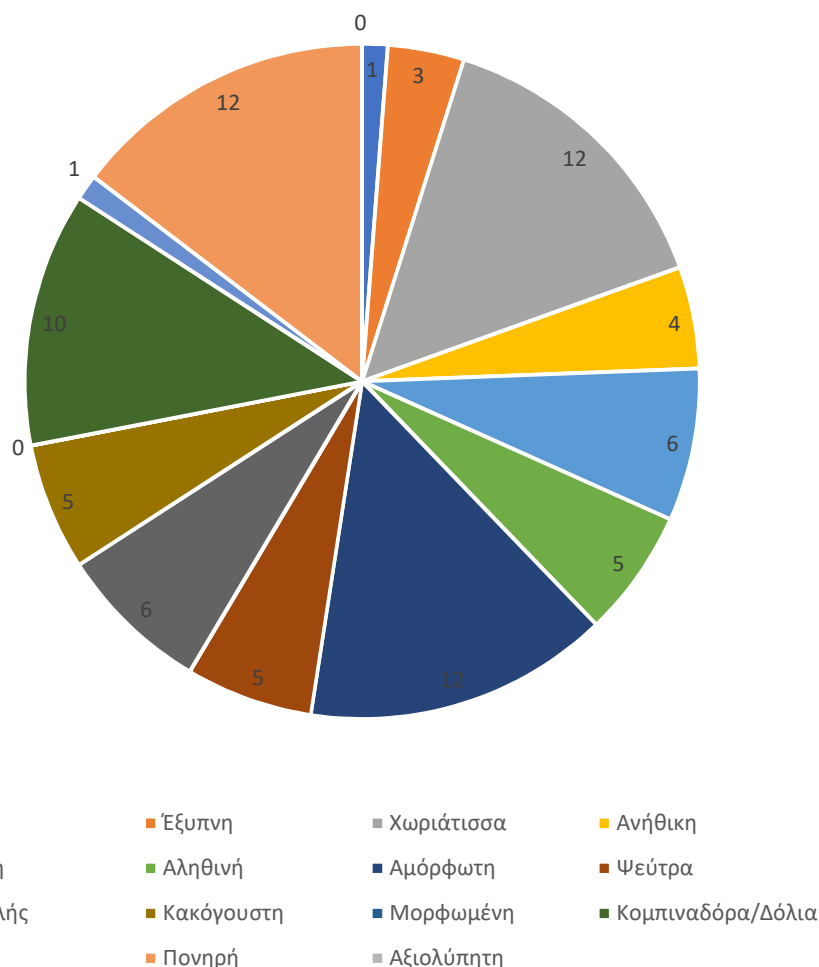

4.3.2. Απαντήσεις Β' μέρους

Η **πρώτη ερώτηση** του δεύτερου μέρους αποτελείται από δύο υποερωτήματα. Το πρώτο υπο-
ερώτημα πρόκειται για μία κλειστού τύπου ερώτηση, στην οποία οι συμμετέχοντες καλούνται
να επιλέξουν μεταξύ δεκαπέντε χαρακτηρισμών ποιοι από αυτούς θεωρούν ότι ταιριάζουν
στον χαρακτήρα της Μπ: αθώα, έξυπνη, χωριάτισσα, ανήθικη, άξεστη, αληθινή, αμόρφωτη,
ψεύτρα, ιδιοτελής, κακόγουστη, μορφωμένη, κομπιναδόρα/δόλια, ηθική, πονηρή, αξιολύπητη.
Σε αυτά τα χαρακτηριστικά κανείς από τους ερωτώμενους (0/12) δεν ενέταξε τη Μπ στην κα-
τηγορία της «μορφωμένης» και της «αξιολύπητης». Αντιθέτως, όλοι (12/12) την θεώρησαν
«χωριάτισσα», «αμόρφωτη» και «πονηρή». Ο 1/12 ερωτώμενους τη θεώρησε «αθώα», οι 3/12
«έξυπνη», οι 4/12 «ανήθικη», οι 6/12 «άξεστη», οι 5/12 «αληθινή», οι 5/12 «ψεύτρα», οι 6/12
«ιδιοτελής», οι 5/12 «κακόγουστη», οι 10/12 «δόλια» και ο 1/12 «ηθική».

B.1.1.

Ποιο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι
αντιπροσωπεύει τη Μπ; Μπορείτε να σημειώσετε παραπάνω
από μία επιλογές.

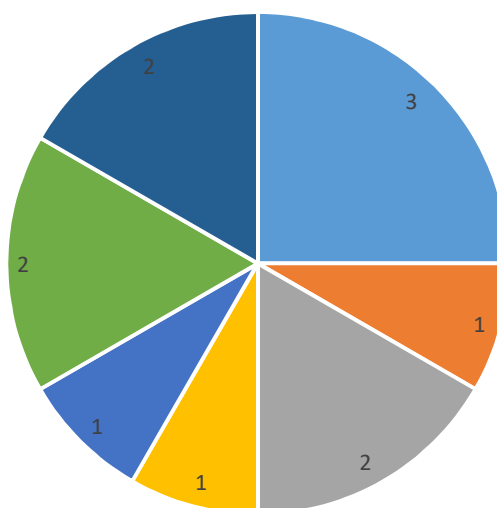

Στο δεύτερο υποερώτημα ζητείται κάποιος επιπλέον χαρακτηρισμός που θα ταίριαζε στην προσωπικότητα της Μπ και δεν προαναφέρεται. Στο υποερώτημα αυτό οι άντρες δεν προσέθεσαν κάποιον επιπλέον χαρακτηρισμό. Οι γυναίκες όμως προσέθεσαν μερικούς χαρακτηρισμούς, όπως «αδιάκριτη», «φορτική», «κουτοπόνηρη», «κακιά», «μουλωχτή», «καταφερτζού». Επίσης, προσέθεσαν πως «θέλει πάντα να χώνεται» και πως «θέλει να τα ξέρει όλα». Τα ποσοστά των απαντήσεων του ερωτήματος διαφαίνονται στο ακόλουθο σχήμα:

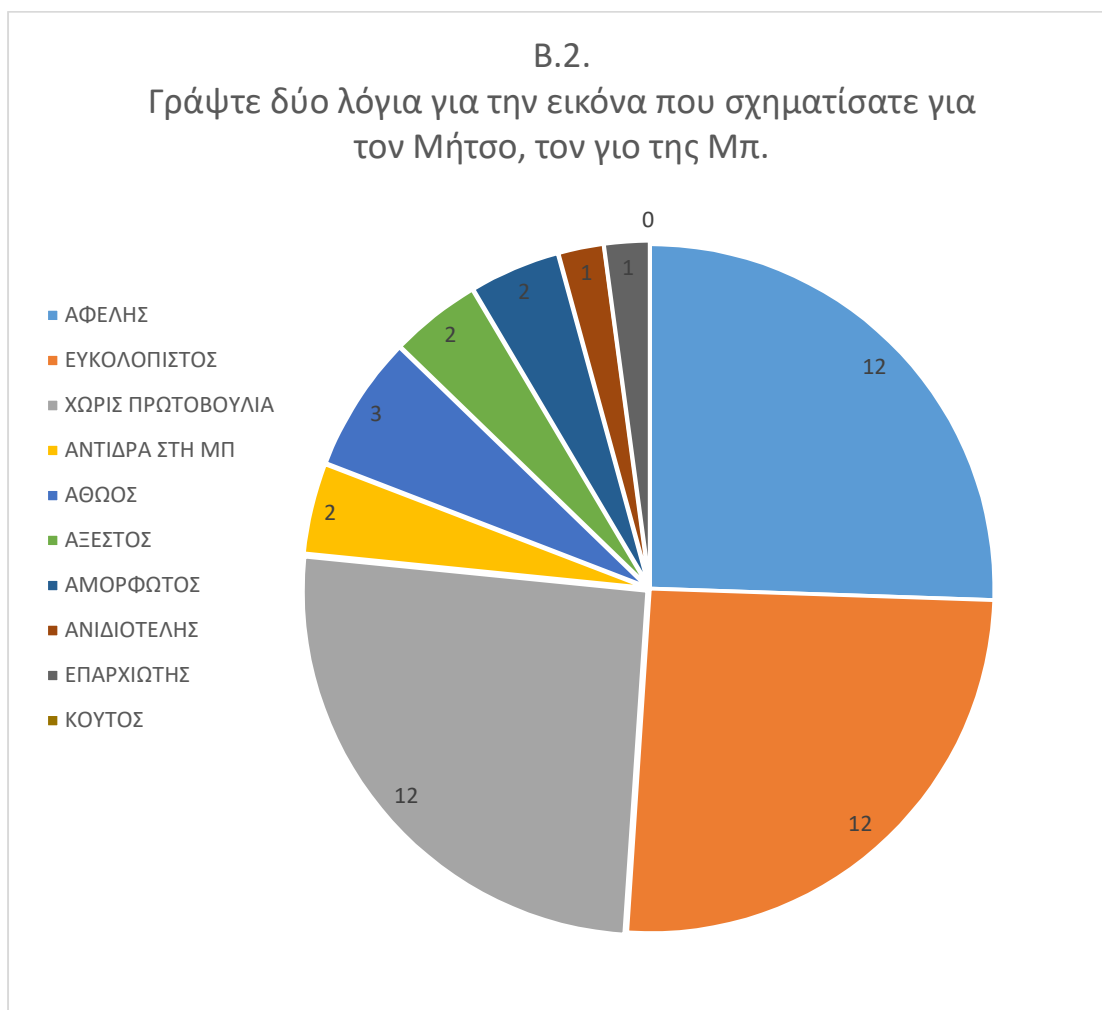
B.1.2.

Γράψτε αν έχετε βρει κάποιον άλλο χαρακτηρισμό που
θεωρείτε ότι θα ταίριαζε με την προσωπικότητα της Μπ.

- ΑΔΙΑΚΡΙΤΗ
- ΦΟΡΤΙΚΗ
- ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΗ
- ΚΑΚΙΑ
- ΜΟΥΛΩΧΤΗ
- ΚΑΤΑΦΕΡΤΖΟΥ
- ΠΕΡΙΕΡΓΗ

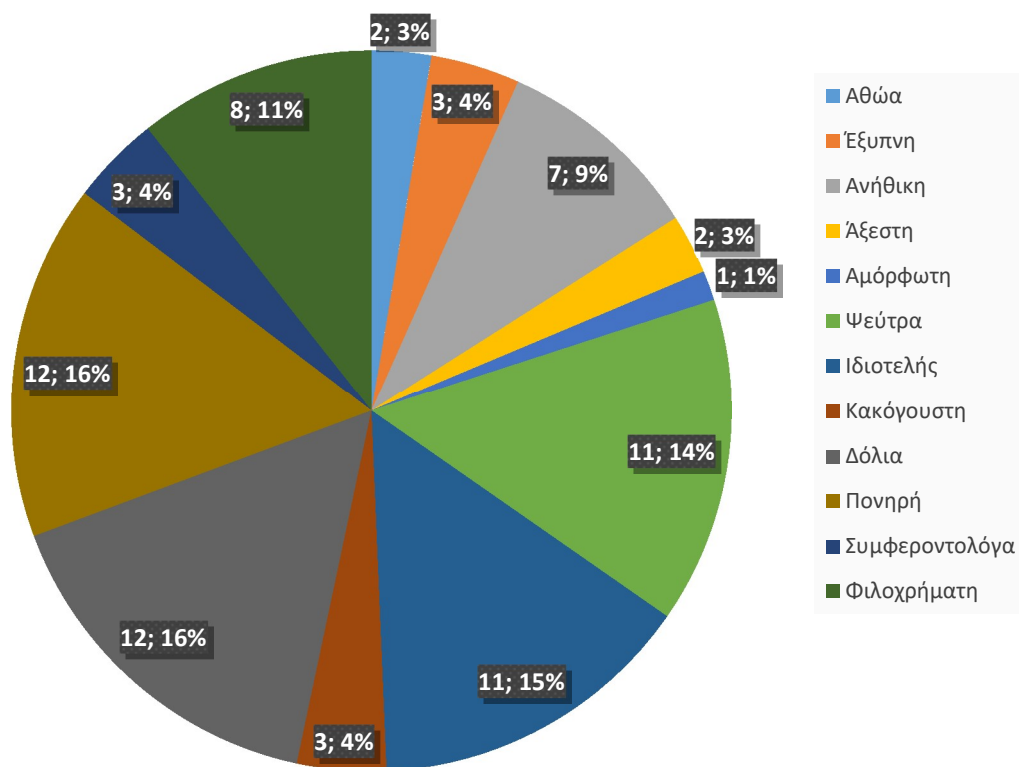
Στη **δεύτερη ερώτηση** του μέρους αυτού χρειάζεται οι νεαροί συμμετέχοντες να περιγράψουν με δύο λόγια την εικόνα που έχουν σχηματίσει για τον Μήτσο. Σε γενικές γραμμές τον περιγράφουν ως έναν ήσυχο και καλό άνθρωπο. Όλοι οι ερωτώμενοι (12/12) συμφωνούν πως είναι αφελής, ευκολόπιστος και ότι δεν παίρνει πρωτοβουλίες. Εν πολλοίς συμφωνούν πως δεν έχει προσωπική άποψη και πως εξαπατάται εύκολα ιδιαίτερα από οικεία του πρόσωπα, όπως η Μπ και η Μαριλού. Οι 2/12 συμμετέχοντες ωστόσο τονίζουν ότι ο Μήτσος αντιδρά με έντονο τρόπο στις απόψεις και τις επιλογές της μητέρας του. Οι 3/12 ερωτώμενους τον χαρακτηρίζουν «αθώο», οι 2/12 «άξεστο», οι 2/12 «αμόρφωτο», ο 1/12 «ανιδιοτελή» και ο 1/12 «επαρχιώτη». Επίσης, οι 2/12 θεωρούν τον Μήτσο «κουτό», δηλώνοντας πως σε ορισμένες περιπτώσεις δεν παρουσιάζεται ιδιαίτερα εύστοφος.

Η **τρίτη ερώτηση** είναι ανάλογη με την προηγούμενη, αλλά αυτή τη φορά ζητείται η ά-
ποψη τους για τον χαρακτήρα της Μαριλούς. Οι 2/12 χαρακτήρισαν τη Μαριλού «αθώα», οι
3/12 «έξυπνη», οι 7/12 «ανήθικη», οι 2/12 «άξεστη», ο 1/12 «αμόρφωτη», οι 11/12 «ψεύτρα»
και «ιδιοτελής», οι 3/12 «κακόγουστη». Όλοι οι ερωτώμενοι 12/12 την χαρακτήρισαν «δόλια»
και «πονηρή», αλλά κανείς 0/12 «χωριάτισσα», «αληθινή», «μορφωμένη» και «αξιολύπητη».
Επίσης, οι 3/12 την χαρακτήρισαν «συμφεροντολόγα». Τέλος, οι 8/12 ανέφεραν πως αυτό που
επιδιώκει με κάθε μέσο είναι η πλούσια ζωή.

B.3.

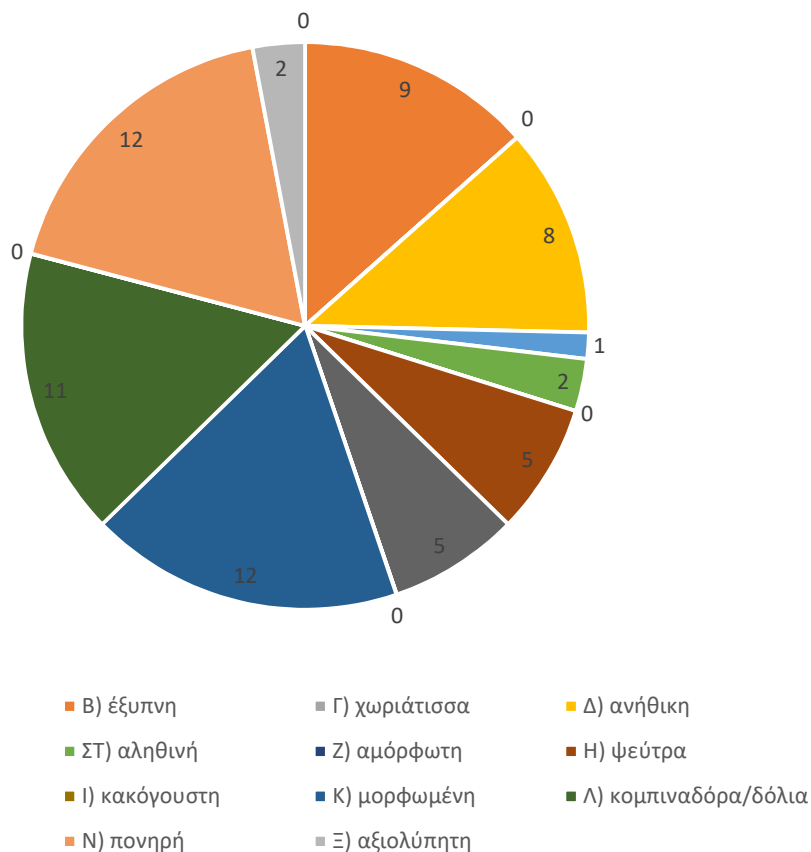
Πώς θα χαρακτηρίζατε με δύο λόγια τη
Μαριλού; Θα ταίριαζε κάποιος χαρακτηρισμός
από αυτούς της ερώτησης B.1.1.;

Στην **τέταρτη ερώτηση** οι συμμετέχοντες καλούνται να επιλέξουν ποιοι από τους δεκαπέντε χαρακτηρισμούς αντιπροσωπεύουν τον χαρακτήρα της Ντέλας. Οι 9/12 συμμετέχοντες χαρακτήρισαν την Ντέλα «έξυπνη», οι 8/12 «ανήθικη», ο 1/12 «άξεστη», οι 2/12 «αληθινή», οι 5/12 «ψεύτρα» και «αδιοτελής», οι 11/12 «κομπιναδόρα» και οι 2/12 «αξιολύπητη». Όλοι οι ερωτώμενοι την περιέγραψαν ως «μορφωμένη» και «πονηρή». Κανείς, ωστόσο, δεν την περιέγραψε ως «αθώα», «χωριάτισσα», «αμόρφωτη», «κακόγουστη» και «ηθική».

B.4.

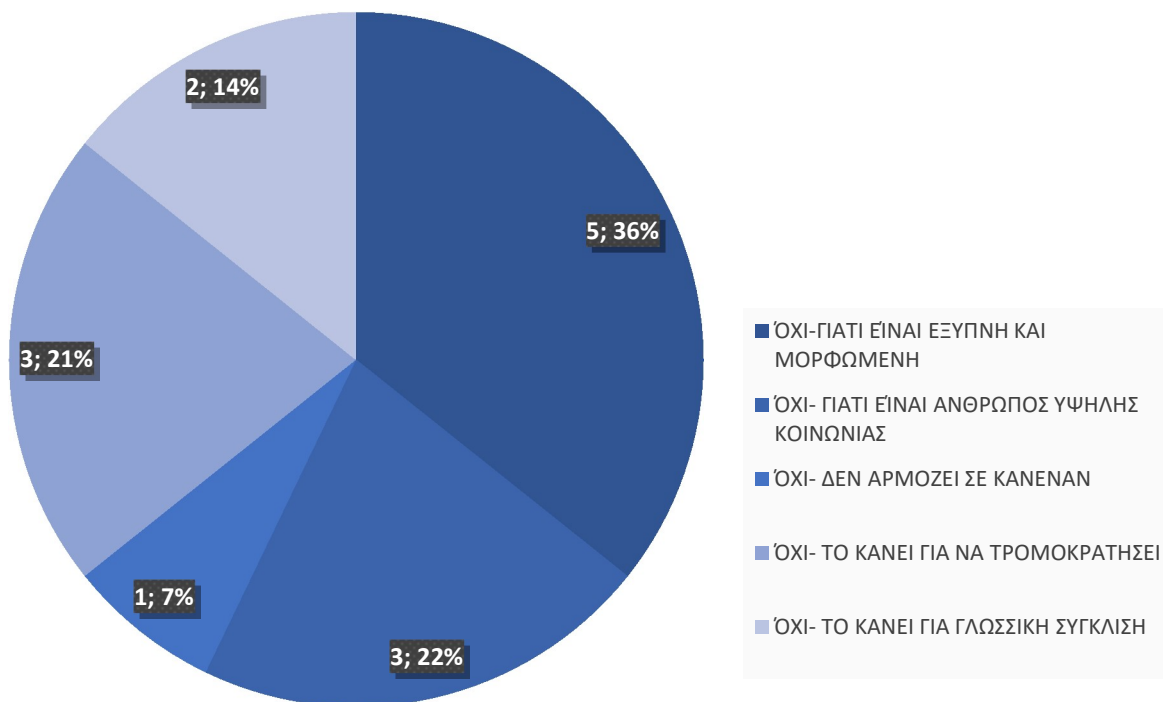
Ποιο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι
αντιπροσωπεύει τη Ντέλα, την κουμπάρα της Μπ; Μπορείτε να
σημειώσετε περισσότερες από μία επιλογές.

Η **πέμπτη** και τελευταία **ερώτηση** του Β' μέρους αφορά και πάλι τη Ντέλα. Ειδικότερα η ερώτηση είναι η εξής: *Στα λεπτά 1:40:05 έως 1:42:39 η Ντέλα χρησιμοποιεί όρους όπως γκάστρωσε, μούλικά, μπουζουριάσουν, ξεράσετε. Θεωρείτε ότι τέτοιοι όροι αρμόζουν στο ήθος και στο χαρακτήρα μίας πλούσιας κυρίας; Γράψτε την άποψή σας.* Στην ερώτηση αυτοί όλοι οι ερωτηθέντες (12/12) απάντησαν πως δεν αρμόζουν τέτοιοι όροι σε μία πλούσια κυρία. Οι 5/12 ανέφεραν πως δεν αρμόζει διότι η ίδια η Ντέλα είναι έξυπνη και μορφωμένη. Τα 3/12 άτομα θεώρησαν ότι δεν της αρμόζει καθώς η ίδια ανήκει στην αστική τάξη, είναι ευγενικής καταγωγής και επομένως το ύφος της χρειάζεται να είναι υψηλό και προσεγμένο. Οι 3/12 αποκρίθηκαν πως έχει αυτή τη συμπεριφορά και μιλά κατ' αυτόν τον τρόπο για να τρομοκρατήσει τις δύο γυναίκες. Οι 2/12 επισήμαναν ότι συγκλίνει το ύφος ομιλίας της με το ύφος των συνομιλητών της. Τέλος, η 1/12 ερωτώμενους δήλωσε χαρακτηριστικά πως «δεν αρμόζει σε κανέναν άνθρωπο να μιλάει έτσι».

B.5.

Στα λεπτά 1:40:05 έως 1:42:39 η Ντέλα
χρησιμοποιεί όρους όπως γκάστρωσε, μούλικά,
μπουζουριάσουν ξεράσετε. Θεωρείτε ότι τέτοιοι
όροι αρμόζουν στο ήθος και στο χαρακτήρα μίας
πλούσιας κυρίας; Γράψτε την άποψή σας.

4.3.3. Απαντήσεις Γ' μέρους

Οι ερωτήσεις του μέρους αυτού αφορούν στα δημογραφικά στοιχεία, όπως προαναφέρθηκε. Στην πρώτη ηλικιακή ομάδα, δηλαδή στις ηλικίες 15-18 κατατάσσονται 6 έφηβοι από τους οποίους οι 3 είναι κορίτσια και οι 3 αγόρια. Στην άλλη ηλικιακή ομάδα κατατάσσονται οι ηλικίες 19-21. Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται συγκεκριμένα 4 κορίτσια και 2 αγόρια.

Αξιοσημείωτη παρατήρηση είναι ότι ορισμένοι από τους ερωτηθέντες ενώ διαμένουν στον Τύρναβο στην τελευταία ερώτηση του Γ' Μέρους του ερωτηματολογίου που αφορά στον τόπο διαμονής τους απάντησαν πως διαμένουν στη Λάρισα. Αφού, λοιπόν, μου παρέδωσαν τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια μου έκανε εντύπωση το συγκεκριμένο σημείο. Για το λόγο αυτό δε δίστασα να τους ρωτήσω για ποιο λόγο έγραψαν κάτι άλλο από αυτό που πραγματικά ισχύει.

Τότε, οι απάντηση αυτών των ατόμων ήταν πως δεν ήθελαν να φαίνεται πως διαμένουν σε ένα μέρος που μιλούν με αυτόν τον τρόπο. Μάλιστα, παραδέχθηκαν πως και στη Λάρισα υπάρχει αυτός ο τρόπος ομιλίας αλλά ότι δεν συναντάται τόσο συχνά.

4.4. Σχολιασμός απαντήσεων ερωτηματολογίου

4.4.1. Σχολιασμός απαντήσεων Α΄ Μέρους

Στην **πρώτη και δεύτερη ερώτηση** οι απαντήσεις όλων των ερωτώμενων χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα για το ποια είναι η γλωσσική ποικιλία και ποιος είναι πραγματικά ο τόπος προέλευσης της ομιλίας των «επαρχιωτών» του επεισοδίου. Σχεδόν οι περισσότεροι συνδύασαν το άκουσμά της ποικιλίας με το χωριό. Μόνο λίγοι είναι αυτοί που επιχειρούν να υποθέσουν συγκεκριμένες περιοχές. Σύμφωνα με τους Πολίτη και Κουρδή (2015, 1380) το ιδίωμα αυτό δεν συνδυάζεται άμεσα με κάποια γεωγραφική περιοχή, αλλά μπορεί να αναγνωρισθεί ως «χωριάτικα» με εύκολο τρόπο από τους τηλεθεατές. Επιπλέον, μπορεί να χρησιμοποιηθεί εύκολα ακόμα και από μη διαλεκτικούς ομιλητές. Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους το βόρειο ιδίωμα χρησιμοποιείται κατά κόρον και στις διαφημίσεις.

Στο **τρίτο ερώτημα** όλοι απέφυγαν να δηλώσουν πως μπορεί και στο σπίτι τους να ομιλούν με παρόμοιο τρόπο. Όλοι δηλαδή οι ερωτώμενοι παρουσίασαν ότι το ιδίωμα απέχει αρκετά από το δικό τους τρόπο ομιλίας και τον περίγυρό τους. Τα κορίτσια της έρευνας σε γενικές γραμμές εμφανίζονται πιο εξοικειωμένα με την Κοινή Νέα Ελληνική, ενώ παράλληλα θεωρούν κατώτερο το τοπικό ιδίωμα. Αρνιούνται καθέτως πως έχουν οιαδήποτε σχέση με αυτόν τον τρόπο ομιλίας, ισχυριζόμενα πως δεν τον έχουν συνηθίσει. Αυτό έγινε σαφές κυρίως από το γεγονός ότι τα δύο από τα επτά κορίτσια στο πέμπτο ερώτημα δήλωσαν πως όχι απλώς δεν τον έχουν συνηθίσει, αλλά τους είναι ιδιαίτερα ενοχλητικός. Παράλληλα και σε άλλες μελέτες φαίνεται ότι οι γυναίκες από πολύ μικρή ηλικία εκπαιδεύονται να μιλούν με διαφορετικό τρόπο και με διαφορετικό ύφος από τα αγόρια (Στάμου & Δημοπούλου, 2015, 23).

Στην **τέταρτη ερώτηση** οι περισσότεροι ερωτώμενοι παραδέχτηκαν πως η γλώσσα αυτή τους είναι οικεία. Ακόμη και κάτοικοι των πόλεων το πιο πιθανό είναι να έχουν ακούσει άλλες διαλέκτους με κάποιον τρόπο, για παράδειγμα από την τηλεόραση. Τα παιδιά των πόλεων που

ενδεχομένως έχουν παρακολουθήσει το εν λόγω επεισόδιο ή γενικότερα άλλες σειρές που χρησιμοποιούν γεωγραφικές διαλέκτους, είναι πλέον πιθανό να έχουν ακούσει για τις διαλέκτους αυτές από τις σειρές και τις διαφημίσεις παρά από διαλεκτόφωνους (Στάμου κ.ά., 2016, 29).

Στο **πέμπτο ερώτημα** όλοι απάντησαν πως δεν τους αρέσει το άκουσμα αυτής της γλωσσικής ποικιλίας. Προφανώς απάντησαν αρνητικά επειδή το θεωρούν υποδεέστερη μορφή γλώσσας και το έχουν ενδεχομένως συνδέσει με το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, την έλλειψη παιδείας και την καταγωγή από κάποιο χωριό. Επίσης, κάποιιοι ανέφεραν ότι τέτοιου είδους ομιλία αρμόζει μόνο σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Μέσα από τις απαντήσεις τους διαφαίνεται πως είναι αδιανόητο και άκρως υποτιμητικό να μιλάει κάποιος νέος άνθρωπος κατ' αυτόν τον τρόπο. Σύμφωνα με την έρευνα του Κουρδή (1997, 584) οι ερωτώμενοι στιγματίσαν αρνητικά το Θεσσαλικό Ιδίωμα επειδή το συνέδεσαν με τη ζωή στο χωριό, το χαμηλό κοινωνικό κύρος, αλλά και εξαιτίας της απομάκρυνσής του από την Κοινή Νεοελληνική. Η Κοινή θεωρείται ανώτερη μορφή γλώσσας και όποιος τη μιλάει αποφεύγει το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί υποτιμητικά, ιδιαίτερα αν βρίσκεται σε νεαρή ηλικία.

Δε θα πρέπει να μην σχολιαστεί η άποψη που εκφράσθηκε από έναν ερωτώμενο ότι κάποιος γίνεται περίγελος όταν τη χρησιμοποιεί. Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο που προσδίδεται συνήθως στους χρήστες των γεωγραφικών ποικιλιών σαφώς και διαφέρει από το υπόβαθρο των χρηστών της πρότυπης ποικιλίας. Από την έρευνα των Στάμου και Ντίνα (2011, 4-5) προέκυψε ότι οι διαλεκτικές ποικιλίες χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο από άνδρες μεταξύ 50-65 που διέθεταν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Παρατηρήθηκε συνάμα ότι είτε ήταν μικροαστοί είτε ασχολούνταν με αγροτικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Αντιθέτως, οι ομιλητές της γλωσσικής νόρμας ασχολούνταν με υψηλότερου κύρους εργασίες, διαθέτουν υψηλότερο επίπεδο καλλιέργειας και οι ηλικίες τους κυμαίνονται από 35 έως 50 ετών.

Στην **έκτη ερώτηση**, επίσης, στιγματίσθηκε αρνητικά η «επαρχιώτικη» διάλεκτος και οι ομιλητές της. Ωστόσο είναι αρκετά θετικό το γεγονός ότι έστω και δύο από τους δώδεκα συμμετέχοντες απάντησαν πως η χρήση αυτής της γλωσσικής ποικιλίας δεν επηρεάζει αρνητικά. Αξιοσημείωτο είναι τέλος πως συνολικά στις απαντήσεις υπήρξε αρνητικός στιγματισμός από το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων, χωρίς να υπάρχει διαφοροποίηση στις απαντήσεις των δύο ηλικιακών ομάδων. Αναμενόμενο θα ήταν κάποια από τα άτομα της ομάδας 19-21 ετών ως φοιτητές και λόγω της ενδεχόμενης επαφής τους με ομιλητές διάφορων γεωγραφικών ποικιλιών, να είναι περισσότερο θετικά σε αυτές.

Στην **έβδομη ερώτηση** οι ερωτώμενοι ουσιαστικά είχαν να επιλέξουν μεταξύ δύο ομιλητών των Βορείων Ιδιωμάτων. Οι περισσότεροι από αυτούς υπερασπίστηκαν τη Λουλουδιά. Η Μπ με τη φράση της φρόντισε ώστε να καλλιεργηθούν αρνητικά αισθήματα από τους ερωτώμενους προς το πρόσωπό της.

4.4.1. Σχολιασμός απαντήσεων Β' Μέρους

Η **πρώτη και η δεύτερη ερώτηση του Β' Μέρους** αφορούν σε δύο πρόσωπα από την επαρχία: τη Μπ και τον Μήτσο. Ο Μήτσος και η μητέρα του λαμβάνουν σε γενικές γραμμές αρνητικούς χαρακτηρισμούς από τους συμμετέχοντες της έρευνας. Ελάχιστοι είναι εκείνοι που χαρακτήρισαν τη Μπ με τους θετικούς χαρακτηρισμούς «αθώα», «έξυπνη», «αληθινή» και «ηθική». Ακόμα λιγότεροι ήταν όσοι χαρακτήρισαν τον Μήτσο «φιλήσυχο», «αθώο» και «ανιδιοτελή». Συνολικά οι χαρακτήρες από την επαρχία παρουσιάζονται άκρως γραφικοί και ακραίοι. Από τη μία είναι ευκατάστατοι αλλά από την άλλη παραγκωνίζουν την σύγχρονη πραγματικότητα με αποτέλεσμα να εξαπατώνται εύκολα από τους αστούς (Στάμου & Ντίνας, 2011, 10).

Στο **τρίτο ερώτημα του Β' Μέρους** η Μαριλού σκιαγραφείται γενικά με αρνητικό τρόπο κυρίως λόγω των πράξεων της και του χαρακτήρα της και όχι λόγω της καταγωγής ή κάποιου άλλου σημειωτικού στοιχείου. Η Μαριλού και η Ντέλα, δύο από τα πρόσωπα που ομιλούν την πρότυπη ποικιλία, απέφυγαν τον χαρακτηρισμό της «χωριάτισσας». Ελάχιστοι παράλληλα τις χαρακτήρισαν «άξεστες», «αμόρφωτες» και «κακόγουστες». Ωστόσο σχεδόν όλοι τις χαρακτήρισαν «δόλιες» και «πονηρές».

Όσον αφορά ειδικότερα στο **τέταρτο ερώτημα του Β' Μέρους**, στο επεισόδιο συνολικά η Ντέλα χρησιμοποιεί την πρότυπη ποικιλία, η οποία αρμόζει σε επίσημα συμφραστικά πλαίσια, με εξαίρεση το απόσπασμα Η. Η ποικιλία αυτή ωθεί τους ερωτώμενους να τη συσχετίσουν με πολλά θετικά χαρακτηριστικά ως προς την καταγωγή, τη μόρφωση και την εμφάνισή της. Ειδικότερα, δεν τη θεωρούν «αμόρφωτη», «χωριάτισσα», «άξεστη» και «κακόγουστη», αλλά αντίθετα τη θεωρούν «μορφωμένη», «έξυπνη» και «με γούστο». Ωστόσο, της προσδίδουν και αρκετά αρνητικά χαρακτηριστικά, όπως «πονηριά», «αδιοτέλεια», «ανεθικότητα» και «δολιότητα».

Σαφώς, δεν πρέπει να χαρακτηρίζουμε τους συνομιλητές μας με γνώμονα τη χρήση της πρότυπης ποικιλίας, εφόσον ακόμη και η Ντέλα, που χρησιμοποιεί την πρότυπη υποκρύπτει

χαρακτηριστικά όπως κακία, πονηριά, ιδιοτέλεια. Η έντονη ιδιοτέλειά για το προσωπικό της όφελος διαφαίνεται από φράσεις που η ίδια χρησιμοποιεί, όπως να *κάνω τη ζωή μου* (H, 36) και να *μοιραστώ την περιουσία του Ισίδωρου με δύο μούλικά* (H, 50). Η ίδια επιπλέον προσδίδει αρνητικά χαρακτηριστικά σε άλλους ανθρώπους λόγω της καταγωγής τους. Παραδείγματος χάριν υποβιβάζει τη νοημοσύνη της Λουλουδιάς με τη φράση *δεν της έκοβε* (H, 35) και τη λογαριάζει συνάμα ως υποτιμητικά «απονήρευτη» μέσω της φράσης *αγνή χωριατοπούλα* (H,53).

Στο **πέμπτο ερώτημα** του Β' Μέρους η Ντέλα χρησιμοποιεί γλωσσική ποικιλία που δεν αρμόζει στη μόρφωση και την κοινωνική της θέση με βάση τα παραπάνω. Η ίδια απειλεί τις δύο γυναίκες λόγω της οικονομικής της κατάστασης και της κοινωνικής της καταξίωσης. Οι φράσεις: *θα σας χάσω μέσα* (H, 56), *θα σας μπουζουριάσουν* (H, 61), *για να μη σας μαζέψει η κλούβα* (H, 65), αποτελούν μία μικρή απόδειξη του τρόπου ομιλίας και του έντονα απειλητικού ύφους της. Στο απόσπασμα αυτό αποκαλύπτεται ο πραγματικός εαυτός της και τα αρνητικά στοιχεία του χαρακτήρα της, τα οποία έγιναν αντιληπτά στους ερωτώμενους.

4.5. Εκπαιδευτικές προεκτάσεις της έρευνας

Η παρούσα μελέτη έχει τη δυνατότητα να επεκταθεί εκπαιδευτικά, εφόσον θα μπορούσε να αξιοποιηθεί μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Ακολούθως περιγράφεται ενδεικτικά ένα πρόγραμμα κριτικού γραμματισμού, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Για την ολοκλήρωσή του ο χρόνος που απαιτείται είναι τουλάχιστον δύο ώρες. Το εν λόγω πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές Λυκείου και βασίζεται στο μοντέλο των Kalantzis & Cope (1997). Στο πρώτο στάδιο, της **τοποθετημένης πρακτικής**, πραγματώνεται αρχικά ένας καταιγισμός ιδεών. Ο διδάσκων ζητά από τα παιδιά να του αναφέρουν προφορικά ότι τους έρχεται στο νου όταν ακούνε τους όρους «διάλεκτος», «ιδίωμα» και «Κοινή Νεοελληνική». Ο ίδιος καταγράφει στον πίνακα τις απόψεις τους σε ξεχωριστή στήλη για τον κάθε όρο. Έπειτα, ομαδικά οι μαθητές επιχειρούν να ορίσουν τις έννοιες αυτές.

Στη δεύτερη φάση, της **ανοικτής διδασκαλίας**, ο εκπαιδευτικός προβάλλει στην τάξη τα πέντε προς επεξεργασία αποσπάσματα του επεισοδίου, δηλαδή τα αποσπάσματα Β, Δ, Ε, Ζ, Η, αφού πρώτα επεξηγήσει περιληπτικά τα γεγονότα που εκτυλίσσονται. Κατά την επεξήγηση

των γεγονότων απαραίτητο κρίνεται ο εκπαιδευτικός να ενημερώσει τους μαθητές πως στα αποσπάσματα χρειάζεται να εστιάσουν κυρίως στη γλώσσα που χρησιμοποιούν ορισμένοι χαρακτήρες. Μέσω της προβολής οι μαθητές θα έρθουν σε μία πρώτη επαφή με τη μελετώμενη γλωσσική ποικιλία. Εν συνεχεία, οι ίδιοι καλούνται να απαντήσουν ατομικά στις ερωτήσεις του Ά Μέρους του ερωτηματολογίου, τις οποίες αργότερα συζητούν ομαδικά. Με τη βοήθεια και την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού παρέχονται στους μαθητές οι σωστές απαντήσεις.

Στο επίπεδο της **κριτικής πλαισίωσης** είναι αναγκαίο οι μαθητές να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν κριτικά το ιδεολογικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργήθηκε το τηλεοπτικό επεισόδιο, οι χαρακτήρες και οι γλωσσικές ταυτότητες. Στο επίπεδο αυτό οι μαθητές συνεργατικά με ανταλλαγή απόψεων απαντούν στις ερωτήσεις του Β Μέρους καθώς και σε ερωτήσεις όπως οι ακόλουθες: Εντοπίσατε κάποιο πρόβλημα στη συνεννόηση των αστών και των επαρχιωτών; Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι ο σεναριογράφος θέτει την πρωταγωνίστρια και κάποιους επιπλέον ρόλους να χρησιμοποιούν το συγκεκριμένο ιδίωμα; Ποιος χαρακτήρας σας φάνηκε περισσότερο συμπαθής και για ποιο λόγο;

Στο τέταρτο και τελευταίο επίπεδο της **μετασχηματισμένης πρακτικής** τα παιδιά γενικότερα επανεκτιμούν και εφαρμόζουν όσα διδάχθηκαν προηγουμένως (Κουτσογιάννης, 2017, 300-304). Εν προκειμένω, οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν το ρόλο του υποτιθέμενου σεναριογράφου. Καλούνται να σκεφτούν και να γράψουν μία μικρή σκηνή από το επεισόδιο περίπου μία σελίδα. Στη σκηνή αυτή απαραίτητη προϋπόθεση είναι να χρησιμοποιείται από τα πρόσωπα το Βόρειο Ιδίωμα ή κάποια άλλη γλωσσική ποικιλία της επιλογής τους από κοινού με την Κοινή Νεοελληνική. Το πιο απαιτητικό μέρος στο στάδιο αυτό είναι ότι οι ρόλοι χρειάζεται να συνδιαλέγονται απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις και στερεότυπα προς τη γλωσσική ποικιλία. Δε θα προκαλείται δηλαδή το χιούμορ μέσα από τα λεγόμενά τους αλλά η γλωσσική ποικιλία θα προβάλλεται ως μία «καλή» μορφή γλώσσας.

5. Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιωτικά, οι «επαρχιώτες» δεν είναι Βλάχοι. Δεν υπάρχει ούτε μία λέξη στα βλάχικα στο επεισόδιο με τη λεγόμενη «Βλάχα Πεθερά». Πρόκειται για κατοίκους ενός χωριού της επαρχίας που μιλούν κάποιο βορειοελλαδίτικο ιδίωμα. Στη σειρά πραγματοποιείται μία πολυφωνική, μυθοπλαστική και χιουμοριστική χρήση του Βόρειου Ιδιώματος (Πολίτης & Κουρδής, 2015, 1379- 1387). Πολυφωνική πρωτίστως καθότι χρησιμοποιείται από πολλά άτομα. Μυθοπλαστική γιατί είναι ένα προϊόν μυθοπλασίας και δεν πρόκειται για αυθεντική αναπαράσταση. Χιουμοριστική χρήση, επειδή στόχο έχει να προκαλέσει το χιούμορ για το Ιδίωμα και τους χαρακτήρες που το χρησιμοποιούν. Είναι αλήθεια πως και στη Θεσσαλία και σε όλες τις περιοχές που ομιλούνται τα βόρεια ιδιώματα ο τρόπος ομιλίας διαφέρει από αυτόν των ρόλων του σήριαλ. Κάποιος φυσικός ομιλητής μπορεί να αντιληφθεί τη διαφορά. Οι ρόλοι ομιλούν σκοπίμως με τον τρόπο αυτό, διότι πρόκειται ακριβώς για μία κωμική σειρά.

Στα Βόρεια Ιδιώματα δεν είναι καθόλου εύκολο να προσδιορισθεί η συγκεκριμένη περιοχή, δεδομένου ότι ομιλούνται σε μία αρκετά μεγάλη γεωγραφική έκταση. Το διαλεκτικό λεξιλόγιο, το στερεοτυπικό όνομα της περιοχής, συνδυαστικά με όλα τα άλλα σημειωτικά στοιχεία που αναφέρθηκαν στα παραπάνω κεφάλαια συνετέλεσαν ώστε να δοθεί μία πλήρης εικόνα για τη διάλεκτο. Για τον χαρακτήρα του κάθε ρόλου σχηματίζουμε μια εικόνα στηριζόμενοι σε πολλούς παράγοντες όπως η εξωτερική εμφάνιση, η ομιλία, η θέση στην κοινωνική ιεραρχία και η μόρφωση. Η εικόνα όμως αυτή πολλές φορές είναι διαστρεβλωμένη. Ειδικότερα, ανθρώπους που κατάγονται από την επαρχία τους κατονομάζουμε απευθείας ως «άξεστους», «χωριάτες», «αμόρφωτους» και τους στιγματίζουμε αρνητικά.

Οι ερωτώμενοι της παρούσας έρευνας στιγματίζουν αρνητικά τη γεωγραφική ποικιλία που χρησιμοποιείται από τα πρόσωπα του επεισοδίου. Αποφεύγουν να ομολογήσουν ότι χρησιμοποιούν στο οικογενειακό τους περιβάλλον το ιδίωμα αυτό και ότι στην περιοχή που διαμένουν χρησιμοποιείται ευρέως. Συνδέουν το άκουσμα του Βόρειου Ιδιώματος με τον τρόπο ομιλίας στα χωριά, δηλαδή στις πιο μικρές περιοχές της επαρχίας. Επίσης, το συνδέουν με άτομα μεγαλύτερων ηλικιών, με άτομα κακόγουστα και με χαμηλό μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο. Ο αρχικός διαχωρισμός των συμμετεχόντων σε δύο ηλικιακές ομάδες έγινε με σκοπό να αποδειχθεί αν και κατά πόσο διαφέρουν οι απόψεις των μαθητών Λυκείου και των φοιτητών ως προς τη χρήση των Βόρειων Ιδιωμάτων. Οι απαντήσεις των ομάδων δεν επέφεραν διαφορετικά

αποτελέσματα δεδομένου ότι και οι δύο ομάδες τέθηκαν κατά της χρήσης του συγκεκριμένου ιδιώματος και υπέρ της Κοινής Νεοελληνικής. Αποδείχθηκε δηλαδή ότι παρά το γεγονός ότι η ηλικιακή ομάδα των 19-21 ως φοιτητές έρχονται σε επαφή με ανθρώπους διαφορετικών ποικιλιών, δεν έχουν αμβλύνει τις αρνητικές στάσεις τους προς τις διάφορες ποικιλίες και τους χρήστες τους.

Εν τούτοις, η έρευνα απέδειξε ότι τα κορίτσια εμφανίζονται περισσότερο αρνητικά στη χρήση ιδιώματος συγκριτικά με τα αγόρια. Εν τέλει, τόσο στο επεισόδιο όσο και μέσα από την πραγματικότητα αποδεικνύεται πως η συμπεριφορά των ανθρώπων δεν έχει να κάνει με την ομιλία, ούτε με κάτι άλλο. Η συμπεριφορά του κάθε ανθρώπου μπορεί να μεταβληθεί ανάλογα με τις καταστάσεις που ο καθένας μας βιώνει. Είναι τέτοια η ανθρώπινη φύση. Κατά συνέπεια, είναι αναγκαίο να αποφεύγονται οι προκαταλήψεις και οι «ταμπέλες» σε οποιονδήποτε χρησιμοποιεί μία γεωγραφική ποικιλία, σε οποιονδήποτε χρησιμοποιεί μία γλωσσική ποικιλία διαφορετική από τη δική μας ή σε όποιον γενικότερα είναι διαφορετικός από εμάς. Στα πλαίσια αυτά η παρούσα μελέτη παρέχει ποικίλες εκπαιδευτικές προεκτάσεις και μπορεί να εφαρμοσθεί στο μέλλον κατά την εκπαιδευτική διαδικασία είτε με τον τρόπο που παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 4.5 είτε με κάποιο νέο τρόπο.

Τέλος, η Κοινή Νεοελληνική έχει εμφανές γόητρο, εφόσον στο σύνολο της κοινότητας που ομιλείται προβάλλεται ως ο πιο «καλός» και «ορθός» τρόπος ομιλίας (Holmes, 2016, 489-490). Όσον αφορά στους ομιλητές της Βλάχικης γλώσσας είναι ανάγκη να καταξιώνουν τη γλώσσα τους και να νιώθουν αυτοπεποίθηση και υπερηφάνεια για αυτήν. Έτσι, η Βλάχικη γλώσσα θα αποκτήσει κύρος και θα αρχίσει να αποκτά ξανά ζωή (Kahl, 2011, 41). Το ίδιο χρειάζεται να κάνουν οι ομιλητές τόσο των βόρειων όσο και των λοιπών ιδιωμάτων και διαλέκτων. Με τον τρόπο αυτό θα αποφευχθεί η τάση για γλωσσική ομοιογένεια και θα καταπολεμηθεί ο γλωσσικός θάνατος στον οποίο οδεύουν σήμερα πολλές γλώσσες.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ακαδημία Αθηνών. (2014). *Χρηστικό λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.

Αρχάκης, Α. & Κονδύλη, Μ. (2002). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: νήσος.

Babbie, E., (2011). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα* (Γιάννης Βογιατζής, μετάφρ.). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Holmes, J. (2016). *Εισαγωγή στην Κοινωνιογλωσσολογία* (Σ. Λαμπροπούλου, μετάφρ.). Αθήνα. Εκδόσεις Πατάκη.

Kahl, T. (2011). Ποιες είναι οι πιθανότητες επιβίωσης της αρμάνικης (βλάχικης); Επισημάνσεις σχετικά με την απώλεια και τη διατήρηση μιας γλώσσας. *Γλωσσολογία* 19: 33-44. Ανακτήθηκε 06/06/2019, από

<https://www.scribd.com/document/347594819/%CE%A0%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CF%82-%CE%95%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%9F%CE%B9-%CE%A0%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82-%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%B2%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%A4%CE%B7%CF%82-%CE%91%CF%81%CE%B5%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%92%CE%BB%CE%AC%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82>

Κακριδής-Φερράρι, Μ. (2007). Στάσεις απέναντι στη γλώσσα. Στο Α.- Φ. Χριστίδης (επιμ.), *Θέματα Ιστορίας της Ελληνικής Γλώσσας*. Ανακτήθηκε 06/06/2019, από http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/history/thema_03/index.html

Καμπάκη- Βουγιουκλή, Π. (2009). *Εισαγωγή στη Νεοελληνική Διαλεκτολογία*. Ξάνθη: Εκδόσεις Σπανίδη.

Κατσούδα, Γ. (2016). *Το Κυθηραϊκό Ιδιώμα. Περιγραφή και ανάλυση*. Πρόλογος Αγγ. Ράλλη. Εταιρεία Κυθηραϊκών Μελετών 26. Αθήνα.

Κοντοσόπουλος, Ν. (2008). *Διάλεκτοι και ιδιώματα της Νέας Ελληνικής* (5^η έκδ). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Κοντοσόπουλος, Ν. (2010). Βόρεια Ιδιώματα. Στο Μ.Ζ. Κοπιδάκης (Επιμ.), *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας* (4^η έκδ.). Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Kalantzis, M. & Cope, B. (1997). «Πολυγραμματισμοί». Στο Α. Χριστίδης (Επιμ.), *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός για τη γλώσσα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Κουρδής, Ε. (1997). Παράγοντες κοινωνιογλωσσικού στιγματισμού του τοπικού ιδιώματος της Θεσσαλίας. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 17: 577-590. Θεσσαλονίκη.

Κουρδής, Ε. (2008). Η γλώσσα του αστείου. Λεκτικό χιούμορ και τοπικές προφορές στα ανέκδοτα για Θεσσαλούς. Στο Ε. Λεοναρίδη (Επιμ.) *Η γλώσσα σε έναν κόσμο που αλλάζει* (τομ.1), 287-293. Ανακτήθηκε 06/06/2019, από http://ekourdis.webpages.auth.gr/pdf/%CE%97%20%CE%B3%CE%BB%CF%8E%CF%83%CF%83%CE%B1%20%CF%84%CE%BF%CF%85%20%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85_%20%CE%9B%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%B

[9%CE%BA%CF%8C%20%CF%87%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CE%BC%CE%BF%CF%81%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%84%CE%B1%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%98%CE%B5%CF%83%CF%83%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CF%8D%CF%82.pdf](#)

Κουτσογιάννης, Δ. (2017). *Γλωσσική διδασκαλία: Χθες, σήμερα, αύριο. Μια πολιτική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 81-95, 133-140, 150-154, 215-219.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2012). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής* (4^η έκδ.). Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Μπασλής, Γ. (2017). *Κοινωνιογλωσσολογία: Μικρή Εισαγωγή* (3^η έκδ.). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Μπέης, Σ. & Κατσούδα, Γ. (2013). Ενδοδιαλεκτική Διαφοροποίηση στα Ιδιώματα της Θεσσαλίας. *Θεσσαλικά Μελετήματα* 3: 57-72.

Μπέης, Σ. & Δασούλας, Φ. (2017). Πρόταση για το σύστημα γραφής της βλαχικής γλώσσας. *Γλωσσολογία* 25: 51- 69.

Ξυδόπουλος, Γ. (2017). *Στοιχεία Νεοελληνικών Διαλέκτων*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Παπάς, Π. (2008). «Άντε μωρή βλαχάρα!»: Η Ερμηνεία των [λί] και [νι] στην ΚΝΕ. Στο: *Μελέτες για την Ελληνική γλώσσα* 28: 303- 313.

Παπαζαχαρίου, Δ., Φτεριάτη, Α., Αρχάκης, Α. & Τσάμη, Β. (2016). Στάσεις Μαθητών Δημοτικού προς την Αναπαριστώμενη Γεωγραφική Ποικιλότητα σε Κείμενα Μαζικής Κουλτούρας. Στο Χ. Τζιτζιλής, Μ. Καραλή, Δ. Κυριαζής & Γ. Παπαναστασίου (Επιμ.) *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 38: 331- 341. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Ανακτήθηκε 06/06/2019, από http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_36_23%20PAPA-ZACHARIOU%20ETC.pdf

Πλαδή, Μ. (2001) Γλωσσικές στάσεις και διαλεκτική υποχώρηση. Στο: *Μελέτες για την Ελληνική γλώσσα* 21: 618-629. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 618-629.

Πολίτης, Π. & Κουρδής, Ε. (2015). Η χρήση γεωγραφικών διαλέκτων σε τηλεοπτικές διαφημίσεις: Μία πρόταση για τη διδακτική τους αξιοποίηση. Στο G. Kotzoglou et al. (eds), *Selected papers of the 11th International Conference on Greek Linguistics (Rhodes, 26-29 September 2013)*: 1377–1389. Rhodes: Laboratory of Linguistics of the SE Mediterranean, Department of Mediterranean Studies, University of Aegean.

Σπανακά, Α. Σύστημα APA Βασικές Οδηγίες. Εργαστήριο Εκπαιδευτικού Υλικού και Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας (EEYEM). Ανακτήθηκε 26/5/18, από http://eeyem.eap.gr/wp-content/uploads/2016/09/APA_ver2.pdf

Στάμου, Α.Γ. & Ντίνας, Κ.Δ. (2011). Γλώσσες και Τοπικότητες: Η αναπαράσταση γεωγραφικών ποικιλιών στην ελληνική τηλεόραση. Στο Γ. Πασχαλίδης, Ε. Χοντολίδου & Ι. Βαμβακίδου (Επιμ.) *Σύνορα, Περιφέρειες, Διασπορές* 289-305. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Στάμου, Α.Γ. (2012). Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας: αναλυτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης. *Γλωσσολογία* 20: 19-38.

Στάμου, Α.Γ. & Δημοπούλου, Α.Δ. (2015). Κοινωνιογλωσσικές Αναπαραστάσεις της Κατασκευής του Φύλου στον Τηλεοπτικό Λόγο: Η Περίπτωση της Σειράς Εργαζόμενη Γυναίκα: *Γλωσσολογία* 23: 23-44. Ανακτήθηκε 26/5/18, από <http://glossologia.phil.uoa.gr/node/116>

Στάμου Α.Γ., Αρχάκης Α.& Πολίτης Π. (2016). Γλωσσική ποικιλότητα και κριτικοί γραμματισμοί στον λόγο της μαζικής κουλτούρας: Χαρτογραφώντας το πεδίο. Στο Στάμου, Α.Γ., Πολίτης, Π.&Α. Αρχάκης (Επιμ.). *Γλωσσική Ποικιλότητα και Κριτικοί Γραμματισμοί στον Λόγο της Μαζικής Κουλτούρας*: Εκπαιδευτικές Προτάσεις για το Γλωσσικό Μάθημα 13-55. Καβάλα: Εκδόσεις Σαΐτα. <http://www.saitapublications.gr/2016/05/ebook.202.htm>

Φτερνιάτη, Α., Τσάμη, Β. & Αρχάκης, Α. (2016). Τηλεοπτικές διαφημίσεις και γλωσσική ποικιλότητα: Προτάσεις κριτικής γλωσσικής διδασκαλίας. *Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση* 4:1, 85-100. Ανακτήθηκε 26/5/18, από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/education/article/viewFile/1945/10272.pdf>

Χριστίδης, Α.- Φ. (2001). Γλωσσική Εκπαίδευση και Γλωσσικός Αποκλεισμός. Στο: Α.- Φ. Χριστίδης & Μ. Θεοδοροπούλου (Επιμ.) *Εγκυκλοπαιδικός Οδηγός για τη Γλώσσα* 264- 269. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Ανακτήθηκε 06/06/2019, από http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e11/index.html

Παράρτημα

Παράρτημα Α: «Περίληψη τηλεοπτικού επεισοδίου»

Η Μπίλιω, ο κεντρικός χαρακτήρας του εν λόγω επεισοδίου και η επονομαζόμενη «βλάχα», είναι μία γυναίκα χήρα που ζει στην επαρχία με το μονάκριβο γιο της. Οι δυο τους ασχολούνται με την κτηνοτροφία. Βλέποντας η Μπίλιω ότι ο γιος της, Μήτσος, δεν πρόκειται να βρει σύζυγο από το χωριό, αποφασίζει να πάνε στην Αθήνα προσωρινά για το σκοπό αυτό. Στην Αθήνα τους φιλοξενεί η νονά του Μήτσου, μία ευκατάστατη γυναίκα σύζυγος βουλευτή. Ο Μήτσος βγαίνει και γνωρίζει τη Μαριλού, μία χορεύτρια σε νυχτερινό μαγαζί της Αθήνας. Ταυτόχρονα, ωστόσο, η Μπίλιω διαπιστώνει πως η Λουλουδιά, η υπηρέτρια της νονάς, αποτελεί την κατάλληλη νύφη για το γιό της. Καταστρώνει, λοιπόν, διάφορα σχέδια προκειμένου να αποτρέψει το γιο της από τη Μαριλού και παροτρύνοντάς τον στον αρραβώνα με τη Λουλουδιά. Ο Μήτσος αποφεύγει συστηματικά να δεχθεί την απόφαση αυτή, ενώ παράλληλα βγαίνουν στην επιφάνεια όλες οι δολοπλοκίες της μητέρας του...αλλά και της νονάς του. Εν τέλει, ο Μήτσος και η Μαριλού παντρεύονται.

Παράρτημα Β: «Απομαγνητοφωνήσεις»

Στα αποσπάσματα που απομαγνητοφωνήθηκαν και παρατίθενται στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε η σύμβαση των Στάμου & Δημοπούλου (2015). Το τηλεοπτικό επεισόδιο βρίσκεται στον παρακάτω σύνδεσμο <https://www.youtube.com/watch?v=ZRfE6LjXEao>.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Α

0:00:58- 0:01:21

Μπίλιω (Μπ), Μήτσος (Μη)

- 1 Μπ: Αμάν ρε Μήτσιο, αμάν ρε Μήτσιο. (.) Μια φουρά να σ' πω κι να σι στ'ν ώρα
- 2 σ' (.) καημό το 'χω.= ((διασχίζουν μαζί με το γιο της την πλατεία του χωριού. Η ίδια
- 3 μιλά με φανερό εκνευρισμό και του παραπονιέται.))
- 4 Μη: Ριε μάνα τώρα πλάκα μι κάν'ς; (.) Αφού ίσι μ' έστειλες να πα' ν' αρμέξω τα
- 5 γίδια.= ((κουνά τα χέρια, κοιτά και απευθύνεται στη μητέρα του, αντιτιθέμενος στο

6 λόγο της))

7 Μπ: Ντιπ (.) τίποτα μωρέ. (.) Υπουχρειώθηκα και στ' Μάγδα τ' ν είπα σι ουόλα. (.)

8 Περιμέν' ι πρόεδρους. (.) ((του εκφράζει τις τύψεις που νιώθει επειδή τους

9 περιμένουν και αυτοί άργησαν. Συνεχίζει να μιλά με εκνευρισμένο ύφος.)) Αι

10 προυχώρα. ((ανεβάζει τον τόνο της φωνής της))

11 Μη: Να σι πω. (.) Άμα βιαζόσουνά τόσο πολύ, ας ερχόσουνά κι εσύ να βοηθούσες.=

12 ((συνεχίζει να αντιτίθεται στο λόγο της))

13 Μπ: =Πουλά λες. (.) [Πουλά λες.]

14 Μη: [Ιε καλά]

15 Μπ: Πιρπάτα. (.) Πιρπάτα. (.) Κράτα μι δω γιατί πάντα [σκουτώνομαι σ' αυτά τα

16 σκαλιά] ((μιλά με επιβλητικό ύφος))

17 Μη: [Έλα έλα] (.) έλα πρόσ'χε ((την κρατά για να μην πέσει στα λίγα σκαλάκια της

18 πλατείας))

19 Μπ: Άντι. (6) ((βγαίνουμε από την πλατεία διαμέσου μίας πέτρινης εσοχής))

20 Μη: Κι αν περιμένουνε λίγου τι έγινε;

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Β

0:06:02- 0:06:50

Μπίλιω (Μπ), Μήτσος (Μη), περαστικός (Π), Λουλουδιά (Δ)

1 Μπ: Συγγνώμη (.) Ε: (2) ((κάνει νόημα σε έναν περαστικό που περπατά να

2 σταματήσει, ενώ κρατάνε τα πράγματα που φέρνουν από το χωριό στα χέρια)) Η

3 ουδός Ιφιγινίας (2) ((τονίζει το όνομά της οδού, μιλώντας σχεδόν συλλαβιστά)) ξέρτε

4 πού νι;

5 Π: Εδώ είναι.=

6 Μη: =Του τέσσερα. Του τέσσερα.= ((σπεύδει να διευκρινίσει τον αριθμό του σπιτιού

7 που ψάχνουν))

8 Μπ: =Α του τέσσερα= ((επαναλαμβάνει τα λόγια του γιού της, δείχνοντας πως θέλει

9 να επιβεβαιώσει τον αριθμό))

10 Π: =Εδώ ακριβώς (.) ((τους δείχνει ε το χέρι στο σπίτι ακριβώς πίσω τους))

11 Μπ: Τούτου; (5) ((Δείχνει να εκπλήσσεται με την απάντηση του περαστικού και

12 ρωτά δείχνοντας το σπίτι για να το επιβεβαιώσει)) Α: ουρέ ((τον χτυπά ελαφρά στο

- 13 χέρι και γυρίζει και την κοιτά)) Σι φυλακή μεν' η νουνά σ'; ((με σαρκαστική
14 διάθεση))
- 15 Μη: ((της απαντά στην ερώτηση με ένα νεύμα απορίας, κουνά δηλαδή το κεφάλι
16 και το στόμα απορημένος)) (8)
- 17 Λ: ((αλλάζει το σκηνικό, χτυπούν το κουδούνι και τρέχει η ιδιαιτέρα του σπιτιού να
18 τους ανοίξει την πόρτα)) Καλ:ημέ:ρα σας (.) Καλουσή:ρθατι (.) Πιράστι (.) Πιράστι
19 (.)=((τους ανοίγει γεμάτη αισθήματα χαράς και φιλοξενίας))
- 20 Μπ: =Καλημέρα και σι σένα= ((μπαίνουν μέσα στο σπίτι κουβαλώντας τα πράγματά
21 τους))
- 22 Λ: =Πιράστι (2)
- 23 Μπ: Η κυρά σ; (2) ((εκφράζει την απορία της γυρνώντας να την κοιτάξει))
Λ: Στ' πισίνα (3) ((δείχνοντας με το χέρι της την κατεύθυνση))
- 24 Μπ: ((Γυρίζει και κοιτάζει το γιο της με απορία)) Κατάλαβες τι 'πι του βλαχαδερό;
25 (.) Χα. (.) Ήθιλι να πει πίσου (.) κι είπι πισίνα. (.) Χα. χα. χα= ((με υποτιμητικό
26 ύφος))
- 27 Λ: =Από δω. (.) Από δω (.) ((δείχνει και πάλι τη σωστή κατεύθυνση))
- 28 Μπ: Μάλιστα. Απου δω. (2) ((Προχωράνε και πάλι)) Αχ (Αναστενάζει, ενώ
29 ανεβαίνουνε τις σκάλες)) (5) Απου πού; [Απου πού;] ((Αφήνει κάποια από τα
30 πράγματα στο πάτωμα))
- 31 Λ: [Ευθεία.] Ευθεία. Ευθεία. Ευθεία. Ευθεία (3) ((κοιτάζει τον Μήτσο)) Ουόλο
32 υθεία. (3)
- 33 Μπ: ((Γυρίζει και κοιτά απορημένη το γιο της)) Έλα Μήτσιο. (2)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Γ

0:07:20- 0:08:07

Μπίλιω (Μπ), Ντέλα (Ν), Λουλουδιά (Λ), Μήτσος (Μη)

- 1 Μπ: Μην τουν παρεξηγείς κουμπάρα μ'. (.) Είνι ζαβλακουμένους απ'το ταξίδ'. (.)
2 ((Αφήνει πράγματα στο πάτωμα και κάθονται στο εξωτερικό σαλόνι)) Μιταξύ μας (.)
3 Φουβότανι να ρθει στν Αθήνα. (.) Σούρνοντας τουν κουβάλησα=
4 Ν: =Αχ βρε κουμπάρα μου κι εσύ. Αφού δεν ήθελε το παιδί να έρθει. Γιατί το ζόρισες;
5 (.) ((με δήθεν γλυκύτητα στο ύφος της)) Δεν το άφηνες καλύτερα στην ησυχία του;

- 6 [E:;] ((χαμογελά κοιτώντας την Μπήλιω και με το χέρι της χτυπά ελαφρά και
7 χαριτωμένα στο πόδι το βαφτιστήρι τους))
8 Μπ: [Α]παπαπαπα. (.) Του πράμα έχ' φτάσ' στου απρουχώρτο. (.) ((με απόλυτο
9 ύφος)) Μήτσους μου τριαντάρ'σι. (.) Θα μι μείν' στου ραφ'. (.) ((συνεχίζει να μιλά η
10 ίδια, ενώ ο Ισίδωρος πετά φαγητό στις κότες και χαμογελά)) Αν δεν τ' βρω γυναίκα
11 ιδώ σ'την Αθήνα δεν του κουνάμι ρουπ' (.)
12 Λ: Κυρία τ'ς κότις που να τ'ς πάου; ((με απορία κουνώντας το δεξί χέρι))
13 Ν: Ε: Αμόλατες παιδί μου. (.) ((με απελπισμένο βλέμμα,)) Ε: Αμόλατε:ς (.) ((γυρίζει
14 και δείχνει προς την πισίνα)) Αμόλατες γενικά (.) ((γυρίζει ξανά μπροστά της και
15 δείχνει με το χέρι της προς άγνωστη κατεύθυνση και βλέμμα απλανές)) Θέλω να
16 πω. Πουλιά είναι. Φτερά έχουνε. (.) Θα πετάζουνε να πάνε να βρουν κάνα κοτέτσι.=
17 Μπ: =Τι κοτέτσ' καλέ; (.) ((ανοίγει τα χέρια)) Ιδώ ουλόκληρη πουτίστρα έχ' ς (.)
18 ((δείχνει την πισίνα)) Να να να . Ιδώ ιδώ. Θα βάλουμε γύρου γύρου κι ένα σύρμα
19 [έτσι]
20 Μη: [Θα το] σκεπάσουμε [και με μια λαμαρίνα].
21 Μπ: [Α: μπράβου].
22 Μη: Θα γίν' ((χαμογελά, δείχνοντας πως χαίρεται με τις ιδέες του ίδιου και της
23 μητέρας του, ενώ τη Ντέλα φαίνεται να τη συγκλονίζουν όσα ακούει))
24 Μπ: Θα τ'ς πετάμι και τ' αποφάγια μας. Κι κάθε μέρα (.) θα χ' ς φρισκότατα
25 αβγουλάκια να τρως. ((κουνώντας το χέρι και με πονηρό βλέμμα))

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Δ

0:48:21- 0:50:30

Μαριλού (Μα), Μήτσος (Μη), Μπίλιω (Μπ)

- 1 Μα: Τι ειν' αυτό;; (.) ((κοιτάζει το πιάτο με τον πατσά))
2 Μη: Πατσάς,= ((με δυνατή φωνή και χαρούμενο ύφος))
3 Μπ: =Μι πουδαράκια. (.) ((έρχεται προς το τραπέζι που τρώνε οι άλλοι δύο και
4 κοιτάζει τη Μαριλού χαμογελώντας))
5 Μα: Α (.) με όλα τα αξεσουάρ. ((με λυπημένο ύφος, ενώ ο Μήτσος της ρίχνει αλάτι
6 στο φαγητό και η Μπίλιω κάθεται στο τραπέζι))
7 Μη: Τί; (.) Δε σ' αρέσ'; ((με ύφος έκπληξης))

- 8 Μα: Ούτε να με πληρώνεις.=
- 9 Μπ: =Α: Δω που 'ρθες μάνα μ' θα μάθεις να τα τρως όλα. (.) ((με απόλυτο ύφος))
- 10 Μα: Μωρέ σίγουρα θα σας τα φάω όλα. (.) ((δίνει την εντύπωση ότι σκέφτεται
- 11 δυνατά πειράζοντας τα μαλλιά της με το ένα χέρι))
- 12 Μη: ((ρουφά δυνατά τη σούπα))
- 13 Μα: Σιγά βρε αγάπη μου με τη σούπα. Με ξεκούφανες.= ((με σοκαρισμένο ύφος))
- 14 Μπ: =Α: χα χα όλα κι όλα αλλά (.) άμα δεν πλαταριάσ' η γλώσσα απάν' στο κουτάλ'
- 15 (.) σούπα μάνα μ' δεν τρως.=
- 16 Μα: =Δε γίνεται ε; (2) ((με ύφος απελπισίας))
- 17 Μπ: Γιατί δεν τρως τώρα ισύ; (.) ((κοιτάζει το φαγητό της Μαριλούς, ενώ
- 18 παράλληλα σκουπίζει τα χέρια της με μία χαρτοπετσέτα)) Δε σ' αρέσ' η πατσά; (.)
- 19 Μα: Δεν έχω ξαναφάει. (.) ((κοιτάζει το πιάτο με τον πατσά))
- 20 Μη: Ιέλα μωρέ έλα πάρε μια κουταλίτσα να δοκιμάσεις. (.) ((με ενθαρρυντικό
- 21 ύφος)) Άμα σι μυριζ' (.) παίρνς και το λεμόν' (.) ((τρώει από το λεμόνι))
- 22 Μα: Α: (2) ((κοιτάζει τον Μήτσο με αηδία))
- 23 Μπ: Να σι ρωτήξω κάτι κουπέλα μ'. (.) ((κόβει κομμάτια το ψωμί και το ρίχνει στο
- 24 φαγητό της)) Συ πο πούθεν είσι; (.)
- 25 Μα: Αθηναία. (.) Γέννημα θρέμα.=
- 26 Μπ: =Α: ((Ανακατεύει το φαγητό στο πιάτο της με το κουτάλι)) Προτευουσιάνα.(.)
- 27 ((Ο Μήτσος σκουπίζεται με μία χαρτοπετσέτα)) Κι δε μι λες; (.) Τουν Μήτσου μ'
- 28 τουν θες; (.) ((συνεχίζει η ίδια να ανακατεύει με το κουτάλι))
- 29 Μα: Αν δεν τον ήθελα δεν θα 'μουνα 'δω. (.) ((αγκαλιάζει τον Μήτσο))
- 30 Μπ: Ε το κατάλαβα. Τι τον αγκαλιάζεις τώρα ικεί; (.) ((με ύφος φανερά ενοχλημένο
- 31 ανακατεύει πιο γρήγορα, ενώ η Μαριλού αμέσως τον αφήνει από την αγκαλιά της))
- 32 Να σι ρουτήσου κι κάτι άλλου. (.) Δουλειές ξέρ'ς να κάν'ς; (.) ((σοβαρεύει ακόμη
- 33 περισσότερο ο τόνος της φωνής της))
- 34 Μη: Ιέλα ρε μάνα. Έλα ρε μάνα. Τι [την ρουτάς τώρα την κουπέλα;] ((υπερασπίζεται
- 35 τη Μαριλού, ενοχλημένος από τις ερωτήσεις που της κάνει η μητέρα του))
- 36 Μπ: [Σουτ σουτ Ε:] ((χτυπώντας το χέρι στο τραπέζι))
- 37 Μη: Τι; Σε τσαντίρι μεγάλωσε; (.) ((υψώνει περισσότερο τον τόνο της φωνής του))
- 38 Μπ: Με την κουπέλα μιλάου. Ε. (.) ((με επιβλητικό ύφος)) Δε μ' λες και τ' άλλου;

- 39 (2) Φαΐ ισί ξέρ'ς να φτιάχν'ς; (2)
- 40 Μα: ((κοιτάζει σαστισμένη, σα να μην ξέρει τι πρέπει να απαντήσει)) Ναι. Αμέ.
- 41 Ξέρω. (.) Τηγανιτές πατάτες.=
- 42 Μπ:=((χαμογελά ειρωνικά)) Αυτό μάνα μ' δεν είν' φαΐ. (.) Τσουκάλ' σε φωτιά ξέρ'ς
- 43 να βάζ'ς; (.)
- 44 Μα: Α εννοείτε φαγητό κατσαρόλας.= ((με αίσθημα χαράς που πιστεύει ότι γνωρίζει
- 45 αυτό που την ρωτά η Μπίλιω))
- 46 Μπ:= [Απ'αυτό]
- 47 Μα: [Ξέρω.] (.) Μακαρόνια.
- 48 Μπ: Α: Χα. Μήτσου:. Θα σι τριλάν' στ'άμυλου αυτή.= ((γελά και πάλι ειρωνικά))
- 49 Μη: =Ιέλα ρε μάνα. Πώς κάνεις έτσ'; Ιντάξ'. Τί; Επιστήμ' είναι; (.) Θα μάθ'.=
- 50 ((επιχειρεί και πάλι να κατευνάσει τα πνεύματα))
- 51 Μπ: =Α: Άμα δεν έχ' μάθ' ως τα τώ:ρα. (2) ((με ειρωνικό ύφος))
- 52 Μα: Να σας ρωτήσω και εγώ κά:τι; =
- 53 Μπ: =Ναι.(.)
- 54 Μπ: Άλλα παιδιά έχετε; (.) ((με ύφος που μοιάζει εκδικητικό))
- 55 Μπ: Έντικα. (2) ((με σοβαρό ύφος, ενώ ο Μήτσος εκεί που τρώει τη σούπα σηκώνει
- 56 το κεφάλι του και την κοιτά σαστισμένος))
- 57 Μπ: Έντεκα; (.) ((σαστίζει και η Μαριλού))
- 58 Μπ: Θε να 'χα. (.) Άμα δεν μ' είχι ρίξ' ου πατέρας του Μήτσου κι δεν είχι πάει να
- 59 βρει τουν κύριου. (.) Του Θειό, Μην πάει του μυαλό σ' πουθινά. (.) Α: Μ' άφ'κι
- 60 έρμη κι μόν' (.) με του Μήτσου (.) στις φασκιές. (.) Να σι ρουτήξου τώρα; Συ γιατί
- 61 τα ρουτάς τώρα όλα αυτά; (.)
- 62 Μπ: Ιε: Να μην ξέρ' άμα έχ' κουνιάδια; (.) ((απαντά και πάλι χωρίς η ερώτηση να
- 63 απευθύνεται στον ίδιο με φυσικό ύφος))
- 64 Μπ: Αυτό ακριβώς. (.) Να μην ξέρω άν έχω κουνιάδια;= ((συμφωνεί με τον Μήτσο))
- 65 Μπ: =Α: Γι αυτό ρώτηξες. (.) Εμένα η βλάχα πάλ'(.) αλλού πήγι του μυαλό μ'. (.)
- 66 Δε βουσκάς λίγ' σαλάτα τουλάχιστον; (.) Μια διν τρως πατσά.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Ε

0:52:41- 0:54:30

Μπίλιω (Μπ), Μήτσος (Μη), Μαριλού (Μα), συγχωριανή (Σ).

- 1 Μπ: Α: Μήτσου. (.) ((με πονηρό βλέμμα και κουνώντας ελαφρώς το κεφάλι)) Τούτ'
2 ιδώ σι δουλεύ' ψιλό γαζί η άτιμη. (.) Αμ δε θα ξιμιρώσ'; (.) Θα τ'ς βγάλου ξινά ουόλα
3 τα καμώματα που σι φτιάχν'. (.) Αχ βρι παλικάρι μ'. Αχ. ((πιάνει το στέρνο της και
4 αναστενάζει και συνεσταλμένο ύφος))
5 Μπ: ((αλλάζει το σκηνικό και πλέον βρίσκονται μαζί με τις άλλες γυναίκες, τη
6 Μαριλού και τον Μήτσο στην κουζίνα του σπιτιού)) Οι εξαιρετική κουπέλα. Ο: Να.
7 Τώρα μας μαγειρεύ'. (.) Α καλώς του. (.) ((έρχεται η Μαριλού από την κουζίνα και
8 αφήνει το ταψί που μαγείρεψε πάνω στο τραπέζι, ενώ ο Μήτσος την κοιτάζει με
9 θαυμασμό)) Α: Δε μ' λες μωρ' κουπέλα μ'; Σένα δεν σ' είπι κανείς ότι δε τα βάζουν
10 τα αβγά με τα τσούφλια; ((με υποτιμητικό ύφος και κουνώντας με ένα σκεύος τα
11 τσούφλια που βρίσκονται μέσα στο τηγάνι))
12 Μα: Τι να κάνω μου ξεφεύγουν.=((με λυπημένο ύφος προσπαθεί να δικαιολογήσει
13 την πράξη της, ενώ κάποιες συγχωριανές γελούν))
14 Μπ: =Α:=
15 Μη: =Πάντους ιμένα η ουμελέτα μ' αρέσει έτσι γρασανιστή. Τώρα άμα έχ' κάνα
16 τσόφλι μέσα ίσα ίσα μας κάν' και καλό. (.) Παίρνουμ' ασβέστιο. (.) ((με αίσθημα
17 συμπάραστασης και δικαιολόγησης προς την πράξη της Μαριλούς, η οποία
18 χαμογελά και δείχνει να χαίρεται με τα λόγια του))
19 Μπ: Ισένα κι σκατά να σι ταΐσ' ουραία θα τα βρεις. ((δείχνει αμφισβήτηση στα
20 λεγόμενα του γιου της)) Αλατάκι έβαλεις; Να βάλου λίγου λες; = ((με ειρωνικό
21 ύφος))
22 Μα: =Μήπως θέλετε να παραγγείλουμε μια πίτσα; (.) ((κοιτάζοντας τους ανθρώπους
23 γύρω της))
24 Μπ: Είναι μακριά η πιτσερία μάνα μ'. (.)
25 Μα: Δεν έχετε ντελίβερι εδώ;=
26 Μη: =Οχι έχουμε. Τι δεν έχουμε; Έχουμε.=
27 Σ: =Καμιά ογδονταριά χιλιόμετρα πιο κάτ'.=
28 Μπ: =Α: Έχ' κι βενζινάδικου κεί.(2)
29 Μπ: ((το σκηνικό αλλάζει και πάλι, η Μπίλιω και η Μαριλού βρίσκονται στην
30 εξοχή)) Πιο πίσου μάνα μ' μι τα χόρτα. Δε βλέπ'ς; Αι πιο πίσου.(.) Πιο πίσου λίγου.

- 31 (.) Έλα ένα βήμα ακόμα. Έλα μάνα μ'. Πιο πίσου.
- 32 Μα: [Α:] ((πέφτει πίσω η Μαριλού σε μια λακκούβα))
- 33 Μπ: [Α:] Αυτό ήτανε:.. Είχα Άγιο. Σκοτώθηκ'. (.) ((αίσθημα χαράς και
34 ανακούφισης)) Πάρι κι αυτά μάνα μ' να τα χ'ς. (2) ((της πετά τα τακούνια στη
35 λακκούβα και φεύγει))
- 36 Μπ: ((το σκηνικό αλλάζει και πάλι, οι δύο γυναίκες ανεβαίνουν σκαλιά στην αυλή
37 του σπιτιού και πηγαίνουν προς το κοτέτσι)) Σήμιρα που λες Μαριλού (.) θα φάμι
38 κόκουρα κρασά:του. (.) Έλα μάνα μ' (.) ((φτάνουν στο κοτέτσι)) Πάρτου. (.) ((της
39 δίνει το μαχαίρι)) Κι αι να βρεις τουν κόκουρα. Κόκουρα να σφάξις, μη σφάξς κότα.
40 Η κότα είναι χρήσιμη κάν' αβγά. Άιντι μάνα μ'. (.) ((τη σπρώχνει προς το κοτέτσι))
41 Έλα. (.) Απάνουτ. (.) Χαι. (.)
- 42 Μα: ((με νεύμα απορίας κοιτά τη Μπίλιω και προφανώς αναρωτιέται ποιο από τα
43 πουλερικά είναι ο κόκορας))
- 44 Μπ: Τουν κόκουρα. Τουν κόκουρα; ((κλείνει τη σίτα, ώστε να μη βγει κάποιο
45 πουλερικό από το κοτέτσι)). Χαι χαι. Αι θα βγει η κότα:.. Θα σι σφάξου ισένα
46 μιτά. (.) Έλα. (2)
- 47 Μα: ((σκύβει να πιάσει το πουλερικό, αλλά αυτό αρχίζει και πετά)) [Α:] ((με
48 τρομοκρατημένο ύφος))
- 49 Μπ: [Στου γόνατου.]
- 50 Μα: ((την κοιτάζει ανήμπορη και απελπισμένη))
- 51 Μπ: Πρόσιξι μαρ' μη σφαχτείς ισύ. ((με εκνευρισμένο ύφος))

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΣΤ

01:09:28- 01:09:54

Λούσι (Λ), Μαριλού (Μα)

- 1 Λ: Απορώ πως τα κατάφερες έτσι. Μέχρι και ο βλάχος σε δούλεψε. Με εσένα το
2' παιζε ερωτευμένος άλλη πήγε και γκάστρωσε. (1) ((κοιτάζοντας τη Μαριλού και
3 κρατώντας στο χέρι ένα τσιγάρο))
- 4 Μα: Μπα αποκλείεται. Ο Μήτσος μου τ' ορκίστηκε. Δεν την ήθελε από την αρχή.
5 Ούτε να τη δει. (1) ((με βέβαιο ύφος))
- 6 Λ: Ε και τότε γιατί την αρραβωνιάστηκε; (1) ((καπνίζοντας από το τσιγάρο))

- 7 Μα: Η μάνα του παιδί μου. Τον έβαλε με το ζόρι. ((υψώνοντας τον τόνο της φωνής
8 της)) Α:= ((νιώθει πόνο στη μέση της))
9 Λ: =Ε τότε που ξέρεις. Μπορεί να τον έβαλε και με το ζόρι να τη γκαστρώσει. (1)
10 ((με φυσικό ύφος))
11 Μα: Δηλαδή εγώ που κόντεψα να αφήσω τα κοκαλάκια μου στο χωριό τζάμπα
12 κόπο έκανα;= ((με εκνευρισμένο ύφος))
13 Λ: =Μ: Κι έτσι και τη γκάστρωσε. (.) Πάει το πουλάκι πέταξε. Σιγά μην τους
14 αφήσει η βλάχα αστεφάνωτους.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Ζ

1:10:58-1:11:31

Μαριλού (Μα), Μήτσος (Μη)

- 1 Μα: Μη βιάζεσαι βρε αγάπη μου. ((προσπαθεί να ηρεμήσει τον Μήτσο και να τον
2 αποτρέψει από τον καβγά με τους υπαλλήλους του καταστήματος που σκέφτονται να
3 αγοράσουν)) Υπάλληλος είναι ο άνθρωπος, δε ξέρει ακόμα τίποτα. Πρέπει πρώτα να
4 το καπαρώσουμε το μαγαζί. (1) ((χτυπώντας το ένα χέρι της πάνω στο άλλο ως
5 ένδειξη αποφασιστικότητας))
6 Μη: Ιέλα πόσα θέλ' να το καπαρώσουμε τώρα. (1) ((με αποφασιστικό ύφος))
7 Μα: Πόσα έχεις; (2)
8 Μη: ((βγάζει το πορτοφόλι από τη μπροστινή τσέπη του πουκάμισου)) Έχου δω:.
9 Να. ((βγάζει τα χρήματα από το πορτοφόλι)) [Έχου.]
10 Μα: [Α.] ((δείχνει να τρομάζει από το ποσό των χρημάτων που έχει μαζί του ο
11 Μήτσος)) Με το μαλακό βρε αγόρι μου. ((του παίρνει τα χρήματα από τα χέρια))
12 Πώς τα βγάζεις έτσι όξω φόρα παρτίδα; ((ανοίξει την τσάντα της και βάζει μέσα τα
13 χρήματα, ενώ ταυτόχρονα κοιτάζει τριγύρω για να δει αν τους βλέπει κάποιος)) Θα
14 μας κλέψουνε. Φέρ' τα εδώ είναι μια χαρά τώρα. (1)
15 Μη: Άιντε. ((με ύφος παρότρυνσης)) Να βρούμε τ' αφεντικό να του τα δώσουμε.
16 Που είναι; (1) ((βάζει το πορτοφόλι πίσω στην τσέπη του))
17 Μα: Ε:.. Τ' αφεντικό δεν είναι δω λείπει.= ((με αμηχανία))
18 Μη: =Ε που είναι να ψάξουμε να το βρούμε.=
19 Μα: = Στη Γερμανία. (1) Έχει κάτι άλλα σουβλατζίδικα εκεί και τα παρακολουθεί.

- 20 Αλλά εγώ αύριο θα του στείλω την επιταγή (1) ((χτυπά την τσάντα της για να δείξει
21 ότι όντως θα του στείλει από αυτά τα χρήματα που έβαλε μέσα))
22 Μη: Μάλιστα. ((με σκεπτικό ύφος βάζοντας τα χέρια στις τσέπες))

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ Η

1:40:05- 1:42:39

Ντέλα (Ν), Μαριλού (Μα), Λούσι (Λ)

- 1 Μα: Αχ ο Μήτσος μου θα 'ναι. (1) Θα διάβασε το σημείωμα. (8) ((ακού το
2 κουδούνι και με χαρούμενο ύφος, σηκώνεται από τον καναπέ που κάθεται με τη
3 φίλη της, Λούσι, για να ανοίξει την πόρτα. Ανοίγει και μπαίνει μέσα η Ντέλα))
4 Ποια είστε; Πώς μπαίνετε έτσι μέσα στο σπίτι μου;= ((με ύφος απορίας και
5 φανερού εκνευρισμού))
6 Ν: Όπως μπήκατε και εσείς στο δικό μου. (1) Εσείς φαντάζομαι θα είστε
7 συνεργός της ε; (1)
8 Λ: Μαριλού τι θέλει η κυρία; (1)
9 Μα: ((ανοίγει τα χέρια ως ένδειξη άγνοιας στην ερώτηση της Λούσι))
10 Ν: Θέλω πίσω τα κοσμήματα που μου κλέψατε. (1) ((με απόλυτο ύφος και
11 σταυρώνοντας τα χέρια))
12 Μα: Τρελαθήκατε; Εμείς δεν κλέψαμε τίποτα.= ((με αθώο ύφος))
13 Ν: =Αλήθεια; Τότε γιατί μπήκατε στο σπίτι μου; (1)
14 Λ: Εμείς; Κάποιο λάθος κάνετε.=
15 Ν: =Έλα τώρα. Μη μου παριστάνεις την αθώα. Σας έχω στο χέρι. (1) Είστε και
16 ηλίθιες. (1) Γιατί δε φτάνει που διαρρήξατε το σπίτι μου, το ομολογείτε και γραπτώς
17 με το ραβασάκι που αφήσατε στον Μήτσο για να τον ενημερώσετε. (1) ((βγάζει από
18 την τσάντα της το ραβασάκι))
19 Λ: Μαριλού, πού άφησες το γράμμα για τον Μήτσο; (1)
20 Μα: Στο κρεβάτι εκεί που 'παμε. =
21 Ν: =Ευτυχώς όμως που έπεσε κάτω, κι έτσι το βρήκα εγώ. (1) Κοντέψατε να με
22 καταστρέψετε με αυτό το σημείωμα. ((κινείται προς το μέρος της Μαριλού και
23 κουνά νευρικά το ραβασάκι που κρατά στο χέρι της)) Παραλίγο να 'πεφτε στα χέρια
24 της Μπίλιως= ((γυρίζει και κοιτάζει την Λούσι))

- 25 Μα: =Και τι έγινε. (1) ((περπατά προς το μέρος της Λούσι)) Αν το διάβαζε η Μπίλιω
26 θα έδιωχνε τη Λουλουδιά. Εσείς τι πρόβλημα έχετε; (1)
27 Λ: Αλλά κι εσείς που το διαβάσατε θα έπρεπε να μας ευγνωμονείτε. (1)
28 Μα: Σωστά. (1) Σας ανοίξαμε τα μάτια. Να μην ξέρετε τι γίνεται πίσω απ' την πλάτη
29 σας;=
30 Ν: =Ε όχι και πίσω απ' την πλάτη μου. (1) Για τόσο αφελή με έχεις; (1) Λέτε να μην
31 το 'ξερα;=
32 Μα: =Τι μου λέτε τώρα; (1) Ξέρετε ότι ο άντρας σας σας απατάει μέσα στο ίδιο σας
33 το σπίτι με μιαν άλλη γυναίκα και το ανεχόσασταν; (1)
34 Ν: Εάν εννοείς τη Λουλουδιά δε θεωρώ ότι με απατάει. (1) Θεωρώ ότι με βολεύει
35 (1). Εκείνης δεν της έκοβε να μου τον κλέψει. (1) Τον κρατούσε ευχαριστημένο κι
36 έτσι μπορούσα κι εγώ να κάνω τη ζωή μου.=
37 Μα: =Ωραία λοιπόν. (1) Αφού ήσασταν όλοι μια χαρά γιατί δεν το κρατήσατε
38 το κορίτσι και το πασάρατε στον Μήτσο μου; Τι σας έφταιξε ο άνθρωπος;= ((με
39 εκνευρισμένο ύφος και υψώνοντας τον τόνο της φωνής της))
40 Ν: =Γιατί η Λουλουδιά έμεινε έγκυος.=
41 Λ: =Από τον Μήτσο.=
42 Ν: =Από τον άντρα μου, δυστυχώς. Είκοσι χρόνια ασφαιρος ο Ισίδωρος, οι γιατροί
43 μου τα είχανε ξεγράψει και ξαφνικά έγινε το θαύμα. Ζωντάνεψε το σπέρμα του.
44 Αλλά αντί να αφήσει εμένα έγκυο. (1) Πήγε και γκάστρωσε τη Λουλουδιά. (1)
45 Μα: Δηλαδή όταν ήρθατε στο χωριό (1) η Λουλουδιά ήταν ήδη έγκυος απ' τον
46 άντρα σας; ((με ύφος απόγνωσης))
47 Ν: Μάλιστα απ' τον άντρα μου. Και δε φτάνει που γκαστρώθηκε (1) περιμένει και
48 δίδυμα. (1) ((με φανερό δυσαρέσκειο στο πρόσωπό της))
49 Λ: Κι εσύ τώρα πας να τα φορτώσεις στο Μήτσο. Έτσι;=
50 Ν: =Όχι θα κάτσω να μοιραστώ την περιουσία του Ισίδωρου με δύο μούλικά. (1)
51 Αλλά κι η Μπίλιω. Φαγώθηκε. Ήθελε οπωσδήποτε να κάνει νύφη της τη Λουλουδιά.
52 Στην αρχή δεν το 'χα σκεφτεί, αλλά μετά μ' έβαλε σε πειρασμό με την εμμονή της
53 να θέλει να παντρέψει το γιόκα της με την αγνή χωριατοπούλα. (1) ((με εκδικητικό
54 ύφος))
55 Μα: Θα πάω και θα τα πω όλα στο Μήτσο. ((με αποφασιστικότητα))

56 N: =Για δοκίμασε και θα σας χώσω μέσα και τις δύο.=

57 Ma: =Δε θα τολμήσετε. (1)

58 N: Έχω κάνει μήνυση κατά αγνώστων για κλοπή των κοσμημάτων μου. Εάν πάτε

59 στην αστυνομία και ξεράσετε ότι σας είπα θα πάω κι εγώ το ραβασάκι σας. ((κουνά

60 το ραβασάκι που κρατά στο χέρι)) Κι έτσι οι άγνωστοι κλέφτες θα γίνουν γνωστοί.

61 Κοινώς θα σας μπουζουριάσουν επιτόπου. =

62 Ma:= Εμείς δε κλέψαμε τίποτα.= ((με ανεβασμένο τόνο στη φωνή))

63 N: =Και ποιος θα σας πιστέψει; Ε; Ειδικά εσένα. Που έχεις αφήσει στο σημείωμα

64 τα αποτυπώματα απ' τα χειλάκια σου. Λοιπόν κυρίες μου. (1) Μαζέψτε τη γλώσσα

65 σας, για να μη σας μαζέψει η κλούβα. Έγινε σαφής; ((με απειλητικό ύφος φεύγει

66 από το σπίτι))

Παράρτημα Γ: «Το ερωτηματολόγιο της έρευνας»

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για τη διεκπεραίωση της έρευνας βρίσκεται κάτωθι.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Α' ΜΕΡΟΣ

1. Μιλάτε όπως μιλάει η Μπίλιω της τηλεοπτικής σειράς; Αν όχι, ποια γλωσσική ποικιλία είναι αυτή που χρησιμοποιεί;
.....
.....
2. Σε ποιες περιοχές της Ελλάδος πιστεύετε ότι μιλιέται η γλωσσική ποικιλία με την οποία επικοινωνεί η Μπίλιω;.....
.....
.....
3. 3α. Έχετε ακούσει ποτέ τη γλώσσα αυτή να ομιλείται στον ευρύτερό σας περίγυρο;.....

3β. Αν ναι, έχετε ακούσει αυτή την ποικιλία στο σπίτι σας, στη γειτονιά, στην τηλεόραση, κάπου αλλού;

-
-
4. Σας είναι οικεία ή σας φαίνεται «περίεργο» αν ακούσετε κάποιον να τη μιλάει;.....
-
-
5. Σας αρέσει να ακούτε αυτή τη γλωσσική ποικιλία; Να εξηγήσετε σύντομα την απάντησή σας.....
-
-
-
6. Θεωρείτε ότι η ομιλία προσώπων όπως ο Μήτσος και η Μπίλιω επηρεάζει αρνητικά την άποψη άλλων ανθρώπων για τη συμπεριφορά και το χαρακτήρα αυτών;.....
-
-
-
7. Γιατί πιστεύετε ότι η Μπίλιω χαρακτηρίζει «βλαχαδερό» (στο 6.29') την υπηρέτρια;
-
-
-

Β' ΜΕΡΟΣ

1.1. Ποιο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αντιπροσωπεύει τη Μπίλιω; Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μία επιλογές.

- A) αθώα
- B) έξυπνη
- Γ) χωριάτισσα
- Δ) ανήθικη
- E) άξεστη
- ΣΤ) αληθινή
- Z) αμόρφωτη
- H) ψεύτρα

- Θ) ιδιοτελής
- Ι) κακόγουστη
- Κ) μορφωμένη
- Λ) κομπιναδόρα/δόλια
- Μ) ηθική
- Ν) πονηρή
- Ξ) αξιολύπητη

1.2. Γράψτε αν έχετε βρει κάποιον άλλο χαρακτηρισμό που θεωρείτε ότι θα ταίριαζε με την προσωπικότητα της Μπίλιως.....

2. Γράψτε δύο λόγια για την εικόνα που σχηματίσατε για τον Μήτσο, το γιο της Μπίλιως.....

.....

.....

.....

3. Πώς θα χαρακτηρίζατε με δύο λόγια τη Μαριλού; Θα ταίριαζε κάποιος χαρακτηρισμός από αυτούς της ερώτησης 1.1.;

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ποιο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά θεωρείτε ότι αντιπροσωπεύει τη Ντέλα, την κουμπάρα της Μπίλιως; Μπορείτε να σημειώσετε περισσότερες από μία επιλογές.

- Α) αθώα
- Β) έξυπνη
- Γ) χωριάτισσα
- Δ) ανήθικη
- Ε) άξεστη

- ΣΤ) αληθινή
Ζ) αμόρφωτη
Η) ψεύτρα
Θ) ιδιοτελής
Ι) κακόγουστη
Κ) μορφωμένη
Λ) κομπιναδόρα/δόλια
Μ) ηθική
Ν) πονηρή
Ξ) αξιολύπητη

5. Στα λεπτά 1:40:05 έως 1:42:39 η Ντέλα χρησιμοποιεί όρους όπως *γκάστρωσε, μούλικά, μπουζουριάσουν, ξεράσετε*. Θεωρείτε ότι τέτοιοι όροι αρμόζουν στο ήθος και στο χαρακτήρα μίας πλούσιας κυρίας; Γράψτε την άποψή σας.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Γ' ΜΕΡΟΣ

Στις παρακάτω ερωτήσεις συμπληρώστε την απάντησή σας.

Φύλο	Αντρας ☐	Γυναίκα ☐
Ηλικία		
Εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια ☐	Τριτοβάθμια ☐

Τόπος Κατα-
γωγής

Τόπος Διαμονής

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.